

Азия/Еуропа

Ақпараттық сараптама журналы

Басылымның 5-ші жылы, №53, Шілде (7) 2020

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜN AYLIK YAYINIDIR ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ АЙ САЙЫН ШЫҒАТЫН БАСЫЛЫМЫ

GLOBAL TRADE IN AGRICULTURAL PRODUCTS

ГЛОБАЛЬНАЯ ТОРГОВЛЯ ПРОДУКЦИЕЙ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

INTERVIEW ИНТЕРВЬЮ

GERMAN NIKOLAEVICH KIM, DIRECTOR OF THE INSTITUTE OF ASIAN STUDIES PROFESSOR OF THE DEPARTMENT FOR FAR EAST STUDIES, FACULTY FOR ORIENTAL STUDIES AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА АЗИАТСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ ПРОФЕССОР КАФЕДРЫ ДАЛЬНЕВОСТОЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ФАКУЛЬТЕТА ВОСТОКОВЕДЕНИЯ КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. АЛЬ-ФАРАБИ

KORONAVİRÜSÜN ORTA ASYA-ÇİN ENERJİ İŞBİRLİĞİNE OLASI ETKİLERİ

КОРОНАВИРУСТЫҢ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ-ҚЫТАЙ ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ҮНТҮМАҚТАСТЫҒЫНА ҮҚТИМАЛ ӘСЕРІ

OMIRBEK HANAYI

28

UNITED NATIONS CONVENTION ON CONTRACTS FOR THE INTERNATIONAL SALE OF GOODS: A TOOL FOR DEVELOPMENT IN TRADE AND SALES FOR KAZAKHSTAN AND ITS COMPARISON WITH THE CIVIL LAW

КОНВЕНЦИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ О ДОГОВОРАХ МЕЖДУНАРОДНОЙ КУПЛИ-ПРОДАЖИ ТОВАРОВ: ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ТОРГОВЛИ И ПРОДАЖ ДЛЯ КАЗАХСТАНА И СРАВНЕНИЕ С ГРАЖДАНСКИМ ПРАВОМ

CENGIZHAN CANALTAY

35

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Sahibi / Меншік иесі
Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü /
Ахмет Ясауи университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты директоры
Doç. Dr. Vakur Sümer

Genel Yayın Yönetmeni / Бас редактор
Zhengizkhan Zhanaltay

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Жауапты редактор
Dr. Suat Beylur

Haber Müdürü / Жаңалықтарға жауапты редактор
Dr. Zhandos Ranov

Tercüme Ekibi / Аудармашылар тобы
Omurbek Hanayı
Aigerim Manatkızı
Kanat Makhanov

Sekretarya / Хатшылық
Asel Ingaybekova

Metin Redaksiyon / Мәтінді өңдеу
Dr. Suat Beylur
Dauren Aben

Teknik Redaksiyon / Техникалық редактор
Kanat Makhanov

Yayın Kurulu / Редакция алқасы
Doç. Dr. Vakur Sümer
Zhengizkhan Zhanaltay
Dr. Suat Beylur
Dr. Zhandos Ranov
Dr. Gulnar Nadirova
Dauren Aben

Yönetim Merkezi / Басқару орталығы

Almalı Audanı, Mametova 48, 050004
Almaty, Kazakhstan
Tel. +7 (727) 279 97 94
Fax. +7 (727) 279 97 94
E-mail: info@eurasian-research.org

Sürelî yayın tescil belgesi No: 15793-Ж, tarihi: 27.01.2016.

Kazakistan Cumhuriyeti Haberleşme ve İletişim Bakanlığı tarafından verilmiştir.

Tüm hakları saklıdır. Mülakat, haber-yorum ve analizlerde ifade edilen görüşler yazarların kendi görüşleri olup Enstitü'nün yayın politikasını yansıtmamaktadır. Bu yayında yer alan yazılar ve fotoğraflar izinsiz, kaynak gösterilmeden kullanılamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Tıraj: 300 adet. Her ay yayınlanmaktadır. Dağıtımı Kazakistan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti sınırlarını kapsamaktadır. Dağıtımı ücretsizdir.

Мерзімді баспасөз басылымын есепке қою туралы куәлік №: 15793-Ж, күні: 27.01.2016 ж.

Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникациялар министрлігі тарапынан берілді.

Барлық құқықтар қорғалған. Сұхбат, ақпараттық сараптама мен талдауларда айтылған пікірлер тек авторлардың жеке көзқарастары болып табылады және Институттың ұстанымын білдірмейді. Бұл басылымда жарияланған мақалалар мен фотосуреттерді рұқсатсыз және дереккөзді көрсетпей пайдалануға тыйым салынады. Дереккөзді көрсетіп, сілтеме жасауға болады.

Тираж: 300 дана. Ай сайын жарияланады. Қазақстан Республикасы мен Түркия Республикасы аумағында тегін таратылады.

DOÇ. DR. VAKUR SÜMER

Kıymetli okuyucularımız,

Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi'ne bağlı Avrasya Araştırma Enstitüsü olarak hazırladığımız ve aylık olarak yayınlanan haber yorum dergimiz Asya Avrupa'nın yeni sayısı ile karşınızdayız. Bu sayımızda da Dünya ve özellikle Avrasya gündeminde son dönemde öne çıkan konuları irdeleyen yazılarımıza yer veriyoruz.

2020 yılının ortalarına geldiğimiz şu günlerde uluslararası gündem, COVID-19 ve onun tetiklediği pek çok sinama ile dolu durumda. COVID-19 pandemisi yalnızca bir sağlık sorunu olmakla kalmadı. İrili ufaklı çok sayıda ülkenin ekonomik dengelerini altüst etti. COVID-19 salgınına karşı halklarını korumak isteyen devletler sürecin ilk başındaki bilinmezlik geçildikten sonra hızla, benzeri az görülen tedbirlere başvurdular. Okullar, fabrikalar, şantiyeler, ticari işletmeler, ulaştırma ağıları ve diğer ekonomik birimler tamamen durduruldu ya da kapatıldı. Pek çok yerde mutlak sokağa çıkma yasağı uygulandı.

Bu yaşananlar gerek üretim, gerekse tüketim konusunda ülke ekonomilerini inanılmaz ölçüde sarsıntıya uğrattı. Örneğin son on yılın en iyi ekonomik performansını gösteren, en düşük işsizlik değerlerine sahip ve dünyanın en büyük ekonomisi durumundaki Amerika Birleşik Devletleri, korona virus nedeniyle 1929 Büyük Krizi'nden beri en büyük teste tâbi tutuldu. Rekor işsizlik oranları ve 3 aylık yoğun ekonomik zorluk sürecinin en sonunda, bardağı taşıran 'Floyd Olayı' ve sosyal yapının da sarsıntı geçirmesi. Avrupa'nın en önemli ekonomilerinden biri olan Birleşik Krallık pek çok analiste göre 1706'dan beri en büyük ekonomik krizle karşı karşıya. Petrol üreticisi çok sayıda ülke de, talebin düşmesine koşut olarak gerileyen petrol fiyatlarının yarattığı ekonomik darbe ile mücadele halinde. Tüm bu sıkıntıları görmekte olan dünya insanları da tedbirli davranmak amacıyla tüketimlerini iyice kısmış durumda ve bu durum, ekonomileri daha büyük bir darboğaza itiyor.

Görünen o ki, salgın ilk başladığında ifade edilen, "COVID-19 sonrasında hiçbir şey eskisi gibi olmayacak" sözü, yarattığı güven bunalımı ve bu nedenle ekonomilerin üzerine ek yükler bindirmesi çerçevesinde, kendi kendini doğrulayan bir kehanet olacak.

Yeni sayımızda görüşebilmek umuduyla.

Kıymetli okuyucularımız,

Hoja Ahmet Yesevi Üniversitesi'ne karasta Euraia ғылыми-зерттеу институтының ай сайын шығатын «Азия Еуропа» ақпараттық сараптама журналының жаңа санын назарларыңызға ұсынамыз. Бұл санымызда да біз күллі әлемнің, әсіресе Еуразия аймағының күн тәртібіндегі соңғы мәселелерді қарастыратын мақалалар әзірледік.

2020 жылдың ортасындағы халықаралық күн тәртібі COVID-19 індеті мен соның салдарынан туындаған көптеген сынақтарға толы. COVID-19 пандемиясы тек денсаулыққа қатысты мәселе болып қалмай, көптеген ірі және кіші елдердің экономикалық тепе-теңдігін бұзды. Өз халқын COVID-19 індетінен қорғағысы келген мемлекеттер бастапқыдағы белгісіз жағдайдан кейін тез арада сақтық шараларына жүгінді. Мектептер, зауыттар, құрылыс алаңдары, коммерциялық кәсіпорындар, көлік желілері және басқа да шаруашылық құрылымдар толығымен тоқтатылды немесе жабылды. Көптеген жерлерде коменданттық сағат енгізілді.

Бұл оқиғалар өндіріс жағынан да, тұтыну жағынан да дүние жүзі елдерінің экономикасына соққы болды. Мәселен, соңғы онжылдықта ең жақсы экономикалық көрсеткіштерге қол жеткізіп, жұмыссыздықтың ең төменгі деңгейіне ие болған әлемдегі ең үлкен экономика – АҚШ коронавирус салдарынан 1929 жылғы Ұлы Дағдарыстан кейінгі ең үлкен сынаққа тап болды. АҚШ-та жұмыссыздық деңгейі рекордтық көрсеткішке жетіп, 3 айдың ішінде ел экономикасы едәуір зардап шекті. Соңғы тамшы ретінде «Флойд оқиғасы» орын алып, әлеуметтік құрылым күйзеліске түсті. Еуропаның маңызды экономикаларының бірі болып саналатын Ұлыбритания көптеген сарапшылардың пікірінше 1706 жылдан бері ең ауыр экономикалық дағдарысқа тап болды. Көптеген мұнай өндіруші елдер де сұраныстың төмендеуіне байланысты мұнай бағасының құлдырауынан туындаған экономикалық соққылармен күресуде. Осы мәселелердің барлығын бастан кешіріп жатқан әлем халқы да сақтықпен әрекет ету мақсатында тұтынуды барынша азайтты және бұл экономиканы одан да үлкен қиындықтарға алып келгені сөзсіз.

Эпидемия алғаш басталған кезде айтылған «COVID-19-дан кейін енді ешнәрсе бұрынғыдай болмайды» деген сөз сенім дағдарысының туындауы мен экономикаға қосымша ауыртпалық салуы аясында өзін-өзі растаған көрегендік болмақ.

Келесі санымызда қайта жүздескенше.

ÖN SÖZ АЛҒЫСӨЗ

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ DOÇ. DR. VAKUR SÜMER.....	1
--	---

RÖPORTAJ СҰХБАТ

GERMAN NIKOLAEVICH KIM, DIRECTOR OF THE INSTITUTE OF ASIAN STUDIES PROFESSOR OF THE DEPARTMENT FOR FAR EAST STUDIES, FACULTY FOR ORIENTAL STUDIES AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА АЗИАТСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ ПРОФЕССОР КАФЕДРЫ ДАЛЬНЕВОСТОЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ФАКУЛЬТЕТА ВОСТОКОВЕДЕНИЯ КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. АЛЬ-ФАРАБИ	4
--	---

GÜNCEL ӨЗЕКТІ ПІКІР

GLOBAL TRADE IN AGRICULTURAL PRODUCTS ГЛОБАЛЬНАЯ ТОРГОВЛЯ ПРОДУКЦИЕЙ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА AZIMZHAN KHITAKHUNOV.....	14
KORONAVİRÜSÜN ORTA ASYA-ÇİN ENERJİ İŞBİRLİĞİNE OLASI ETKİLERİ КОРОНАВИРУСТЫҢ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ-ҚЫТАЙ ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫНА ЫҚТИМАЛ ӘСЕРЛЕРІ OMIRBEK HANAYI.....	22
UNITED NATIONS CONVENTION ON CONTRACTS FOR THE INTERNATIONAL SALE OF GOODS: A TOOL FOR DEVELOPMENT IN TRADE AND SALES FOR KAZAKHSTAN AND ITS COMPARISON WITH THE CIVIL LAW КОНВЕНЦИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ О ДОГОВОРАХ МЕЖДУНАРОДНОЙ КУПЛИ-ПРОДАЖИ ТОВАРОВ: ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ТОРГОВЛИ И ПРОДАЖ ДЛЯ КАЗАХСТАНА И СРАВНЕНИЕ С ГРАЖДАНСКИМ ПРАВОМ ZHENGIZKHAN ZHANALTAY	29
A BRIEF REVIEW OF UZBEKISTAN'S DEMOGRAPHIC PROFILE КРАТКИЙ ОБЗОР ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ KANAT MAKHANOV	37

THE ROLE OF RELIGION IN TOUGH TIMES РОЛЬ РЕЛИГИИ В ЭКСТРЕМАЛЬНЫХ ОБСТОЯТЕЛЬСТВАХ GULNAR NADIROVA	44
THE CAUSES OF CHILD LABOR IN BANGLADESH ПРИЧИНЫ ДЕТСКОГО ТРУДА В БАНГЛАДЕШЕ ILANA DAUTOVA	50
SARDOBA BARAJININ PATLAMASININ TÜRKİSTAN EYALETİNDEKİ SONUÇLARI САРДОБА СУ ҚОЙМАСЫНЫҢ ЖАРЫЛУЫНЫҢ ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫНДАҒЫ САЛДАРЫ DAULET ZHAILYBAYEV	57

ETKİNLİKLER ІС-ШАРАЛАР

.....	64
-------	----

İNFOGRAFİK ИНФОГРАФИКА

.....	100
-------	-----

**GERMAN NIKOLAEVICH KIM,
DIRECTOR OF THE INSTITUTE OF
ASIAN STUDIES PROFESSOR OF
THE DEPARTMENT FOR FAR EAST
STUDIES, FACULTY FOR ORIENTAL
STUDIES AL-FARABI KAZAKH
NATIONAL UNIVERSITY**

**ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА АЗИАТСКИХ
ИССЛЕДОВАНИЙ ПРОФЕССОР
КАФЕДРЫ ДАЛЬНЕВОСТОЧНЫХ
ИССЛЕДОВАНИЙ ФАКУЛЬТЕТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ КАЗАХСКИЙ
НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМ. АЛЬ-ФАРАБИ**

Dear German Nikolaevich, according to the tradition of our journal, we ask each guest to introduce themselves to readers, tell about themselves, their lives, and activities.

I was born in the town of Ushtobe, around which there were a dozen Korean resettlement collective farms. In my early childhood, I thought that we Koreans have lived on these lands from time immemorial, and everything around me is a native home that belongs to us. Having become a little older, I realized that even though there are many Koreans here, we are not the native inhabitants of the ancient Sary-Arka. I did not speak Korean neither at kindergarten nor at school, as Russian was originally my native language. My father's name was Kim Dune Bin, but he had a Russian name Nikolai, therefore I am German Nikolaevich Kim. Being orphaned at a young age, he could not finish even high school. He transferred an unquenched thirst for knowledge to me, and I was doomed to study as hard as I could to meet his expectations. It

Герман Николаевич, по традиции нашего журнала мы просим каждого гостя представиться читателям, рассказать о себе, своей жизни и деятельности.

Я родился в городке Уштобе вокруг которого располагалось с десяток корейских переселенческих колхозов. Тогда в раннем детстве мне, казалось, что мы корейцы испокон веку жили на этих землях, и все вокруг меня родное, принадлежащее нам. Став чуть постарше, я понял, что хоть нас тут много корейцев, но мы не исконные и не коренные насельники древней Сары-Арки. Ни к детскому саду, ни тем более в школе я не говорил на корейском, русский был для меня изначально родным языком. Моего отца звали Ким Дюн Бин, но у него имелось русское имя – Николай, посему я Герман Николаевич Ким. Рано осиротев, он не смог закончить даже средней школы. Неутоленную жажду к знаниям он перевел на меня, и я был обречен учиться изо всех сил, чтобы оправдать его надежды. Говорят, что кто-то пророче-

is said that someone prophesied to my father that one of his sons would become a great man. The choice fell on me because neither my elder nor younger brother got my father's close attention.

Ideally, I should have been a technician since I graduated from mathematically inclined Polytechnic School No. 55 in Almaty. However, surprisingly I entered the special department of the Faculty of History of the Kazakh State University. After graduating from university, I taught world history in German at alma mater for 10 years. Then Gorbachev's perestroika started, and I unexpectedly got the opportunity to study in full-time postgraduate study at the Faculty of History of the Kazakh State University. Three years later, I defended my thesis on Soviet Koreans in Kazakhstan for the Candidate's Degree. Then I finished the courses of the Institute of Linguistics at Seoul University in six months as an external candidate, and until 1996 worked first at the Center and then at the Institute of Oriental Studies.

“

**THE
OVERWHELMING
MAJORITY OF
KOREANS
REMAINED IN
KAZAKHSTAN AND
SUCCESSFULLY
INTEGRATED INTO
THE COUNTRY,
LARGELY SETTING
AN EXAMPLE TO
OTHER ETHNIC
DIASPORAS**

**АБСОЛЮТНО
ПРЕОБЛАДАЮЩЕЕ
ЧИСЛО КОРЕЙЦЕВ
ОСТАЛОСЬ В КАЗАХ-
СТАНЕ И УСПЕШНО
ИНТЕГРИРОВАЛОСЬ
В СТРАНЕ, ВО
МНОГОМ
ПОДАВАЯ ПРИМЕР
ДРУГИМ ЭТНИЧЕ-
СКИМ ДИАСПОРАМ**

”

сказывал моему отцу, что один из его сыновей станет большим человеком. Выбор пал на меня, так как ни моему старшему, ни младшему брату не досталось тяжелого отцовского внимания.

По идее из меня должен был получиться «технар», так как закончил я политехническую школу №55 (с математическим уклоном) в Алма-Ате, но удивление всех поступил на спец-отделение истфака КазГУ. После окончания 10 лет преподавал в alma mater всемирную историю на немецком языке. Затем наступила горбачевская перестройка и я неожиданно получил возможность учиться в очной аспирантуре истфака КазГУ. Через три года защитил кандидатскую о советских корейцах Казахстан. Затем закончил за полгода освоил экстерном курс Института языкознания Сеульского университета и до 1996 года работал сначала в Центре, а затем Институте востоковедения.

С 1996 по 2006 руководил кафедрой и параллельно Центром корееведения. В 1999 защитил дис-

In 1996-2006, I headed for both the department and the Center for Korean Studies. In 1999, I defended my thesis on world history and received a doctorate in historical sciences, then became a professor. In 2006-2010, I completed internships and taught at universities in the USA, South Korea, and Japan. In 2010, I was invited to be the Chief Researcher at KISI, and until 2014, I combined the work of an analyst in the Asian region and teaching. In 2015-2019, I was a full-time and visiting professor at the universities of Seoul and Kyoto. Currently, I head the newly created Institute for Asian Studies at Kazakh National University named after Al-Farabi. About 20 researchers and over 10 masters from such countries as Kazakhstan, South Korea, Japan, the USA, the Czech Republic, and other countries received a Candidate's Degree and Ph.D. under my guidance.

You have a very rich and eventful scientific and teaching career. What topics and areas in science do you consider to be your pri-

сертацию по всемирной истории и получил степень доктора исторических наук, затем профессора. С 2006 по 2010 год проходил стажировки и преподавал в университетах США, Южной Кореи и Японии. В 2010 году меня пригласили Главным научным сотрудником КИСИ и до 2014 года совмещал работу аналитика по азиатскому региону и преподавательскую деятельность. С 2015 до 2019 года был штатным и приглашенным профессором университетов Сеула и Киото. В настоящее время возглавляю вновь созданный Институт азиатских исследований в КазНУ им. Аль-Фараби. Под моим руководством получил кандидатскую и PhD степень около 20 исследователей и свыше 10 магистров из Казахстана, Южной Кореи, Японии, США, Чехии и др. стран.

У Вас очень богатая и насыщенная событиями научная и преподавательская карьера. Какие темы и направления в науке вы считаете для себя приоритетными и почему?

ority and why?

If you ask me about my self-determination in science, I will answer that I am a historian working at the intersection of many disciplines. I have published about 30 monographs and books and more than 200 articles in different languages in various scientific fields.

However, two scientific areas are a priority for me. The first is the ethnic-demographic parameters of modern migrations in the world. The second one is diaspora studies. It was in these areas that my mathematical and linguistic knowledge was most effectively realized. In migration and diaspora studies, the main objects of research were Korea and Koreans. Of course, Kazakhstan's participation in these two global processes of the world – migration and the diasporization of migrants is also important. I managed to visit more than 50 countries where foreign Koreans live. Some of them I visited several or even dozens of times. Every time I became convinced that the present time is an era of unprecedented movements of people. The problem of migrants showed its severity a couple of years ago in Western Europe. Nevertheless, this is only the first call. There will still be many such powerful bursts of migration. In anticipation of this urgent problem, I chose migration processes and related mechanisms of adaptation and acculturation of first-generation immigrants and the formation of ethnic diasporas as the main topics of my research.

Summarizing your main topic, can you tell us how has the status of Koreans in Kazakhstan changed during the period of independence, if you noticed any? What characteristics are gone, which have appeared?

**THE COMIC
EXPRESSION WIDELY
USED IN EVERYDAY
LIFE THAT KOREANS
ARE THE "FOURTH
ZHUZ" SAYS ABOUT
THE POSITIVE
IMAGE OF KOREANS
IN KAZAKHSTAN,
THE CLOSENESS
OF TRADITIONAL
CULTURE AND
MENTALITY, AS WELL
AS THE DEGREE OF
FAMILY RELATIONS
BETWEEN KAZAKHS
AND KOREANS**

**О ПОЛОЖИ-
ТЕЛЬНОМ ИМИДЖЕ
КОРЕЙЦЕВ В
КАЗАХСТАНЕ,
О БЛИЗОСТИ
ТРАДИЦИОННОЙ
КУЛЬТУРЫ И
МЕНТАЛИТЕТА,
СТЕПЕНИ
ВОЗНИКШИХ
РОДСТВЕННЫХ
ОТНОШЕНИЙ
МЕЖДУ КАЗАХАМИ
И КОРЕЙЦАМИ
ГОВОРIT ШИРОКО
ХОДЯЩЕЕ В
ОБИХОДЕ
ШУТОЧНОЕ
ВЫРАЖЕНИЕ, ЧТО
КОРЕЙЦЫ ЭТО
«ЧЕТВЕРТЫЙ ЖУЗ»**

Если спросят меня о моем самоопределении в науке, отвечу что я историк, работающий на стыке многих дисциплин. Вышло около 30 монографий и книг и более 200 статей на разных языках, они по разным научным отраслям.

Но два научных направления для меня приоритетны. Первое – этно-демографические параметры современных миграций в мире. Второе – диаспорология. Именно в этих направлениях наиболее эффективно реализовались мои математические и лингвистические знания. В этих двух науках: миграциологии и диаспорологии упор основными объектами исследований были Корея и корейцы. Разумеется также участие Казахстана в этих двух глобальных мировых процессах – миграций и диаспоризации мигрантов. Мне удалось побывать свыше чем 50 странах, где проживают зарубежные корейцы, в некоторых несколько или даже десятки раз. Всякий раз я убеждался в том, что нынешнее время — это эпоха невиданных доселе перемещений людей. Проблема мигрантов показала всю свою остроту пару лет тому назад в Западной Европе. Но это только первый звонок. Таких мощных всплесков миграций будет еще немало. В предвидении этой актуальной проблемы я избрал основными темами моих исследований миграционные процессы, и связанные с ними механизмы адаптации и аккультураций иммигрантов первых поколения и формирования этнических диаспор.

Скажите, пожалуйста, резюмируя Вашу основную тему, как изменился статус корейцев в Казахстане за период независимости, если Вы заметили изменения в нем? Какие характеристики ушли, какие появились?

Koreans, like all other ethnic groups of Kazakhstan, together went through the stages of the formation of a sovereign state. Those who did not want to adapt and integrate into the new conditions immigrated to the historical (or ethnic) homeland. Judging by the data of national censuses, demographic losses due to departure from the country are small. Only in the last few years due to the acute recession in the economy, rising unemployment, and falling incomes, many young Koreans of Kazakhstan, as well as other CIS countries, have taken advantage of the opportunity presented by South Korea to immigrate to their ethnic homeland. They immigrated on an F4 visa of foreign ethnic compatriots, which gives the broadest rights. The overwhelming majority of Koreans remained in Kazakhstan and successfully integrated into the country, largely setting an example to other ethnic diasporas. The comic expression widely used in everyday life that Koreans are the "fourth zhuz" says about the positive image of Koreans in Kazakhstan, the closeness of traditional culture and mentality, as well as the degree of family relations between Kazakhs and Koreans. As for the changes in socio-cultural parameters that have occurred over the years of

Корейцы, как и все другие этносы Казахстана вместе пережили этапы становления суверенного государства. Те, которые не хотели адаптироваться и интегрироваться в новых условиях, тех которых позвала к себе историческая (или этническая) родина эмигрировали. Судя по данным национальных переписей демографические потери вследствие выезда из страны невелики. Лишь последние несколько лет в связи с острой рецессией в экономике, ростом безработицы и падения уровня доходов, немало молодых корейцев Казахстана, равно как и других стран СНГ стали пользоваться предоставленной Южной Кореей возможностью иммигрировать на этническую родину по визе F4 – зарубежных этнических соотечественников, дающей самые широкие права. Абсолютно преобладающее число корейцев осталось в Казахстане и успешно интегрировалось в стране, во многом подавая пример другим этническим диаспорам. О положительном имидже корейцев в Казахстане, о близости традиционной культуры и менталитета, степени возникших родственных отношений между казахами и корейцами говорит широко ходящее в обиходе шуточное выражение, что корей-

independence and sovereignty, there has been a growth of Kazakh-Korean marriages, along with a rapid increase in the share of entrepreneurs and businessmen, a sharp decrease in the share of employed Koreans in government, culture, education, health-care, science, etc.

You have worked for many years as a professor and researcher at the best foreign universities. What are the advantages of foreign education and science system?

I will try to be brief. First, with regard to education, the greatest difference is that university education in the United States, South Korea, and even Japan is liberal. Professor and student are partners in the educational process. Students have the freedom to choose the courses they study, regardless of specialty, and they have the right to choose not only the subject but also the professor. There are no fixed student groups and curators above them.

“

STUDENTS HAVE THE FREEDOM TO CHOOSE THE COURSES THEY STUDY, REGARDLESS OF SPECIALTY, AND THEY HAVE THE RIGHT TO CHOOSE NOT ONLY THE SUBJECT BUT ALSO THE PROFESSOR

У СТУДЕНТОВ ЕСТЬ СВОБОДА ВЫБОРА ИЗУЧАЕМЫХ КУРСОВ, НЕЗАВИСИМО ОТ СПЕЦИАЛЬНОСТИ И У НИХ ПРАВО ВЫБОРА НЕ ТОЛЬКО ПРЕДМЕТА, НО И ПРЕПОДАВАТЕЛЯ

”

цы это «четвертый жуз». Что касается изменений в социокультурных параметрах, происшедших за годы независимости и суверенитета, следует отметить рост казахско-корейских браков, быстрый рост доли предпринимателей и бизнесменов, резкое уменьшение доли трудозанятых корейцев в государственных органах, культуре, образовании, здравоохранении, науке и т.д.

Вы много лет работали в качестве профессора и исследователя в лучших зарубежных университетах. Какие преимущества Вы видите в зарубежных системах - образовательной и научной?

Буду короток в ответах. Во-первых, что касается образования, то самая большая разница состоит в том, что и в США, и в Южной Корее, и даже в Японии университетское образование – либеральное. Профессор и студент – партнеры в образовательном процессе. У студентов есть свобода выбора изучаемых курсов,

In science, there are clear criteria by which the academic success of scientists is assessed. It is essential where you publish, what grants you received, and in what international conferences you participated. In science, you pay for everything – for a report, published article or book, public lecture, consultation, etc. Professors are exempted from all the duties not related to their primary job. They should not be on duty at the student dormitory, negotiate with parents about student's attendance, academic performance, behavior, or tuition fees...

How applicable is the experience of Korean and Japanese universities in Kazakhstan?

As I already said, it is necessary to systematically liberalize university education and give students the right to choose courses they study and professors who teach these courses. The number and quality of students in the specialties should be dictated by market demand. It is necessary to respond more flexibly to requests and introduce a large number of

независимо от специальности и у них право выбора не только предмета, но и преподавателя. Нет фиксированных студенческих групп и кураторов над ними.

В науке есть четкие критерии, по которым судят об академической успешности ученых: где публикуешься, какие гранты получил, в каких международных конференциях участвовал. В науке за все платят. За доклад, изданную статью или книгу, публичную лекцию, консультации и т.д. Профессора освобождены от всех не имеющих отношения к основной работе обязанностей. Они не должны дежурить в общежитии, вести переговоры с родителями о посещаемости, успеваемости, поведении студентов или уплате за учебу...

Насколько применим опыт корейских и японских университетов в Казахстане?

Как я уже говорил, необходимо провести системную либерализацию университетского образования и дать студентам право

new specialties. Moreover, there is a need to determine and approve the minimum number of undergraduate and graduate students that allow professors to conduct a lecture or seminar course. In Korea, if less than 25 people signed up for a lecture course that is open to all students regardless of faculty and specialty, the professor will not be able to teach this course. At least five students must take the course in the master's program. Now students in Korea have the right to choose two academic subjects per semester at any other university where the course of interest is taught.

As far as we know, you now have interesting plans and projects. Can you please tell us about that?

I always have many plans, so I will list the major ones. As for the public project, it is primarily about the formation and development of a new research institute. By the decision of the Academic Council of Al-Farabi Kazakh National University, at the end of January this year, a new Institute for Asian Studies was established. In the first step, the new university unit will unite all the existing scientific centers of the Faculty of Oriental Studies to coordinate research activities. Then it will be restructured in the main research areas, which will be developed by research groups formed from the professors of social and humanitarian faculties and contracted Kazakhstan and foreign scientists. I was appointed director in early March, and ten days later, the government declared a state of emergency and strict quarantine. It would seem that everything has stopped. However, during this time, the creation of the Institute was announced in the country and abroad. Telephone negotiations on establishing cooperation took place;

**IN SCIENCE,
YOU PAY FOR
EVERYTHING –
FOR A REPORT,
PUBLISHED
ARTICLE OR BOOK,
PUBLIC LECTURE,
CONSULTATION,
ETC.**

**В НАУКЕ ЗА
ВСЕ ПЛАТЯТ.
ЗА ДОКЛАД,
ИЗДАННУЮ
СТАТЬЮ
ИЛИ КНИГУ,
ПУБЛИЧНУЮ
ЛЕКЦИЮ,
КОНСУЛЬТАЦИИ И
Т.Д.**

выбора изучаемых курсов и профессоров, читающих эти курсы. Количество и качество студентов по специальностям должны диктоваться рыночным спросом. Необходимо гибче реагировать на запросы и вводить большое количество новых специальностей. Необходимо определить и утвердить минимальное число студентов бакалавриата и магистратуры, позволяющее вести лекционный или семинарский курс. В Корее, если на курс лекции, который открыт для всех студентов независимо от факультета и специальности, записалось менее 25 чел. то его профессор не сможет вести. В магистратуре курс должны проходить не менее 5 студентов. Сейчас студенты в Корее имеют право выбирать себе 2 учебных предмета в семестр в любом другом университете, где читается интересующий его курс.

Насколько мы знаем, у Вас сейчас есть интересные планы и проекты. Расскажите о них, пожалуйста.

Планов всегда много, поэтому назову главные проекты. Что касается общественного проекта, то это прежде всего становление и развитие нового научно-исследовательского института. Решением ученого совета Казахского Национального университета им. аль-Фараби в конце января этого года был создан новый Институт азиатских исследований. Новое университетское подразделение объединит на первом этапе все действующие научные центры факультета востоковедения с целью координации исследовательской деятельности. Затем он будет реструктурирован по основным научным направлениям, которые будут разрабатываться исследовательскими группами, сформированными из про-

a website and a Facebook page were developed. Moreover, there is an adopted plan of post-quarantine work.

Of my projects, I would like to mention two. The first one is VEKS (Video Encyclopedia Koryo Saram), which is my channel on YouTube. It contains videos on the history and culture of the Koreans in the CIS, starting from the pre-revolutionary period to the present day. The videos include reports on the events held in the Korean diasporas of different countries, biographical sketches, fragments of documentaries, and concerts. Today there are about one thousand video files organized into 40 playlists. There is also a Facebook page where links to the video channel are posted. Today, according to the roughest estimates, my YouTube channel has generated more than 2.5 million views. The project is endless, and content is growing daily.

The second project involves the study of a little-known page in the history of Soviet Koreans. On the instruction of the party and the call of their hearts, they went to North Korea and later to the young Korean People's Democratic Republic to build Soviet-style socialism. Many of them occupied the highest posts in the party, government, became pro-

фессорско-преподавательского состава социально-гуманитарных факультетов и привлеченных по контракту казахстанских и зарубежных ученых. Меня назначили директором в начале марта и через десять дней чрезвычайное положение и строгий карантин. Казалось бы, все встало. На за это время создание Института анонсировалось в стране и за рубежом, состоялись телефонные переговоры по налаживанию сотрудничества, разработан и запущен сайт и страница в Фейсбуке. Есть принятый план пост-карантинной работы.

Из своих личных проектов отмечу два. Первый из них называется аббревиатурой ВЭКС это мой канал на Ютубе – Видео-Энциклопедия Коре Сарам. На нем размещаются видеоматериалы по истории и культуре корейцев СНГ, начиная с дореволюционного периода до настоящих дней. Они включают в себя сюжеты о мероприятиях, проводимых в корейских диаспорах разных стран, биографические зарисовки, фрагменты документальных фильмов, концертов. На сегодня это около одной тысячи видеофайлов, систематизированных в 40 плейлистов. Есть параллельная страница в Фейсбуке, где размещаются ссылки на видеоканал. На сегодня, по самым грубым

vincial heads, ambassadors in foreign countries, university rectors, etc. It is enough to say that about 80 Soviet Koreans had the rank of general and colonel of the Korean People's Army. For decades, everything related to this story has been a taboo for research not only in the Soviet Union but also on both sides of the 38th parallel. A quarter of a century has gone in search of archival documents under the top-secret stamp, which contain evidence of surviving Korean campaign veterans, and interviews with children. We plan to publish a multi-volume series of books, and this year, for the 75th anniversary of the Great Patriotic War Victory and the liberation of Korea, the first book will be published in Moscow entitled On the Instruction of the Party and the Call of the Heart: Soviet Koreans in North Korea. In parallel, I write articles for rating journals on other topics, prepare reports for international scientific conferences, and write proposals for new research projects.

Of course, I give lectures, develop new courses, including in English, and continue to supervise doctoral students preparing their theses on Korean studies and diaspora issues. Moreover, I conduct social work as the vice-president of the Association of Koreans in Kazakhstan... In a word, I have many things to do. When people ask, "How are you?" for many years, I have been answering "A lot!"

подсчетом более 2,5 миллионов просмотров. Проект бесконечный и контент наращивается ежедневно.

Второй проект связан с исследованием малоизвестной страницы истории советских корейцев, которые по заданию партии и зову сердца отправились в Северную

BY THE DECISION OF THE ACADEMIC COUNCIL OF AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY, AT THE END OF JANUARY THIS YEAR, A NEW INSTITUTE FOR ASIAN STUDIES WAS ESTABLISHED

РЕШЕНИЕМ УЧЕНОГО СОВЕТА КАЗАХСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМ. АЛЬ-ФАРАБИ В КОНЦЕ ЯНВАРЯ ЭТОГО ГОДА БЫЛ СОЗДАН НОВЫЙ ИНСТИТУТ АЗИАТСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Корею и позже в молодую Корейскую Народно-Демократическую Республику строить социализм советского образца. Многие из них заняли самые высокие посты в партии, правительстве, стали главами провинций, послами в зарубежных странах, ректорами университетов и т.д. Достаточно сказать, что около 80 советских корейцев имели звания генералов и полковников Корейской Народной Армии. Долгие десятилетия все, что было связано с этой историей оставалась запретной для исследования не только в Советском Союзе, но и по обе стороны 38-ой параллели. Четверть века ушло на поиски архивных документов, находившихся под грифом СС – то есть «совершенно секретно», свидетельств, оставшихся в живых ветеранов корейском ком-пании, интервью с детьми. Планируется издание многотомной серии книг и в этом году – 75-летия победы в Великой отечественной войны и освобождения Кореи в Москве выйдет первая книга под названием «По заданию партии и зову сердца: советские корейцы в Северной Корее». Параллельно на иные темы пишутся статьи для рейтинговых журналов, готовятся доклады на международные научные конференции, разрабатываются заявки на новые исследовательские проекты.

Разумеется, читаются лекции, разрабатываются новые курсы, в том числе на английском языке, продолжаю руководить докторантами, готовящими свои диссертации по корееведческой и диаспорной проблематике, веду общественную работу вице-президентом Ассоциации корейцев Казахстана... Одним словом – дел невпроворот, и когда меня спрашивают: Как дела? Многие годы отвечаю: «Много!».

GLOBAL TRADE IN AGRICULTURAL PRODUCTS

AZIMZHAN KHITAKHUNOV

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ГЛОБАЛЬНАЯ ТОРГОВЛЯ ПРОДУКЦИЕЙ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

Agriculture remains one of the strategically important sectors of the world economy. It provides food security and many raw materials for other related industries and manufacturing. In middle and low-income countries employment in agriculture remains high, while in advanced economies it is insignificant. At the same time, differences in productivity between these two groups of countries are substantial, which also affects trade in food and agricultural products. Agricultural production and trade increased significantly for the last decade. The factors, which caused these changes, include increases in global population, higher commodity prices, poverty reduction and higher incomes in developing countries, and policies towards liberalization of agricultural and food trade. The situation with pandemics shows that agriculture is in equal importance as the pharmaceutical industries. Therefore, this commentary aims to show trends and patterns of global agricultural and food trade and opportunities for developing countries.

According to the World Bank data (2020), production of agricultural products increased from \$1.1 trillion

ADVANCED ECONOMIES DOMINATE GLOBAL AGRICULTURAL TRADE, BUT THE SHARE OF DEVELOPING COUNTRIES IS INCREASING

РАЗВИТЫЕ ЭКОНОМИКИ ДОМИНИРУЮТ В ГЛОБАЛЬНОЙ ТОРГОВЛЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИЕЙ, НО ДОЛЯ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН РАСТЕТ

Сельское хозяйство остается одной из стратегически важных отраслей мировой экономики. Оно обеспечивает продовольственную безопасность и является источником сырья для других смежных отраслей промышленности. В странах со средним и низким уровнем дохода занятость в сельском хозяйстве остается высокой, тогда как в странах с развитой экономикой она незначительна. В то же время различия в производительности между этими двумя группами стран существенны, что также оказывает влияние на торговлю продовольствием и сельскохозяйственной продукцией. Сельскохозяйственное производство и торговля значительно выросли за последнее десятилетие. Факторы, которые вызвали эти изменения, включают увеличение численности населения мира, повышение цен на товары, сокращение бедности и рост доходов в развивающихся странах, а также политику либерализации торговли сельскохозяйственными товарами. Ситуация с пандемией показывает, что сельское хозяйство имеет такое же значение, как и фармацевтическая индустрия. Поэтому данный комментарий призван показать тен-

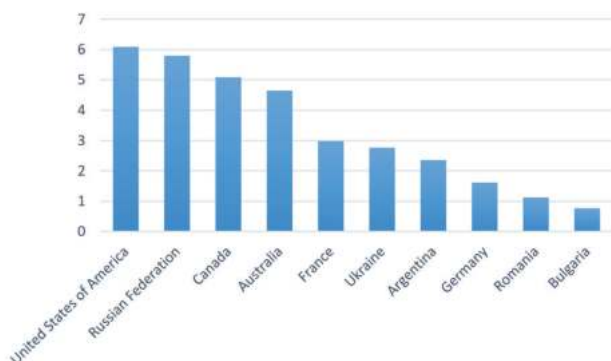
in 1990 to \$3.4 trillion in 2018 (in current prices). The Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO, 2019) indicates that the value of global agricultural and food trade flows has increased five-fold in the last three decades. The report shows that food exports (excluding fish) in 1997 was equal to \$304 billion. This number increased to \$618 billion in 2007 and to \$1.26 trillion in 2017. Europe remains the main contributor to the global trade in agricultural products. In 2017, its food export and import equaled \$428 and \$417 billion respectively. The Americas are the largest net exporter and Asia is the largest net importer. The export of the Americas in 2017 equaled \$303 billion, while its import was \$174 billion. Throughout the 2000s, the Americas have strengthened their position as global suppliers of agricultural commodities such as wheat, maize, soybean, and meat (Figures 1-2). The figures show that the Americas and Europe dominate global export in wheat and meat and that the United States is a leading global producer of these prod-

денции и структуру глобальной торговли сельскохозяйственной и продовольственной продукцией и возможности для развивающихся стран.

Согласно данным Всемирного банка (2020), производство сельскохозяйственной продукции увеличилось с \$1.1 триллиона долларов в 1990 г. до \$3.4 триллионов долларов в 2018 г. (в текущих ценах). Продовольственная и сельскохозяйственная организация Организации Объединенных Наций (ФАО, 2019) указывает, что стоимость глобальных сельскохозяйственных и продовольственных торговых потоков увеличилась в пять раз за последние три десятилетия. Доклад показывает, что экспорт продуктов питания (без учета рыбы) в 1997 году составил \$304 миллиарда долларов. Этот показатель увеличился до \$618 миллиардов долларов в 2007 году и до \$1.26 триллионов долларов в 2017 году. Европа остается основным участником мировой торговли сельскохозяйственной продукцией. В 2017 году ее экспорт и им-

Figure 1. Wheat exports by country, billion \$, 2017
Рисунок 1. Экспорт пшеницы по странам, миллиардов \$, 2017

Source: The Author's compilation based on the FAOSTAT (2020) data.

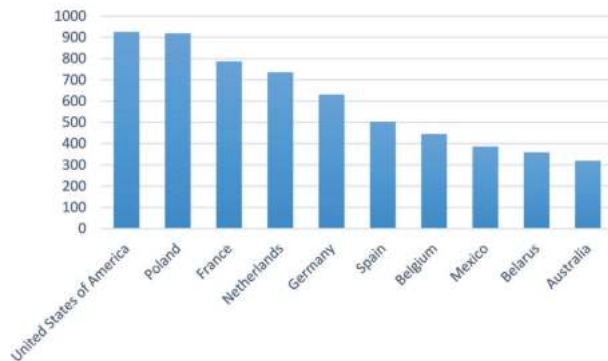
Источник: Составлено автором по данным ФАОСТАТ (2020)

ucts. It should be noted that transition economies such as Poland and Belarus are in the list of top 10 global meat exporters. Poland ranks second after the United States and its meat export in 2017 equaled \$918 million. In the same year, the cattle meat export of Belarus was \$359 million. Europe, Russia and Ukraine have moved over time from being a net importer of agricultural commodities to a net exporter, in part due to a stagnating population and flat per capita consumption, which limits domestic demand [OECD/FAO, 2019]. In 2017, wheat export of Russia and Ukraine equaled \$5.8 and \$2.8 billion respectively. Asian countries imported \$377 billion and exported only \$206 billion agricultural and food products.

Smith and Glauber (2020) provide data showing the importance of agricultural and food trade. In 2018, almost one quarter of global wheat consumption was obtained from imports. For rice, global import penetration (imports as a percent of global consumption) more than doubled from 4% to 9% between 1995 and 2015, and soybean imports increased from 25% of global consumption in 1995 to 42% in 2018. Import penetration for vegetable oils, meats, beef and swine increased relative to global consumption. Global chicken consumption dou-

Figure 2. Meat (cattle) exports by country, million \$, 2017

Рисунок 2. Экспорт мяса (крупного рогатого скота) по странам, миллионы \$, 2017

Source: The Author's compilation based on the FAOSTAT (2020) data.

Источник: Составлено автором по данным ФАОСТАТ (2020)

порт продуктов питания составили \$428 и \$417 миллиардов долларов, соответственно. Американский континент является крупнейшим нетто-экспортером, а Азия - крупнейшим нетто-импортером. Экспорт Северной и Южной Америки в 2017 году составил \$303 миллиарда долларов, а импорт - \$174 миллиарда долларов. На протяжении 2000-х годов Америки укрепляли свои позиции в качестве мировых поставщиков сельскохозяйственных товаров, таких как пшеница, кукуруза, соя и мясо (Рисунки 1-2).

Рисунки показывают, что Америки и Европа доминируют в мировом экспорте пшеницы и мяса, и что США являются ведущим мировым производителем этих продуктов. Следует отметить, что такие страны с переходной экономикой, как Польша и Беларусь, входят в десятку крупнейших мировых экспортеров мяса. Польша занимает второе место после США, а ее экспорт мяса в 2017 году составил \$918 миллионов долларов. В том же году экспорт мяса крупного рогатого скота из Беларуси составил \$359 миллионов долларов. Европа, Россия и Украина со временем превратились из нетто-импортеров сельскохозяйственных товаров в нетто-экспортеров, отчасти из-за

bled. The role of developing countries as both food exporters and importers increased. In 2015, the share of global food exports from developing countries was almost 40% (26% in 1995). Their share in global food imports also equaled 40% in 2015 (31% in 1995). Trade between developing countries also increased, accounting for over 20% of total trade in 2015 (11% in 1995). Developing country exports accounted for over 80% of global rice exports, 70% of sugar, 50% of oilseed, 46% of cotton and 64% of tobacco exports. The authors conclude that contribution of the developing countries to the global agricultural trade made global supplies diversified, which reduces food security risks.

The OECD/FAO (2019) report shows that on average, agriculture faces much higher trade barriers than manufacturing, and a lowering of agro-food tariffs and trade-distorting producer support since the early 2000s has supported growth in agricultural trade. The 1995 WTO Agreement on Agriculture was an important break-

AGRICULTURAL MARKETS ARE MORE PROTECTED FOR INTERNATIONAL TRADE AND EFFORTS OF THE WTO AND NEW PREFERENTIAL TRADE AGREEMENTS CONTRIBUTE TO THE MARKET LIBERALIZATION AND STIMULATE HIGHER TRADE FLOWS

СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЕ РЫНКИ БОЛЬШЕ ЗАЩИЩЕНЫ ДЛЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛИ И УСИЛИЯ ВТО И НОВЫХ ПРЕФЕРЕНЦИАЛЬНЫХ ТОРГОВЫХ СОГЛАШЕНИЙ ВНОСЯТ СВОЙ ВКЛАД В ЛИБЕРАЛИЗАЦИЮ РЫНКА И СТИМУЛИРУЮТ РОСТ ТОРГОВЛИ

стагнации численности населения и постоянного потребления на душу населения, что ограничивает внутренний спрос [ОЭСР/ФАО, 2019]. В 2017 году экспорт пшеницы из России и Украины составил \$5.8 и \$2.8 миллиардов долларов, соответственно. Азиатские страны импортировали сельскохозяйственной продукции на сумму \$377 миллиардов долларов, а их экспорт составил \$206 миллиардов долларов.

Смит и Глаубер (2020) приводят данные, показывающие важность торговли сельскохозяйственной продукцией. В 2018 году почти четверть мирового потребления пшеницы была получена от импорта. Что касается риса, глобальное проникновение импорта (импорт в процентах от мирового потребления) более чем удвоилось с 4% до 9% в период с 1995 по 2015 год, а импорт сои увеличился с 25% мирового потребления в 1995 году до 42% в 2018 году. Проникновение импорта для растительных

through. Despite this progress, agricultural products in recent years still face average import tariffs of around 16% compared to 4% for industrial goods. Preferential trade agreements are intended to reduce trade barriers in food products. For example, beef imported into Japan faces duties of 38.5%, which will be lowered to 9% under the Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP). Import tariffs on dairy products in Canada and poultry in Mexico can reach up to 250% and 234%, respectively. These tariffs will come down under the CPTPP.

OECD (2020) argues that the food and agriculture sector is increasingly organized within global value chains (GVCs). The separation of production, transformation and delivery has been facilitated by falling barriers to trade and investment. Data shows that about 20% of exports re-exported by the first importing country. Services are an increasingly important component of agro-food GVCs. They represent around 25% of the total value-added in agricultural exports, and 35% in food sector exports. In addition, service sector inputs account for 30% of the final value of agro-food products in high-income countries and 23% in developing countries. GVCs are becoming more global with emerging economies as key suppliers of agro-food intermediates. Countries with higher levels of participation in GVCs have experienced stronger sector and employment growth and GVCs raised the availability of food, lowered prices and improved consumer choice. Trade and agro-food GVCs generated an average of between 20-26% of total agricultural workforce returns. Across countries, national agricultural workforces are reliant to varying degrees on GVC participation. For instance, in New

GLOBAL VALUE CHAINS IN AGRICULTURE POSITIVELY AFFECT INTERNATIONAL TRADE, STIMULATE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL SERVICES AND CONTRIBUTE TO THE JOB CREATION

ГЛОБАЛЬНЫЕ ЦЕПОЧКИ ДОБАВЛЕННОЙ СТОИМОСТИ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ ПОЗИТИВНО ВЛИЯЮТ НА МЕЖДУНАРОДНУЮ ТОРГОВЛЮ, СТИМУЛИРУЮТ РАЗВИТИЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ УСЛУГ И РОСТ ЗАНЯТОСТИ

масел, мяса, говядины и свинины увеличилось по отношению к мировому потреблению. Мировое потребление куриного мяса удвоилось. Роль развивающихся стран как экспортеров и импортеров продовольствия возросла. В 2015 году доля мирового экспорта продовольствия из развивающихся стран составила почти 40% (26% в 1995 году). Их доля в мировом импорте продовольствия также составила 40% в 2015 году (31% в 1995 году). Торговля между развивающимися странами увеличилась, составив более 20% от общего объема торговли в 2015 году (11% в 1995 году). На экспорт из развивающихся стран приходится более 80% мирового экспорта риса, 70% сахара, 50% семян масличных культур, 46% хлопка и 64% экспорта табака. Авторы приходят к выводу, что вклад развивающихся стран в мировую торговлю сельскохозяйственной продукцией сделал глобальные поставки более диверсифицированными, что снижает риски продовольственной безопасности.

Доклад ОЭСР/ФАО (2019) показывает, что в среднем сельское хозяйство сталкивается с гораздо более высокими торговыми барьерами, чем обрабатывающая промышленность, и снижение тарифов на агропродовольственные товары и поддержки производителей, искажающих торговлю, с начала 2000-х годов способствовало росту торговли сельскохозяйственной продукцией. Соглашение ВТО по сельскому хозяйству 1995 года стало важным прорывом. Несмотря на этот прогресс, сельскохозяйственная продукция в последние годы все еще сталкивается со средними импортными тарифами около 16% по сравнению с 4% для про-

Zealand, close to 73% of agricultural workforce value is generated by trade in GVCs, while the indicator of Japan is only 3%.

Thus, the above provided analysis leads to following conclusions. Firstly, advanced economies dominate global agricultural trade, but the share of developing countries is increasing. Secondly, agricultural markets are more protected for international trade. However, efforts of the WTO and new preferential trade agreements contribute to the market liberalization and stimulate higher trade flows. Thirdly, global value chains in agriculture positively affect international trade, stimulate development of agricultural services and contribute to the job creation. They also have a positive impact on market liberalization. Finally, agricultural production and trade is the basis of food security, which is vital during crisis and shock periods, such as pandemics, political conflicts, trade wars and others. These conclusions are essential for those developing countries, which currently seek for new economic growth drivers and development models. Many of them mainly rely on services, in particular wholesale and retail trade and finance, and ignore agricultural issues. As a result, agriculture remains underdeveloped, many agricultural and food

мышленных товаров. Преференциальные торговые соглашения предназначены для снижения торговых барьеров на продукты питания. Например, импорт говядины в Японию облагается пошлинами в размере 38.5%, которые будут снижены до 9% в соответствии с Всеобъемлющим и прогрессивным соглашением для Транстихоокеанского партнерства (СРТПП). Тарифы на импорт молочных продуктов в Канаде и птицы в Мексике могут достигать 250% и 234%, соответственно. Эти тарифы будут снижены в рамках СРТПП.

ОЭСР (2020) утверждает, что сектор продовольствия и сельского хозяйства все в большей степени организован в рамках глобальных цепочек добавленной стоимости (ГЦДС). Разделение производства, трансформации и доставки облегчаются благодаря снижению барьеров для торговли и инвестиций. Данные показывают, что около 20% экспорта реэкспортируется первой импортирующей страной. Услуги становятся все более важным компонентом агропродовольственных ГЦДС. Они составляют около 25% от общей добавленной стоимости в экспорте сельскохозяйственной продукции и 35% в экспорте продовольствия. Кроме того, на долю

products are imported, which poses additional risks for the countries in terms of food export bans from partner countries. Contrary, higher development of their agricultural sectors with involvement into international trade not only as importers, but also as exporters, can reduce global food security risks. These countries, which usually have enormous agricultural resources, try to follow the models of Singapore and other advanced Asian economies. However, it will be a good option for them to learn from the experiences of the United States, which is a leading country in terms of agricultural production and trade.

References:

1. FAO (2019). World Food and Agriculture – Statistical pocketbook 2019. Retrieved from <http://www.fao.org/3/ca6463en/>

AGRICULTURAL PRODUCTION AND TRADE IS THE BASIS OF FOOD SECURITY

СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЕ ПРОИЗВОДСТВО И ТОРГОВЛЯ – ОСНОВА ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

сектора услуг приходится 30% конечной стоимости агропродовольственных товаров в странах с высоким уровнем дохода и 23% в развивающихся странах. ГЦДС становятся все более глобальными с развивающимися экономиками в качестве основных поставщиков агропродовольственных промежуточных продуктов. Страны с более высоким уровнем участия в ГЦДС показали более сильный рост самого сектора и занятости, а ГЦДС повысили доступность продуктов питания, снизили цены и улучшили выбор потребителей. Торговые и агропродовольственные ГЦДС приносили в среднем от 20% до 26% от общего дохода работников сельского хозяйства. Во всех странах занятость в сельском хозяйстве в различной степени зависит от

- CA6463EN.pdf. Accessed on 19.03.2020.
2. FAOSTAT (2020). Countries by commodity. Retrieved from http://www.fao.org/faostat/en/#rankings/countries_by_commodity_exports. Accessed on 21.02.2020.
3. OECD (2020). Global value chains in agriculture and food: A synthesis of OECD analysis. OECD Food, Agriculture and Fisheries Papers, No. 139. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1787/6e3993fa-en>. Accessed on 20.03.2020.
4. OECD/FAO (2019). OECD-FAO Agricultural Outlook 2019-2028. OECD Publishing. Retrieved from https://doi.org/10.1787/agr_outlook-2019-en. Accessed on 20.03.2020.
5. Smith, Vincent H., and Joseph W. Glauber (2020). Trade, policy, and food security. *Agricultural Economics* 51: pp. 159–171.
6. World Bank (2020). Agriculture, forestry, and fishing, value added (current US\$). Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/NV.AGR.TOTL.CD>. Accessed on 22.03.2020.

участия в ГЦДС. Например, в Новой Зеландии около 73% стоимости рабочей силы в сельском хозяйстве генерируется торговлей в рамках ГЦДС, в то время как показатель Японии составляет всего 3%.

Таким образом, приведенный выше анализ позволяет сделать следующие выводы. Во-первых, страны с развитой экономикой доминируют в мировой торговле сельскохозяйственной продукцией, но доля развивающихся стран увеличивается. Во-вторых, сельскохозяйственные рынки более защищены для международной торговли. Однако усилия ВТО и новые преференциальные торговые соглашения способствуют либерализации рынка и стимулируют увеличение торговых потоков. В-третьих, глобальные цепочки добавленной стоимости в сельском хозяйстве положительно влияют на международную торговлю, стимулируют развитие сельскохозяйственных услуг и способствуют созданию рабочих мест. Они также оказывают положительное влияние на либерализацию рынка.

Таким образом, сельскохозяйственное производство и торговля являются основой продовольственной безопасности, которая жизненно важна в периоды кризисов и шоков, таких как пандемия, политические конфликты, торговые войны и

другие. Эти выводы необходимы для тех развивающихся стран, которые в настоящее время ищут новые драйверы экономического роста и модели развития. Многие из них в основном полагаются на услуги, в частности оптовую и розничную торговлю и финансы, и игнорируют вопросы сельского хозяйства. В результате сельское хозяйство остается неразвитым, многие сельскохозяйственные и продовольственные товары импортируются, что создает дополнительные риски для стран в условиях запретов на экспорт продуктов питания из стран-партнеров. Наоборот, более активное развитие их сельскохозяйственных секторов с участием в международной торговле не только в качестве импортеров, но и экспортеров может снизить риски глобальной продовольственной безопасности. Эти страны, которые обычно имеют огромные сельскохозяйственные ресурсы, стараются следовать моделям Сингапура и других развитых азиатских экономик. Тем не менее, для них будет хорошим вариантом изучить опыт США, которые являются ведущей страной в области сельскохозяйственного производства и торговли.

Источники:

1. Всемирный банк (2020). Сельское, лесное и рыболовное хозяйство, добавленная стоимость (в текущих ценах). Доступен по адресу: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.AGR.TOTL.CD>. Дата обращения 22.03.2020.
2. ОЭСР (2020). Глобальные цепочки добавленной стоимости в сельском хозяйстве и продовольствии: обобщение анализа ОЭСР. Документы ОЭСР по продовольствию, сельскому хозяйству и рыболовству, № 139. Доступен по адресу: <http://dx.doi.org/10.1787/6e3993fa-en>. Дата обращения 20.03.2020.
3. ОЭСР/FAO (2019). Сельскохозяйственный прогноз ОЭСР-FAO на 2019-2028 годы. Издательство ОЭСР. Доступен по адресу: https://doi.org/10.1787/agr_outlook-2019-en. Дата обращения 20.03.2020.
4. Смит, Винсент Х. и Джозеф В. Глаубер (2020). Торговля, политика и продовольственная безопасность. *Экономика сельского хозяйства* 51: с. 159–171.
5. FAO (2019). Мировое продовольствие и сельское хозяйство - Статистический справочник 2019. Доступен по адресу: <http://www.fao.org/3/ca6463en/CA6463EN.pdf>. Дата обращения 19.03.2020.
6. FAOSTAT (2020). Страны по товарам. Доступен по адресу: http://www.fao.org/faostat/en/#rankings/countries_by_commodity_exports. Дата обращения 21.02.2020.

KORONAVİRÜSÜN ORTA ASYA-ÇİN ENERJİ İŞBİRLİĞİNE OLASI ETKİLERİ

OMIRBEK HANAYEV

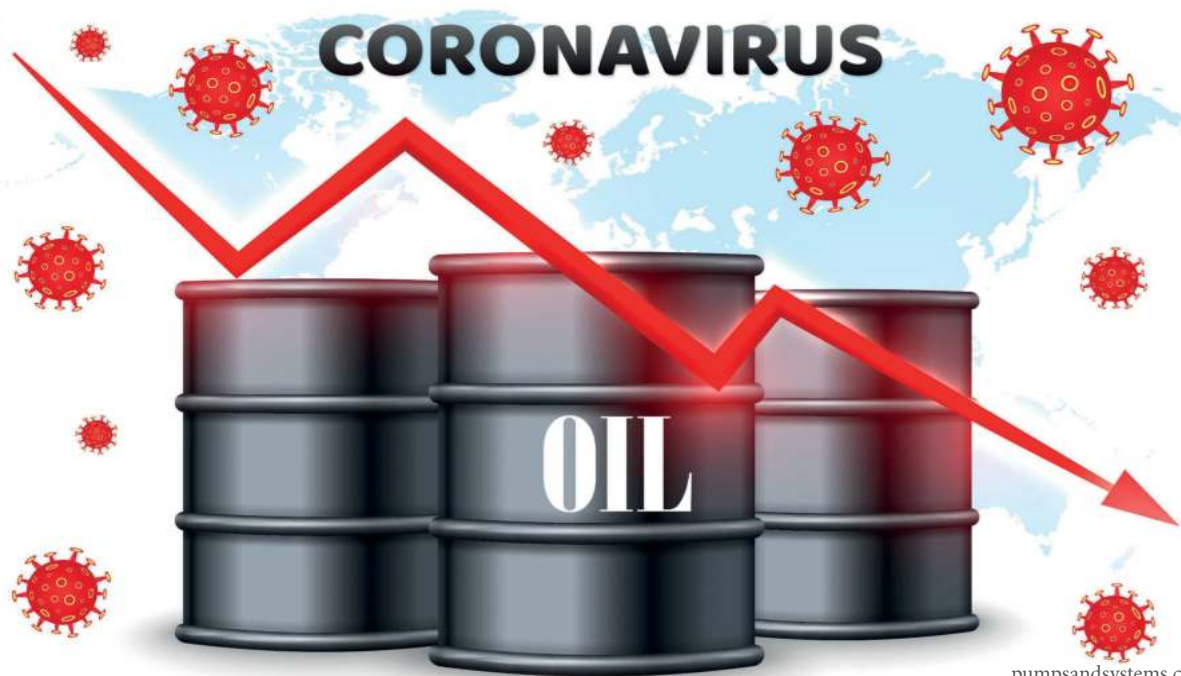
AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ,
UZMAN ARAŞTIRMACI

ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫ, АҒА ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕР

КОРОНАВИРУСТЫҢ ОРТАЛЫҚ
АЗИЯ-ҚЫТАЙ ЭНЕРГЕТИКА-
ЛЫҚ ҮНТЫМАҚТАСТЫҒЫНА
ЫҚТИМАЛ ӘСЕРЛЕРІ

Аралық 2019'да Чін'де ortaya çıkıp hızla yayılan yeni tip koronavirüs (Covid-19), küresel bir salgına dönüşerek tüm dünyayı tedirgin etmektedir. Ancak dünyanın dört bir yanında ölümcül sonuçlar doğuran koronavirüs salgını ile ilgili açıklanan veriler de oldukça ilgi çekicidir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) raporuna göre 3 Temmuz 2020 tarihi itibarıyla dünya genelinde kanıtlanmış vaka sayı 10.710.005'e ulaşırken, bunların 517.877'si hayatını kaybetmiştir (WHO, 2020). Dünyayı alt üst eden koronavirüsa karşı hızlı bir şekil-

2019 жылы желтоқсанда Қытайда пайда болып, тез таралған коронавирустың жаңа түрі (Ковид-19) жаһандық індетке айналып, бүкіл әлемді әуіре-сарсаңға салуда. Дүниенің тқрт бұрышында өлімге себеп болып отырған коронавирустың өршуі туралы мәліметтер өте қорқынышты. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының (WHO) есебіне сәйкес, 2020 жылдың 3 шілдесіндегі жағдай бойынша әлемде коронавируспен ауырғандардың нақты саны 10,710,005-ке жетіп, олардың 517,877-сі

de önlem alan Orta Asya ülkelerinden Kazakistan'da 44.075, Özbekistan'da 9.199, Kırgızistan'da 6.767 ve Tacikistan'da 6.005 olmak üzere, toplam 66.046 vaka kaydedilmiştir (WHO, 2020). Böylece, geçmişte Çin'den Roma'ya uzanan tarihi İpek Yolu güzergahında bulunan Orta Asya, artık Çin'den İtalya'ya kadar yayılan koronavirüsün tehdidi altındadır. Küresel gündemin başında yer alan koronavirüsün ne kadar süreceği henüz belli değilken, söz konusu salgının sonuçları ve etkilerinin de neler getireceğini tam olarak kestirmek zor görünmektedir. Öyleyse, koronavirüs salgınının önümüzdeki dönemde Orta Asya-Çin ilişkilerini nasıl etkileyeceği, tartışılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Orta Asya ülkeleri ile Çin arasındaki ticari-ekonomik ilişkilerin temel yapısı dikkate alındığında, koronavirüsün olumsuz sonuçları öncelikle kısa vadede Orta Asya-Çin arasındaki petrol ve doğalgaz alanındaki işbirliğini etkileyebilir. Çünkü Orta Asya ve Çin arasındaki ticari-ekonomik ilişkiler daha çok enerji alanındaki işbirliğine odaklanmıştır. Örneğin, Orta Asya-Çin Doğalgaz Boru Hattı üzerinden Çin'e 2018'de yaklaşık 47.5 milyar metreküp doğalgaz ve 2019'da ise yaklaşık 47.9 milyar metreküp doğalgaz aktarılmıştır (MOFCOM, 2019, China Daily, 2020). Doğalgazın yanı sıra, Çin, Orta Asya petrolünün önemli ihracatçılarından birisidir. Örneğin, 2019'da sadece Kazakistan'ın Çin'e petrol ihracatı 10.88 milyon tonu bulmuştur (Gov.cn, 2020). Bu açıdan bakıldığında, koronavirüs nedeniyle Çin'in ekonomik büyümesinin yavaşlaması beklenirken, kısa vadede Çin'in enerji ihtiyacının da azalacağı söylenebilir. Zaten, Çin Devlet Konseyi Kalkınma Araştırma Merkezi'ne (DRC) göre, koronavirüs sonrası ülkenin enerji talebinde bir azalış ortaya çıkacağı tahmin edilmektedir (DRC, 2020). Dolayısıyla, kısa vadede Çin'in enerji talebinin azalması, Orta Asya ve Çin arasındaki enerji işbirli-

ORTA ASYA ÜLKELERİ İLE ÇİN ARASINDAKİ TİCARİ-EKONOMİK İLİŞKİLERİN TEMEL YAPISI DİKKATE ALINDIĞINDA, KORONAVİRÜSÜN OLUMSUZ SONUÇLARI ÖNCELİKLE KISA VADEDE ORTA ASYA-ÇİN ARASINDAKİ PETROL VE DOĞALGAZ ALANINDAKİ İŞBİRLİĞİNİ ETKİLEYEBİLİR

ORTALYK AZIA ELDERİ MEN QYTAY ARASYNDAGY SAUDA-EKONOMIKALYQ QATYNASTARDYQ NEĞİZGİ QYRYLYMYN ESKERSEK, KORONAVIRUSTYQ JAFYMSYZ SALDARY QYSCA MERZIMDE ORTALYQ AZIA MEN QYTAY ARASYNDAGY MYNAY JƏNE TABIFY GAZ SALASYNDAGY YNTYMAQTAQTYQQA ƏSER ETYI MYMKIN

қайтыс болды (WHO, 2020). Бүкіл әлемді дүрліктірген коронавирусқа қарсы қатаң шаралар қабылдағанына қарамастан Орталық Азия елдері арасында Қазақстанда 44,075, Өзбекстанда 9,199, Қырғызстанда 6,767 және Тәжікстанда 6,005, жалпы жиыны 66,046 науқас тіркелген (WHO, 2020). Осылайша, бұрын Қытайдан Римге дейінгі тарихи Жібек жолының бойында орналасқан Орта Азия қазір Қытайдан Италияға дейін таралаған коронавирустың қауіп-қатеріне ұшырап отыр. Тұтас дүниенің басты мәселесіне айналған коронавирустың қанша уақытқа дейін созылатындығы әзірге белгісіз болғанымен, эпидемияның салдары мен әсерлері қандай болатынын нақты болжау да қиын. Сонымен, алдағы кезеңдегі коронавирус індетінің Орталық Азия мен Қытай арасындағы қарым-қатынастарға қалай әсер ететіндігі түйіткілді сұрақ туындатады.

Орталық Азия елдері мен Қытай арасындағы сауда-экономикалық қатынастардың негізгі құрылымын ескерсек, коронавирустың жағымсыз салдары қысқа мерзімде Орталық Азия мен Қытай арасындағы мұнай және табиғи газ саласындағы ынтымақтастыққа әсер етуі мүмкін. Себебі Орталық Азия мен Қытай арасындағы сауда-экономикалық қатынастар негізінен энергетикалық ынтымақтастыққа бағытталған. Мысалы, Орталық Азия-Қытай табиғи газ құбыры арқылы Қытайға 2018 жылы шамамен 47,5 млрд. текше метр табиғи газ, ал 2019 жылы 47,9 млрд. текше метр табиғи газ тасымалданды (MOFCOM, 2019, China Daily, 2020). Қытай - Орталық Азияның табиғи газымен қоса мұнайының да ірі экспорттаушыларының бірі болып табылады. Мәселен, 2019 жылы тек Қазақстанның Қытайға мұнай экспорты 10,88 млн. тоннаны құрады (Gov.cn, 2020). Осы тұрғыдан алғанда, коронавирустың салдарынан Қытайдың экономика-

гіне де янсымауа башламыштыр. Өрнегін, 11 Март 2020 тарихінде Казакстан Енержі Баканлығы, Чін'ін доғалгаз талебинін азалмасындан долайы Чін'е доғалгаз ихраатыны %20-%25 оранында азалтачағыны ачылмаштыр (Matritca.kz, 2020). Бензери бир ачылмада булунан Өзбекстан'ын 2025'де доғалгаз ихраатыны тамен дурдурачағы да билинмектедир (Siluxgc, 2020). Затен коронавирүсүн дүнья эконومیсине олумсуз еткилеринін яны sıra OPEC+ гөрүшмелеріндеки анлашмазлык неленйле күресел петрол ве доғалгаз fiyatларыннн серт бир шекілде дүшмеуе башламысыннн, эконومیк япысы чоғунлукла петрол ве доғалгаз гили хаммадде каяналарыннн ихраатына бағлы олан Орта Асыа үлкелери ічин олумсуз сонуқлара нелен олачағы тахмин едилмектедир.

Коронавирүс сонрасы орта ве узун ваделе исе, Чін'ін Орта Асыа'дан енержі иthalатыннн текрар артма иhtимали булунмактадыр. Бунын неленлерини ашағидакы биркач ноктада өзетлемек мүмкүндүр. 1) Гүнүмүзде дүнья енержі түкетиминнн якласык дөртте бирини олұштуран Чін'ін нормал шартлар үзерине курулан проексийонларда бу түкетимин сүрекли оларак артмасы бекленмектедир. Өрнегін, узманлара гөре 2030'де Чін'ін жыллык петрол түкетиминнн 690 мильон тона ве жыллык доғалгаз түкетиминнн 620 мильар метрекүпе улашачағы тахмин

лык өсуі бәсеңдейтіндіктен, қысқа мерзімде Қытайдың энергетикалық қажеттілігі де төмендейтініні айтуға болады. Қазірдің өзінде, Қытай мемлекеттік кеңесінің Дамуды зерттеу орталығының (DRC) мәліметтері бойынша, коронавирустан кейін елдің энергияға сұранысы төмендейді деп болжануда (DRC, 2020). Сондықтан қысқа мерзімде Қытайдың энергияға деген сұранысының төмендеуі Орталық Азия мен Қытай арасындағы энергетикалық ынтымақтастыққа да әсер ете бастағанын байқауға болады. Мысалы, 2020 жылы 11 наурызда Қазақстан Энергетика министрлігі Қытайдың табиғи газға сұранысының төмендеуіне байланысты Қытайға табиғи газ экспортын 20%-25%-ға төмендететінін мәлімдеді (Matritca.kz, 2020). Осыған ұқсас мәлімдеме жасаған Өзбекстанның 2025 жылы табиғи газ экспортын толығымен тоқтататыны белгілі болып отыр (Siluxgc, 2020). Коронавирустың әлемдік экономикаға кері әсерімен қатар ОПЕК+ келіссөздеріндегі келіспеушіліктің салдарынан мұнай мен табиғи газдың әлемдік бағасы күрт төмендей бастауы экономикалық құрылымы негізінен мұнай және табиғи газ сияқты шикізат экспортына тәуелді болған Орталық Азия елдері үшін жағымсыз әсер етуі мүмкін.

KORONAVİRÜS SONRASI ORTA VE UZUN VADEDE İSE, ÇİN'İN ORTA ASYA'DAN ENERJİ İTHALATININ TEKRAR ARTMA İHTİMALİ BULUNMAKTADIR

АЛ, КОРОНАВИРУСТАН КЕЙІНГІ ОРТА ЖӘНЕ ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ БОЛАШАҚТА ҚЫТАЙДЫҢ ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАН ЭНЕРГИЯ ИМПОРТЫ ҚАЙТАДАН АРТУЫ МҮМКІН

ultratech.in 2

едilmektedir (Xinhua, 2017). 2) Çin'in enerjide dışa bağımlılığı hala yüksek düzeydedir. Örneğin, 2019'da Çin'in petrol tüketiminde ithalata bağımlılığı %72.6 ve doğalgaz tüketiminde ithalata bağımlılığı %43 olarak kaydedilmiştir (Word Metals, 2020). 3) Ulaşım güvenliği açısından bakıldığında, Orta Asya'nın Çin'e enerji ihracatının genelinde boru hatları üzerinden gerçekleşmesi büyük bir avantajdır. Orta Asya-Çin Doğalgaz Boru Hattı ve Kazakistan-Çin Petrol Boru Hattı hizmete girdiğinden bu yana kesintisiz ve güvenli bir şekilde faaliyet göstermektedir. Aralık 2009'da faaliyete başlayan söz konusu boru hattı üzerinden Çin'e iletilen toplam doğalgaz miktarı 27 Şubat 2020 tarihine itibariyle 311.2 milyar metreküpe ulaşmıştır (Xinhua (2020). Günümüzde A, B ve C güzergâhları bulunan Orta Asya-Çin Doğalgaz Boru Hattı'nın D güzergâhı faaliyete girdiğinde ise, Çin'e yıllık doğalgaz sevkiyat miktarının yaklaşık 85 milyar metreküpe ulaşması öngörülmektedir. Mayıs 2006'dan 31 Aralık 2019 tarihine dek Kazakistan-Çin Petrol Boru Hattı üzerinden Çin'e toplam 130 milyon ton petrol nakledilmiştir (Gov.cn, 2020). Ayrıca, Çin'in enerji ithalatının can damarı olan Malakka Boğazı'nın küresel ve bölgesel jeopolitik tartışmalardan direk etkilenme olasılığının yüksekliği, Çin'in Orta As-

Ал, коронавирустан кейінгі орта және ұзақ мерзімді болашақта Қытайдың Орталық Азиядан энергия импорты қайтадан артуы мүмкін. Мұның себептерін төмендегі бірнеше жақтан қорытындылауға болады. 1) Әлемдегі энергия сұранысының төрттен бір бөлігін құрайтын Қытайдың энергия сұранысы қалыпты жағдайда үздіксіз арта түсетін болады. Мысалы, сарапшылардың 2030 жылға қарай Қытайдың жылдық мұнай сұранысы 690 млн. тоннаға және жылдық табиғи газ сұранысы 620 млрд. текше метрге жететінін болжауда (Xinhua, 2017). 2) Қытайдың энергия қажеттілігінің импортқа тәуелділігі әлі де жоғары деңгейде. Мысалы, 2019 жылы Қытайдың мұнай тұтынуындағы импортқа тәуелділігі 72,6%, ал табиғи газды тұтынуындағы импортқа тәуелділік 43%-ды құрады (Word Metals, 2020). 3) Тасымалдау қауіпсіздігі тұрғысынан алып қарағанда, Орталық Азияның Қытайға энергия экспортының негізінен құбырлар арқылы жүзеге асырылатыны үлкен артықшылық. Орталық Азия-Қытай табиғи газ құбыры және Қазақстан-Қытай мұнай құбыры пайдалануға берілген сәттен бастап тұрақты әрі қауіпсіз жұмыс істеп келеді. 2009 жылы желтоқсанда іске қосылған Орталық Азия-Қытай табиғи газ

ya-Çin Doğalgaz Boru Hattı ve Kazakistan-Çin Petrol Boru Hattı gibi alternatif enerji güzergahlarına da önem vermesine neden olmaktadır. Çünkü küresel ticaretin yaklaşık dörte birinin geçtiği Malakka Boğazı'ndan Çin'in toplam petrol ithalatının %80'i yapılmaktadır. Ayrıca, Çin'in Sri Lanka'daki Hambantota limanını ve Pakistan'daki Gwadar limanını uzun bir süreliğine kiralaması, özellikle Güney Çin Denizi sorunundan dolayı Malakka Boğazı'nın güvenliğinden endişe duymasından kaynaklandığı ifade edilebilir. 4) Çin'in enerji güvenliğinin sağlanması açısından da Orta Asya'nın enerji kaynakları oldukça önemlidir. Örneğin, Orta Asya'dan ithal ettiği yıllık doğalgaz miktarı Çin'in yıllık toplam doğalgaz ithalatının yaklaşık %60'ını ve yıllık doğalgaz tüketiminin de %15'inden fazlasını oluşturmaktadır. (Xinhua, 2020; China Pictorial, 2019). Türkmenistan'dan başlayarak Özbekistan (D güzergahıyla Tacikistan ve Kırgızistan) ve Kazakistan'ı geçerek Horgos üzerinden Şanghay'a kadar uzanan Orta Asya-Çin Doğalgaz Boru Hattı, Çin'in Hong Kong dahil 27 il, ilçe ve özerk bölgesinde 500 milyondan fazla insana doğalgaz erişimi imkânı sağlamaktadır (Gov.cn, 2020).

Özet olarak, koronavirüsün Orta Asya ve Çin arasındaki enerji işbirliğine yönelik kısa vadeli ve geçici bir olumsuz etki yaratacağı tahmin

құбыры арқылы 2020 жылғы 27 ақпанға дейінгі аралықта Қытайға жеткізілген табиғи газдың жалпы көлемі 311,2 млрд. текше метрді құрады (Xinhua, 2020). Бүгінгі таңда А, В және С бағыттары іске қосылған Орталық Азия-Қытай табиғи газ құбырының D бағыты іске қосылған соң Қытайға жылдық табиғи газ жеткізілімі шамамен 85 млрд. текше метрге жететін болады. Ал, 2006 жылы мамырдан бастап 2019 жылғы 31 желтоқсанға дейін Қазақстан-Қытай мұнай құбыры арқылы Қытайға жалпы 130 млн. тонна мұнай тасымалданды (Gov.cn, 2020). Сонымен қатар, Қытайдың энергия импортының күретамамыры болып табылатын Малака бұғазының жаһандық және аймақтық геосаяси теке-тіректердің тікелей әсеріне ұшырау ықтималдығының жоғары болуы Қытайды Орталық Азия-Қытай табиғи газ құбыры мен Қазақстан-Қытай мұнай құбыры сияқты балама энергия тасымалына мән беруіне себеп болып отыр. Өйткені Қытайдың жалпы мұнай импортының 80%-ы әлемдік сауданың төрттен бір бөлігі тасымалданатын Малакка бұғазы арқылы жасалады. Сондай-ақ, Қытайдың Шри-Ланкадағы Хамбантота порты мен Пәкістандағы Гвадар портын ұзақ уақытқа жалға алуына да, әсіресе, Оңтүстік Қытай теңізі мәселесіне байланысты Малакка бұғазының қауіпсіздігінен алаңдауы түрт-

edilebilir. Ancak yukarıda bahsedilen birkaç önemli faktör açısından değerlendirildiğinde, Çin'in orta ve uzun vadede giderek artan enerji tüketimi karşısında Orta Asya ve Çin arasındaki enerji işbirliğinin de giderek önem kazanacağı söylenebilir. Fakat, Orta Asya ve Çin arasındaki enerji işbirliğinin geleceği, bölgedeki ekonomik gelişme ve siyasi istikrarın sağlanması gibi iç faktörlerin yanı sıra, Rusya ve ABD gibi küresel güçlerin bölgeye yönelik politikalarına ve küresel enerji pazarlarındaki değişimlerle de doğrudan ilgili olacağı söylenebilir. Koronavirüs salgınının uzun bir süre devam etmesi ve küresel enerji fiyatlarının düşme eğilimin sürmesi, ekonomik yapısı enerji ve hammadde ihracatına dayalı Orta Asya ülkeleri için sıkıntılı bir sürece işaret etmektedir. Dolayısıyla, koronavirüs gibi küresel olayların ekonomik etkisini azaltmak için Orta Asya ülkeleri ekonomik yapıların hammadde kaynaklarına bağımlılığını azaltmaya ve ekonomik çeşitliliği hızlandırmaya büyük önem göstermelidir. Ayrıca, enerji başta olmak üzere tüm ekonomik alanında işbirliği içerisinde olan Çin'in ekonomik politikasını yakından takip ederek, kendi ekonomik çıkarlarını korumalıdır. Bu bağlamda, geniş ve verimli topraklara sahip olan Orta Asya ülkeleri özellikle tarım gibi enerji dışı sektörleri de geliştirmelidir.

Kaynaklar:

1. China Daily (2020). 2019'da Orta Asya-Çin Doğalgaz Boru Hattı Üzerinden Çin'e 47.9 Milyar Metreküp Doğalgaz Aktarıldı. Alınan yer: <https://cn.chinadaily.com.cn/a/202001/10/WS5e17f5f3a31099ab995f680f.html>. Erişim tarihi: 28.03.2020.
2. China Pictorial (2019). Ortak Kalkınma İçin. Alınan yer: http://www.rmhb.com.cn/zt/ztg/slgd/201809/t20180910_800140936.html. Erişim tarihi: 29.03.2020.
3. DRC (2020). Koronavirüs Çin'in Enerji Gelişmesini Değiştirmeyecek. Alınan yer: <https://www.drc.gov.cn/xscg/20200309/182224-2900315.htm>. Erişim tarihi: 28.03.2020.
4. Gov.cn (2020). 2019'da Kazakistan-Çin Petrol Boru Hattı Üzerinden Çin'e 10.88 Milyon Ton Petrol İhrac Edildi. Alınan yer: http://www.gov.cn/xinwen/2020-01/09/content_5467890.htm. Erişim tarihi: 28.03.2020.

ORTA ASYA VE ÇİN ARASINDAKİ ENERJİ İŞBİRLİĞİNİN GELECEĞİ, BÖLGEDEKİ EKONOMİK GELİŞME VE SİYASİ İSTİKRARIN SAĞLANMASI GİBİ İÇ FAKTÖRLERİN YANI SIRA, RUSYA VE ABD GİBİ KÜRESEL GÜÇLERİN BÖLGEYE YÖNELİK POLİTİKALARIYLA VE KÜRESEL ENERJİ PAZARLARINDAKİ DEĞİŞİMLERLE DE DOĞRUDAN İLGİLİ OLACAĞI SÖYLENEBİLİR

ORTALYK AZIA MEN QYTAY ARASYNDAGY ENERGETIKALYK YNTYMAQTAQTYQTYQY BOLASHAQY AYMAQTAQY EKONOMIKALYK DAMU MEN SAYSI TQRAQTYLYQ SYAQTY IQKİ FAKTORLAR MEN QATAR, RESEY JƏNE AQŞ SYAQTY JAĦANDYQ DERJAVALARDYQ AYMAQQA QARATQAN SAYSATYNA JƏNE ƏLEMĐK ENERGETIKA NARYFYNDAGY ƏZGERİSTERGE TİKELEY BAYLANYSTY BOLATYNYN AYTA ALAMYZ

ki bolğanyn aytuğa bolady. 4) Qytaydyq energetikalqy qaupınsızdıqın qamtamasyz etuinde Ortalyq Azia-nyq energetikalqy resursary ęte maңызdy. Mәselen, Ortalyq Azia-dan importtalatyn tabiqi gazdyq жылдық mөлшері Qytaydyq жылдық tabiqi gaz importynyq 60%-yn және жылдық tabiqi sұранy-synyq 15%-dan astamyn qұрайdy. (Xinhua, 2020; China Pictorial, 2019). Tүrikmenstanнан bastalyp, Өzbekstan (D baғыty бойынша Tәjikstan men Qyrғyzstan) men Qazaqstandy endey ętip, Qorғas arqyly Shanхай-ға дейін жететін Ortalyq Azia-Qytay tabiqi gaz qұbyry Qytaydyq Гонконгы qamtyған 27 provınciya, аудан және автономды аймағындағы 500 миллионнан астам адамды tabiqi gazben qamtamasyz etude (Gov.cn, 2020).

Qorytyndyлай келе, koronavirus indetiniq Ortalyq Azia men Qytay arasyndaғы energetikalqy ynty-maqtaстыqqa qysqa merзіmdі және uaqytsha кері әсер etetiniq bol-jauға bolady. Alayda, жоғарыда аталған бірнеше маңызды факторларды ескере отырып, орта және ұзақ мерзімді болашақта Qytaydyq energiya sұранy-synyq артуына байланысты Ortalyq Azia men Qytay arasyndaғы energetikalqy ynty-maqtaстықтыq маңызы тіпті де арта түсетін болady. Бірақ, Ortalyq Azia men Qytay arasyndaғы energetikalqy ynty-maqtaстықтыq болашағы аймақтағы экономикалық даму мен sayси tұraqtylyq syaqty iшкі факторлармен qатар, Resey және AQŞ syaqty jaĦandyq derjavalar dyq аймаққа қаратқан saysatyna және әлемдік energetika naryfyndaғы өзгерістерге тікелей байланысты болатынын айта аламыз. Koronavirus indetiniq ұзақ uaqyt jalғасуы және әлемдік energiya baғасыnyq құлдырай түсуі экономикалық құрылымы energiya мен shikizat eksportyna neгіzdelgen Ortalyq Azia elderi үшін qyynға

5. Matritca.kz (2020). Kazakistan, Çin'e Doğalgaz İhracatını Azalttı. Alınan yer: <http://www.matritca.kz/news/70109-azastan-y-taya-gaz-eksportyn-ysartty.html>. Erişim tarihi: 28.03.2020.
6. MOFCOM (2019). 2018'de Orta Asya-Çin Doğalgaz Boru Hattı Üzerinden Çin'e 47.5 Milyar Metreküp Doğalgaz Aktarıldı. Alınan yer: <http://www.mofcom.gov.cn/article/i/jyjl/e/201901/20190102827158.shtml>. Erişim tarihi: 28.03.2020.
7. Siluxgc (2020). Özbekistan Neden Doğalgaz İhracatını Durdurma Kararı Aldı? Alınan yer: <http://www.siluxgc.com/UZ/20200312/18992.html>. Erişim tarihi: 28.03.2020.
8. WHO (2020). Koronavirüs Hastalığı 2019 (COVID-19) Durum Raporu - 165. Alınan yer: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200703-covid-19-sitrep-165.pdf?sfvrsn=b27a772e_6. Erişim tarihi: 04.07.2020.
9. Word Metals (2020). 2019'daki Çin'in Petrol ve Kimya Endüstrisinin Raporu. Alınan yer: <http://www.worldmetals.com.cn/viscms/tuijian1445/20200317/250592.html>. Erişim tarihi: 29.03.2020.
10. Xinhua (2017). 2030'da Çin'in Petrol Tüketimi Rekor Düzeye Ulaşacak. Alınan yer: <http://xinhua-rss.zhongguowangshi.com/13701/4067403128630087850/2190070.html>. Erişim tarihi: 29.03.2020.
11. Xinhua (2020). Orta Asya-Çin Doğalgaz Boru Hattı Üzerinden Çin'e İletilen Toplam Doğalgaz Miktarı 300 Milyar Metreküpü Geçti. Alınan yer: http://www.xinhuanet.com/fortune/2020-02/28/c_1125640113.htm. Erişim tarihi: 29.03.2020.

соғуы ықтимал. Сондықтан, коронавирус сияқты жаһандық оқиғалардың экономикалық әсерін азайту үшін Орталық Азия елдері экономикалық құрылымдарының шикізат ресурстарына тәуелділігін төмендетуге және экономикалық әртараптандыруды жеделдетуге үлкен мән берулері керек. Сонымен қатар, Орталық Азия елдері энергетиканы қамтыған барлық экономикалық салада жақын ынтымақтастық орнатқан Қытайдың экономикалық саясатын жіті қадағалап, өздерінің экономикалық мүдделерін қорғай білулері тиіс. Бұл тұрғыда кең және құнарлы жерлерге ие Орталық Азия елдері ауыл шаруашылығы сияқты энергетикадан тыс салаларды да дамыта түсулері керек.

KORONAVİRÜS GIBI KÜRESEL OLAYLARIN EKONOMİK ETKİSİNİ AZALTMAK İÇİN ORTA ASYA ÜLKELERİ EKONOMİK YAPILARIN HAMMADDE KAYNAKLARINA BAĞIMLILIĞINI AZALTMAYA VE EKONOMİK ÇEŞİTLİLİĞİ HIZLANDIRMAYA BÜYÜK ÖNEM GÖSTERMELİDİR

KORONAVİRÜS СІЯҚТЫ ЖАҒАНДЫҚ ОҚИҒАЛАРДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӘСЕРІН АЗАЙТУ ҮШІН ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚҰРЫЛЫМДАРЫНЫҢ ШИКІЗАТ РЕСУРСТАРЫНА ТӘУЕЛДІЛІГІН ТӨМЕНДЕТУГЕ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӘРТАРАПТАНДЫРУДЫ ЖЕДЕЛДЕТУГЕ ҮЛКЕН МӘН БЕРУЛЕРІ КЕРЕК

Әдебиеттер:

1. China Daily (2020). 2019 жылы Орталық Азия-Қытай табиғи газ құбыры арқылы Қытайға 47,9 млрд. текше метр табиғи газ тасымалданды. Сілтеме: <https://cn.chinadaily.com.cn/a/202001/10/WS5e17f5f3a31099ab995f680f.html>. Қаралған уақыты: 28.03.2020.
2. China Pictorial (2019). Ортақ дау үшін. Сілтеме: http://www.rmhb.com.cn/zt/ztg/slgd/201809/t20180910_800140936.html. Қаралған уақыты: 29.03.2020.
3. DRC (2020). Коронавирус Қытайдың энергетикалық дамуын өзгертпейді. Сілтеме: <https://www.drc.gov.cn/xscg/20200309/182-224-2900315.htm>. Қаралған уақыты: 28.03.2020.
4. Gov.cn (2020). 2019 жылы Қазақстан-Қытай мұнай құбыры арқылы Қытайға 10,88 млн. тонна мұнай экспортталды. Сілтеме: <http://www.gov.cn/xinwen/202001/09/content5467890.htm>. Қаралған уақыты: 28.03.2020.
5. Matritca.kz (2020). Қазақстан Қытайға табиғи газ экспортын қысқартты. Сілтеме: <http://www.matritca.kz/news/70109-azastan-y-taya-gaz-eksportyn-ysartty.html>. Қаралған уақыты: 28.03.2020.
6. MOFCOM (2019). 2018 жылы Орталық Азия-Қытай табиғи газ құбыры арқылы Қытайға 47,5 млрд. текше метр табиғи газ тасымалданды. Сілтеме: <http://www.mofcom.gov.cn/article/i/jyjl/e/201901/20190102827158.shtml>. Қаралған уақыты: 28.03.2020.
7. Siluxgc (2020). Өзбекстан неге табиғи газ экспортын тоқтатуға шешім қабылдады? Сілтеме: <http://www.siluxgc.com/UZ/20200312/18992.html>. Қаралған уақыты: 28.03.2020.
8. WHO (2020). Коронавирус 2019 (COVID-19) жағдайы туралы есеп - 165. Сілтеме: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200703-covid-19-sitrep-165.pdf?sfvrsn=b27a772e_6. Қаралған уақыты: 04.07.2020.
9. Word Metals (2020). 2019 жылғы Қытайдың мұнай және химия өнеркәсібі туралы есебі. Сілтеме: <http://www.worldmetals.com.cn/viscms/tuijian1445/20200317/250592.html>. Қаралған уақыты: 29.03.2020.
10. Xinhua (2017). Қытайдың мұнай сұранысы 2030 жылы рекордтық деңгейге жетеді. Сілтеме: <http://xinhua-rss.zhongguowangshi.com/13701/4067403128630087850/2190070.html>. Қаралған уақыты: 29.03.2020.
11. Xinhua (2020). Орталық Азия-Қытай табиғи газ құбыры арқылы Қытайға жеткізілген табиғи газдың жалпы көлемі 300 млрд. текше метрден асты. Сілтеме: http://www.xinhuanet.com/fortune/2020-02/28/c_1125640113.htm. Қаралған уақыты: 29.03.2020.

UNITED NATIONS CONVENTION ON CONTRACTS FOR THE INTERNATIONAL SALE OF GOODS: A TOOL FOR DEVELOPMENT IN TRADE AND SALES FOR KAZAKHSTAN AND ITS COMPARISON WITH THE CIVIL LAW

ZHENGIZKHAN ZHANALTAY

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
DEPUTY DIRECTOR

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
ЗАМЕСТИТЕЛЬ ДИРЕКТОРА

КОНВЕНЦИЯ ОРГАНИЗАЦИИ
ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ О ДОГОВОРАХ
МЕЖДУНАРОДНОЙ КУПЛИ-ПРОДАЖИ
ТОВАРОВ: ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ
ТОРГОВЛИ И ПРОДАЖ ДЛЯ КАЗАХСТАНА И
СРАВНЕНИЕ С ГРАЖДАНСКИМ ПРАВОМ

United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods shortly known as (CISG) developed by the United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) and signed in Vienna in 1980 which came into force after the ratification of 11 countries in 1988 [UNCITRAL.org, 2019]. Currently, 93 countries are members of CISG including large economies like the United States, Japan, China and Russia. The CISG plays an important role in international sales law on strengthening the clarity for businesses in their international business relations with other companies in case of business contract issues. For this purpose, the CISG is written using a neutral language to avoid the misinterpretation of the laws and uses the common legal language [UNCITRAL.org, 2019].

In the era of globalization any firm wants to enter the international market to reach out more customers in order to increase their earnings. However, when making deals in a foreign country in case of conflict the applicability of laws issue appears. On this point disagreements between sides

CURRENTLY, 93 COUNTRIES ARE MEMBERS OF CISG INCLUDING LARGE ECONOMIES LIKE THE UNITED STATES, JAPAN, CHINA AND RUSSIA

В НАСТОЯЩЕЕ ВРЕМЯ 93 СТРАН ЯВЛЯЮТСЯ УЧАСТНИКАМИ КМКПТ, ВКЛЮЧАЯ ТАКИЕ КРУПНЫЕ СТРАНЫ, КАК США, ЯПОНИЯ, КИТАЙ И РОССИЯ

Конвенция Организации Объединенных Наций о договорах международной купли-продажи товаров (КМКПТ), разработанная Комиссией Организации Объединенных Наций по праву международной торговли (ЮНСИТРАЛ) и подписанная в Вене в 1980 году, вступила в силу после ратификации 11 странами в 1988 году [UNCITRAL.org, 2019]. В настоящее время 93 стран являются участниками КМКПТ, включая такие крупные страны, как США, Япония, Китай и Россия. КМКПТ играет важную роль в области права международной купли-продажи и в повышении прозрачности для предприятий в их международных деловых отношениях с другими компаниями в случае возникновения вопросов, касающихся деловых контрактов. Поэтому во избежание неправильного толкования законов КМКПТ написана нейтральным языком, и в ней используются общие юридические формулировки [UNCITRAL.org, 2019].

В эпоху глобализации любое коммерческое предприятие хочет выйти на международный рынок, что-

occur due to preferences of choosing the law or regulation where each side wants to select their domestic laws to be applied. Therefore UNCITRAL has created the CISG to bring guidance to international sales. Kazakhstan as an developing economy where its firms conduct their business in the international market as well as of 17 June 2020 Kazakhstan is not a party to the CISG. In this article we would try to lay out the differences between CISG and provisions of Kazakhstani legislation. Thus, at the end of this paper, the reader will be able to observe to what extent Kazakhstan complies with the CISG and main challenges for incorporation of new provisions into domestic legislation. Moreover, in particular this paper would focus on corresponding provisions of the Civil Code (General Part of 27 December 1994 No. 268 and Special Part of 1 July 1999 No. 409) (further – the Civil Code of Kazakhstan). The Civil Code regulates relations occurring between persons and/or legal entities under civil law.

The main purpose of the CISG is to bring a uniform law to ease the concerns of the companies regarding issues that might arise from the fact that seller and buyer firms use different local laws and regulations in international sales. It could be said that CISG is one of the major initiatives that serve the purpose of unifying the vast commercial law at the international level. The acceptance of the CISG by the countries has mainly benefited the small businesses to open for the international markets more confidently in terms of legal consideration, because for small businesses dealing with contract disputes with a firm in a different country could be quite difficult for them to deal with. Therefore, when countries become the member states the CISG law applies in their disputes if the CISG is chosen or in case of all sides are located in a member country to the convention CISG would be the

IT COULD BE SAID THAT CISG IS ONE OF THE MAJOR INITIATIVES THAT SERVE THE PURPOSE OF UNIFYING THE VAST COMMERCIAL LAW AT THE INTERNATIONAL LEVEL

МОЖНО СКАЗАТЬ, ЧТО КМКПТ ЯВЛЯЕТСЯ ОДНОЙ ИЗ ОСНОВНЫХ ИНИЦИАТИВ, КОТОРЫЕ СЛУЖАТ ЦЕЛИ УНИФИКАЦИИ ОБШИРНОГО КОММЕРЧЕСКОГО ПРАВА НА МЕЖДУНАРОДНОМ УРОВНЕ

бы привлечь больше клиентов для увеличения своих доходов. Однако при совершении сделок в другой стране в случае конфликта возникает вопрос применимости законов. В этом вопросе разногласия между сторонами возникают из-за предпочтения выбора закона или нормативного акта, когда каждая сторона хочет выбрать свои национальные законы для применения. Поэтому ЮНСИТРАЛ создала КМКПТ, которая выступает в качестве ориентира для международной купли-продажи. Казахстан как развивающаяся экономика, где предприятия ведут свой бизнес на международном рынке, по состоянию на 17 июня 2020 года не является участником КМКПТ. В этой статье мы попытаемся выявить различия между КМКПТ и положениями казахстанского законодательства. Таким образом, в конце этой работы читатель сможет увидеть, в какой степени Казахстан соответствует КМКПТ и главные препятствия для включения новых положений во внутреннее законодательство. Более того, в этом докладе основное внимание будет уделено соответствующим положениям Гражданского кодекса (Общая часть от 27 декабря 1994 г. № 268 и Особенная часть от 1 июля 1999 г. № 409) (далее – Гражданский кодекс Казахстана). Гражданский кодекс регулирует отношения между физическими и / или юридическими лицами в соответствии с гражданским законодательством.

Основная цель КМКПТ состоит в том, чтобы выработать единый закон для ослабления опасений компаний по поводу вопросов, которые могут возникнуть в связи с тем, что фирмы-продавцы и покупатели используют различные местные законы и правила в международной купле-продаже товаров. Можно сказать, что КМКПТ является одной из основных инициатив, кото-

applicable law which eliminates the processes of negotiations regarding the differences in national laws, procedures and other legal complications [UNCITRAL.org, 2019].

Because the contract sale is one of the most important aspects of doing business internationally and international trade laws that govern the regulations in this area are vitally important. Therefore, the necessity of a general application of the uniform format of laws was almost absolute. In line with this goal CISG, a successor of UNCITRAL is one of the most successful initiatives that tries to achieve this goal. Under this philosophy and potential benefits, it provides the convention had become attractive to many countries to be part of due to mainly economic reasons. Adding to that relying on CISG allowed small companies to protect their rights against the possibly larger ones due to acceptance of the CISG is the applicable law [Flechtner, 2019].

It could be argued that from an economic perspective the establishment of the CISG has fastened the globalization process of trade and financial activities by assisting in increasing the international activeness of firms on a different scale. However, there are certain limitations of applicability of the CISG like the

рые служат цели унификации обширного коммерческого права на международном уровне. Принятие КМКПТ странами в основном помогло малому бизнесу с юридической точки зрения более уверенно открыться для международных рынков, поскольку для малых предприятий весьма трудно регулировать договорные споры с коммерческими предприятиями, находящимися в другой стране. Поэтому, когда страны становятся государствами-членами, в их спорах применяется закон КМКПТ, если выбрана КМКПТ или, если все стороны находятся в стране-участнице Конвенции, КМКПТ будет применимым законом, который исключает процессы переговоров относительно разногласий в национальных законах, процедурах и других правовых осложнениях [UNCITRAL.org, 2019].

Поскольку продажа по контракту является одним из наиболее важных аспектов ведения бизнеса на международном уровне, законы о международной торговле, регулирующие правила в этой области, крайне важны. Поэтому необходимость общего применения единого формата законов была практически абсолютной. В соответствии с этой целью КМКПТ, прием-

contract of sales needs to be done between businesses that are operating in different states. CISG could apply to international sales of goods among private firms apart from sales to consumers and sales of services, alongside with certain specific types of goods. Moreover, the term goods are also limited to tangible and mobile goods. In addition to that CISG is not interested in covering the validity of the contract and domestic sales also cannot be affected by the CISG [Lorenz-partners.com, 2015].

In order to illustrate the potential advantages of CISG for the Civil Code of Kazakhstan, a number of similar articles have been compared. However, the purpose of this comparison is not for illustrating advantages of both texts or point out the disadvantages in them but rather to learn from different experiences to increase the efficient and profound usage of the Civil Code of Kazakhstan. Thus the following comparisons would represent the CISG version of the solution to the different situations that have been collected below.

In third-party claims, article 413 of the Civil Code of Kazakhstan regulates third-party claims. The seller is obliged to transfer the goods to the buyer free of any rights of third parties, except for the case when the buyer has agreed to accept the goods encumbered by the rights of third parties. Meanwhile, failure to fulfill this obligation gives the buyer the right to demand the availability of the price or the termination of the contract and damages, unless it is proved that the buyer should have been aware of the rights of third parties to this product. Meanwhile, Article 41 of the CISG says that the seller must deliver goods which are free from any right or claim of a third party unless the buyer agrees to take the goods subject to that right or claim.

**KAZAKHSTANI
LEGISLATION NEEDS
TO BE MORE CLEAR
ON EXCHANGING
THE OFFER AND
ACCEPTANCE IN
WRITTEN OR ORAL
WAYS**

**ВО-ПЕРВЫХ,
КАЗАХСТАНСКОЕ
ЗАКОНОДАТЕЛЬ-
СТВО ДОЛЖНО
БЫТЬ БОЛЕЕ
ЧЕТКИМ В
ОТНОШЕНИИ
ОБМЕНА
ПРЕДЛОЖЕНИЕМ
И ПРИНЯТИЕМ В
ПИСЬМЕННОЙ ИЛИ
УСТНОЙ ФОРМЕ**

ница ЮНСИТРАЛ, является одной из наиболее успешных инициатив, направленных на достижение этой цели. В соответствии с этой философией и потенциальными выгодами, конвенция стала привлекательной для многих стран главным образом по экономическим причинам. К тому же, опора на КМКПТ позволила небольшим компаниям защищать свои права от, возможно, более крупных компаний в результате принятия КМКПТ в качестве применимого законодательства [Флехтнер, 2019].

Можно утверждать, что с экономической точки зрения создание КМКПТ ускорило процесс глобализации торговой и финансовой деятельности, содействуя повышению международной активности предприятий в других масштабах. Однако существуют определенные ограничения применимости КМКПТ, например, договор купли-продажи должен заключаться между коммерческими предприятиями, действующими в разных странах. КМКПТ регулирует договоры международной купли-продажи товаров между частными коммерческими предприятиями, за исключением розничных продаж потребителям и продажи услуг, а также продажи некоторых определенных видов товаров. Кроме того, термин товары также ограничен материальными и движимыми товарами. В дополнение к этому, КМКПТ не охватывает действительность договора, а также не может повлиять на продажи на внутреннем рынке [Lorenz-partners.com, 2015].

Чтобы проиллюстрировать потенциальные преимущества КМКПТ для Гражданского кодекса Казахстана, было проведено сравнение ряда аналогичных статей. Однако цель этого сравнения состоит не в том, чтобы показать преимущества обоих текстов или указать на недостатки в них, а в том, чтобы извлечь

Regarding the passing of risk, Kazakhstani legislation and the CISG have different approaches. In particular, Article 411 of the Civil Code of Kazakhstan says that unless otherwise provided by the contract of sale, the risk of accidental loss of or accidental damage to the goods passes to the buyer from the moment when the seller is considered to have fulfilled his obligation to transfer the goods to the buyer.

Meanwhile, in accordance with Article 67 of the CISG the risk transfers to the buyer when the goods are given to the first carrier for transmission to the buyer in accordance with the contract of sale. In other words, the CISG more specifically stipulates that risks pass to the buyer when the goods reach the carrier. In Kazakhstani legislation, the risks do not transfer from the seller to the buyer automatically from the moment of passing to the carriage, if it is not written in the contract. To the contrary, there is a notion of "fulfillment of the obligation to transfer", which can be interpreted ambiguously.

Furthermore, the Civil Code of Kazakhstan and the CISG share a common basis with slightly different details regarding the transferring of risk for the goods, which are sold during transit. In this case, pursuant to Article

уроки из различных опытов для повышения эффективности использования Гражданского кодекса Казахстана. Таким образом, приведенные ниже сравнения будут представлять вариант решения КМКПТ для различных ситуаций, которые были собраны ниже.

Если говорить о притязаниях третьих лиц, то этот вопрос регулируется статьей 413 Гражданского кодекса Казахстана. Продавец обязан передать покупателю товар свободным от любых прав третьих лиц, за исключением случая, когда покупатель согласился принять товар, обремененный правами третьих лиц. Между тем, неисполнение продавцом этой обязанности дает покупателю право требовать уменьшения цены товара либо расторжения договора и возмещения убытков, если не будет доказано, что покупатель должен был знать о правах третьих лиц на этот товар. Между тем, в статье 41 КМКПТ говорится, что продавец обязан поставить товар свободным от каких-либо прав или притязаний третьих лиц, если только покупатель не согласился принять товар, обремененный таким правом или притязанием.

Что же касается перехода риска, казахстанское законодательство и КМКПТ име-

UNITED NATIONS
UNCTAD

411 of the Civil Code of Kazakhstan, the risks pass from the time a sales contract is entered into force, while under the CISG when the contract is concluded.

As in the case of anticipatory breach and installment contracts, there is an interesting point of comparison is the application of anticipatory breach and installment contracts. To be precise, the CISG (Articles 71-73) has a notion of anticipatory breach, which implies the situation when it is obvious that one of the parties cannot fulfill its obligations under the contract. The Civil Code of Kazakhstan does not have an analogous mechanism to the anticipatory breach. Taking the CISG experience on this issue would be a positive asset for the Kazakhstani legislation.

The damages issue is an important part in the sales contract and within the provisions in the Civil Code of Kazakhstan and the CISG the main commonality in both legal acts is that depending who violated the contract, the buyer or the seller is obliged to compensate the loss from non-performance of the contract.

In conclusion, it could be said that this paper is a modest step to compare contract forming for commercial purposes. However, it could be said that during the comparison we uncover the basic similarities and differences on the issue. Firstly, Kazakhstani legislation needs to be more clear on exchanging the offer and acceptance in written or oral ways. Secondly, the procedure for passing of risk from the seller to the buyer should be identified more clearly. Thirdly, it is highly recommended to create the mechanism of an anticipatory breach and installment contracts.

Moreover, we would highlight that in 2017 in Kazakhstan there were steps taken towards joining the CISG. In

THE MINISTRY OF NATIONAL ECONOMY DEVELOPED A DRAFT LAW ON RATIFICATION OF THE CISG AND SENT IT TO THE PARLIAMENT OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN, BUT FOR SOME REASON, IT DID NOT PASS FURTHER

В ЧАСТНОСТИ, МИНИСТЕРСТВО НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ РАЗРАБОТАЛО ПРОЕКТ ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИИ КМКПТ И НАПРАВИЛО ЕГО В ПАРЛАМЕНТ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН, НО ПО РЯДУ ПРИЧИН ОН НЕ ПРОШЕЛ ДАЛЬШЕ

ют различные подходы. В частности, статья 411 Гражданского кодекса Казахстана гласит, что, если иное не предусмотрено договором купли-продажи, риск случайной гибели или случайного повреждения товара переходит на покупателя с момента, когда продавец считается исполнившим свою обязанность по передаче товара покупателю.

Между тем, в соответствии со статьей 67 КМКПТ риск переходит на покупателя, когда товар сдан первому перевозчику для передачи покупателю в соответствии с договором купли-продажи. Другими словами, в КМКПТ более конкретно оговаривается, что риски переходят на покупателя, когда товар доставляется перевозчику. В казахстанском законодательстве риски не переходят от продавца на покупателя автоматически с момента сдачи к перевозке, если это не прописано в договоре. Напротив, здесь существует понятие «исполнения обязанности по передаче», которое можно интерпретировать неоднозначно.

Кроме того, Гражданский кодекс Казахстана и КМКПТ имеют общую основу с немного отличающимися деталями относительно перехода риска для товаров, которые продаются во время транзита. В этом случае, согласно статье 411 Гражданского кодекса Казахстана, риски переходят с момента вступления в силу договора купли-продажи, а в соответствии с КМКПТ – с момента заключения договора.

В случае с предвидимым нарушением договора и договорами на поставку товаров отдельными партиями, интересным моментом сравнения является применение предвидимого нарушения договора и договоров на поставку товаров отдельными партиями. Чтобы быть точным, КМКПТ (статьи 71-73) имеет понятие упреждающего

particular, the Ministry of National Economy developed a draft Law on ratification of the CISG and sent it to the Parliament of the Republic of Kazakhstan, but for some reason, it did not pass further. However, we believe that this issue could be raised again and the necessary steps could be taken in order to assess the benefits of CISG and eventually become a member state.

References:

1. Adilet.zan.kz (2019). Civil Code (General Part) of the Republic of Kazakhstan of 27 December 1994 No. 268. Ministry of Justice of the Republic of Kazakhstan Republican Center of Legal Information. Retrieved from http://adilet.zan.kz/eng/docs/K940001000_. Accessed on 26.05.2019
2. Adilet.zan.kz (2019). Civil Code (Special Part) of the Republic of Kazakhstan of 1 July 1999 No. 409. Ministry of Justice of the Republic of Kazakhstan Republican Center of Legal Information. Retrieved from http://adilet.zan.kz/eng/docs/K990000409_. Accessed on 27.05.2019
3. Economy.gov.kz (2019). About Draft of Law of RK "About Ratification of Convention of UN About Agreement on International Sales and Purchase of Goods. Ministry of National Economy of the Republic of Kazakhstan. Retrieved from http://economy.gov.kz/en/pages/about-draft-law-rk-about-ratification-convention-un-about-agreement-international-sales-and?theme_version. Accessed on 27.05.2019.
4. Flechtner M, F. (2019). United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods Vienna, 11 April 1980. Audiovisual Library of International Law. Retrieved from <http://legal.un.org/avl/ha/ccisg/ccisg.html>. Accessed on 26.05.2019.
5. Lorenz-partners.com (2015). Advantages of applying the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG) in General Terms and Conditions. Retrieved from <https://www.lorenz-partners.com/download/Germany/NL102E-Advantages-of->

нарушения, что подразумевает ситуацию, когда очевидно, что одна из сторон не может выполнить свои обязательства по договору. Гражданский кодекс Казахстана не имеет аналогичного механизма упреждающему нарушению. Использование опыта КМКПТ в этом вопросе было бы положительным фактором для казахстанского законодательства.

Вопрос о возмещении убытков является важной частью договора купли-продажи, и в рамках положений Гражданского кодекса Казахстана и КМКПТ основное сходство в обоих правовых актах заключается в том, что в зависимости от того, кто нарушил договор, покупатель или продавец обязаны возместить убытки от неисполнения договора.

В заключение можно сказать, что эта работа является скромной попыткой сравнить формирование договора в коммерческих целях. Тем не менее, можно сказать, что при сравнении мы раскрываем основные сходства и различия по данному вопросу. Во-первых, казахстанское законодательство должно быть более четким в отношении обмена предложением и принятием в письменной или устной форме. Во-вторых, порядок перехода риска с продавца на покупателя должен быть определен более четко. В-третьих, настоятельно рекомендуется создать механизм предвидимого на-

General-Terms-and-Conditions-on-CISG-Basis-Jan15.pdf. Accessed on 26.05.2019.

6. UNCITRAL.org (2019). United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Vienna, 1980) (CISG). United Nations Commission on International Trade Law. Retrieved from http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG.html. Accessed on 27.05.2019.
7. UNCITRAL.org (2019). United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Vienna, 1980) (CISG). United Nations Commission on International Trade Law. Retrieved from https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg. Accessed on 27.05.2019.

рушения договора и договоров на поставку товаров отдельными партиями.

Кроме того, отметим, что в 2017 году в Казахстане были предприняты шаги по присоединению к КМКПТ. В частности, Министерство национальной экономики разработало проект Закона о ратификации КМКПТ и направило его в Парламент Республики Казахстан, но по ряду причин он не прошел дальше. Тем не менее, мы считаем, что этот вопрос может быть поднят снова, и могут быть предприняты необходимые шаги, чтобы оценить преимущества КМКПТ и в конечном итоге стать государством-членом.

Источники:

1. Adilet.zan.kz (2019). Гражданский кодекс (Общая часть) Республики Казахстан от 27 декабря 1994 года № 268. Республиканский центр правовой информации Министерства юстиции Республики Казахстан.

Доступен по адресу: http://adilet.zan.kz/eng/docs/K940001000_. Дата обращения 26.05.2019.

2. Adilet.zan.kz (2019). Гражданский кодекс (Особенная часть) Республики Казахстан от 1 июля 1999 года № 409. Республиканский центр правовой информации Министерства юстиции Республики Казахстан. Доступен по адресу: http://adilet.zan.kz/eng/docs/K990000409_. Дата обращения 27.05.2019.
3. Economy.gov.kz (2019). О проекте Закона РК «О ратификации Конвенции ООН о договорах международной купли-продажи товаров». Министерство национальной экономики Республики Казахстан. Доступен по адресу: http://economy.gov.kz/en/pages/about-draft-law-rk-about-ratification-convention-un-about-agreement-international-sales-and?theme_version. Дата обращения 27.05.2019.
4. Флехтнер (2019). Конвенция Организации Объединенных Наций о договорах международной купли-продажи товаров. Вена, 11 апреля 1980 года. Аудиовизуальная библиотека международного права. Доступен по адресу: <http://legal.un.org/avl/ha/ccisg/ccisg.html>. Дата обращения 26.05.2019.
5. Lorenz-partners.com (2015). Преимущества применения Конвенции Организации Объединенных Наций о договорах международной купли-продажи товаров (КМКПТ) в Общих положениях и условиях. Доступен по адресу: <https://www.lorenz-partners.com/download/Germany/NL102E-Advantages-of-General-Terms-and-Conditions-on-CISG-Basis-Jan15.pdf>. Дата обращения 26.05.2019.
6. UNCITRAL.org (2019). Конвенция Организации Объединенных Наций о договорах международной купли-продажи товаров (Вена, 1980 год) (КМКПТ). Комиссия Организации Объединенных Наций по праву международной торговли. Доступен по адресу: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG.html. Дата обращения 27.05.2019.
7. UNCITRAL.org (2019). Конвенция Организации Объединенных Наций о договорах международной купли-продажи товаров (Вена, 1980 год) (КМКПТ). Комиссия Организации Объединенных Наций по праву международной торговли. Доступен по адресу: https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg. Дата обращения 27.05.2019.

CISG

United Nations Convention on Contracts
for the International Sale of Goods

vietnambiz.vn

A BRIEF REVIEW OF UZBEKISTAN'S DEMOGRAPHIC PROFILE

KANAT MAKHANOV

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

КРАТКИЙ ОБЗОР ДЕМО- ГРАФИЧЕСКОЙ СИТУА- ЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ

On February 18 of 2020, the population of Uzbekistan reached a milestone of 34 million. Since the beginning of 2020, the population increased by 0.28% from 33,905,799 to 34,002,410. Being the largest country in Central Asia in terms of population, Uzbekistan shows rather a fast population growth. Since 2010, the population of Uzbekistan has been growing on average at 1.80% annually. Moreover, there is a slight acceleration of population growth over time (Stat.uz, 2020).

Uzbekistan is the leader among Central Asian states in terms of absolute demographic growth. For instance, since 2010 the population of Uzbekistan has added more than 5.4 million people. The population increment during the same period in Kazakhstan is 2.4 million people, followed by Tajikistan 1.97 million, Kyrgyzstan 1.05 million, and Turkmenistan 0.91 million people. Thus, Uzbekistan accounted for more than 46% of the absolute population growth in Central Asia over the last decade. It should be admitted though that the large absolute population growth of Uzbekistan is only due to its population size. During 2010-2020, the population of Uzbekistan has grown by 1.80%, which is higher than in Ka-

**ONE OF THE
REASONS BEHIND
THE CURRENT
DEMOGRAPHIC
GROWTH IN
UZBEKISTAN IS
THE DYNAMICS
OF DIFFERENT AGE
GROUPS IN THE
POPULATION**

**ОДНОЙ ИЗ ПРИЧИН
НЫНЕШНЕГО
ДЕМОГРАФИЧЕСКО-
ГО РОСТА В
УЗБЕКИСТАНЕ
ЯВЛЯЕТСЯ
ДИНАМИКА
РАЗЛИЧНЫХ
ВОЗРАСТНЫХ ГРУПП
НАСЕЛЕНИЯ**

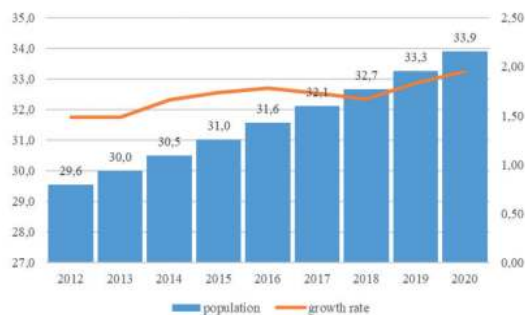

18 февраля 2020 года население Узбекистана достигло рубежа в 34 миллиона человек. С начала 2020 года население увеличилось на 0,28% с 33 905 799 до 34 002 410 человек. Являясь самой большой страной в Центральной Азии по численности населения, страна демонстрирует довольно быстрый его рост. С 2010 года население Узбекистана растет в среднем на 1,80% ежегодно. Более того, наблюдается небольшое постепенное ускорение роста (Stat.uz, 2020).

Узбекистан является лидером среди стран Центральной Азии по абсолютному демографическому росту. Например, с 2010 года население Узбекистана прибавило более 5,4 миллиона человек. Прирост населения за тот же период в Казахстане составил 2,4 миллиона человек, в Таджикистане - 1,97 миллиона, Кыргызстане - 1,05 миллиона и Туркменистане - 0,91 миллиона человек. Таким образом, на Узбекистан приходится более 46% абсолютного прироста населения в Центральной Азии за последнее десятилетие. Однако следует признать, что значительный абсолютный прирост населения Узбекистана обусловлен только его численностью. В течение 2010-2020 гг. население Узбекистана выросло на 1,80%, что выше, чем в Казахстане

Figure 1. The total population of Uzbekistan and its growth rate

Рисунок 1. Численность населения Узбекистана и темпы его роста

Source: Stat.uz

Источник: Stat.uz

zakhstan (1.42%) and Turkmenistan (1.76%), but lower than in Kyrgyzstan (1.87%) and Tajikistan (2.40%) (Worldometers.info, 2020).

One of the reasons behind the current demographic growth in Uzbekistan is the dynamics of different age groups in the population. The population growth that Uzbekistan has seen during 2010-2020 was largely due to the active growth of the share age groups of 25-29 and 30-34 in the total population. These age groups are the ones that account for more than half of all births. For instance, during 2010-2020, the combined size of these two age groups has grown by 34.7% whereas the total population of the country has shown an increase of 21.1% (Stat.uz, 2020).

At the same time, the dynamics of different age groups give reasons to expect a significant downturn in the birth rates in Uzbekistan in the next 5-10 years horizon. Currently, the size of Uzbekistan's population aged from 15 to 24 is about 5.54 million people, which is 12% smaller than the age group of 25-34 (6.2 million people). Within the next ten years, a less numerous age group of 15-24 will gradually replace a considerably more numerous age group of 25-34, bringing

(1.42%) и Туркменистане (1.76%), но ниже, чем в Кыргызстане (1.87%) и Таджикистане (2.40%) (Worldometer.info, 2020).

Одной из причин нынешнего демографического роста в Узбекистане является динамика различных возрастных групп населения. Рост населения, который наблюдался в Узбекистане в течение 2010-2020 гг., во многом был обусловлен активным ростом доли возрастных групп 25-29 и 30-34 лет в общей численности населения. Эти возрастные группы составляют более половины всех рождений. Например, в течение 2010-2020 годов совокупный размер этих двух возрастных групп вырос на 34,7%, тогда как общая численность населения страны увеличилась на 21,1% (Stat.uz, 2020).

В то же время динамика разных возрастных групп дает основания ожидать значительного снижения рождаемости в Узбекистане в ближайшие 5-10 лет. В настоящее время численность населения Узбекистана в возрасте от 15 до 24 лет составляет около 5,54 миллиона человек, что на 12% меньше, чем возрастная группа 25-34 года (6,2 миллиона человек). В течение следующих десяти лет менее многочисленная возрастная группа от 15 до 24 лет постепенно заменит значительно более многочисленную возрастную группу от 25 до 34 лет, что приведет к снижению абсолютного числа рождений среди населения. Эта модель, вероятно, будет действовать в течение следующих 15-20 лет, пока в репродуктивный возраст не вступит самая многочисленная на сегодняшний день возрастная группа от 0 до 9 лет.

Однако важно отметить, что уменьшение числа рождений не обязательно приведет к сокращению численности населения. Демографический рост в Узбекистане будет

DURING THE LAST TEN YEARS THE POPULATION OF UZBEKISTAN HAS GROWN BY 21.1% WHILE THE PROJECTED MEDIUM SCENARIO POPULATION GROWTH FOR THE NEXT TEN YEAR PERIOD IS ONLY 11.8%

ЗА ПОСЛЕДНИЕ ДЕСЯТЬ ЛЕТ НАСЕЛЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА ВЫРОСЛО НА 21,1%, В ТО ВРЕМЯ КАК ПРОГНОЗИРУЕМЫЙ СРЕДНИЙ СЦЕНАРИЙ РОСТА НАСЕЛЕНИЯ НА СЛЕДУЮЩИЕ ДЕСЯТЬ ЛЕТ ДО 2030 ГОДА СОСТАВЛЯЕТ ВСЕГО 11,8%

down the absolute number of births in the population. This pattern will probably last for the next 15-20 years until the most numerous age group of 0-9 years will start to take effect.

It is important to note, however, that decreasing the number of births will not necessarily lead to a population decline. Uzbekistan's demographic growth will continue and, according to the latest UN DESA projections, its population is expected to reach 37.4 million people by 2030 (UN DESA, 2019). It is also worth mentioning that Uzbekistan currently outperforms previous projections by nearly half a million.

Although there are large rates of absolute population growth, Uzbekistan's current percentage population growth is not as high as it might seem to be. As was mentioned earlier, during the last ten years the population of Uzbekistan has grown by 21.1% while the projected medium scenario of population growth for the next ten years period until 2030 is only 11.8%. This is the second smallest demographic growth projection until 2030 among Central Asian states after Kazakhstan, which is expected to have a growth of 9.9%. Turkmenistan, Kyrgyzstan, and Tajik-

продолжаться, и, согласно последним прогнозам ДЭСВ ООН, его население к 2030 году достигнет 37,4 млн. человек (ДЭСВ ООН, 2019) Стоит также отметить, что в настоящее время Узбекистан превосходит предыдущие прогнозы почти на полмиллиона.

Несмотря на высокие темпы абсолютного прироста населения, нынешний процентный прирост населения в Узбекистане не так высок, как может показаться. Как упоминалось ранее, за последние десять лет население Узбекистана выросло на 21,1%, в то время как прогнозируемый средний сценарий роста населения на следующие десять лет до 2030 года составляет всего 11,8%. Это второй наименьший прогноз демографического роста до 2030 года среди стран Центральной Азии после Казахстана, рост которого, как ожидается, составит 9,9%. Ожидается, что в ближайшие десять лет Туркменистан, Кыргызстан и Таджикистан вырастут на 12,5%, 14,1% и 21,2% (UN DESA, 2019). Высокие, но падающие естественные темпы прироста населения характеризуют Узбекистан как страну третьего этапа демографического перехода. На этом этапе прирост населения про-

cdn12.img.sputnik.by

istan are expected to grow by 12.5%, 14.1%, and 21.2% within the next ten years (UN DESA, 2019). High but falling natural population growth rates characterize Uzbekistan as a country of the third stage of demographic transition. At this stage the population growth occurs mainly due to low rates of mortality and longer life expectancy rather than high birth rates. This is especially clearly seen in larger time scales. For instance, since the early 1990s, the total fertility rate in Uzbekistan has fallen from 4.0 to 2.4 (World Bank data, 2020a). During the same period, life expectancy in the country has grown from 66.5 to 72 years (World Bank data, 2020b).

Apart from the changing age structure, other fundamental factors determine the demographic trajectory of Uzbekistan in the long run. Urbanization level is one of the key factors in shaping the rate of population growth. Rural environments strongly enhance traditional forms of social organization with extended families and a large number of children, which has a strong demographic effect. 50.5% of Uzbekistan's population lives in urban areas, which is the

**HIGH BUT
FALLING NATURAL
POPULATION
GROWTH RATES
CHARACTERIZE
UZBEKISTAN AS A
COUNTRY OF THE
THIRD STAGE OF
DEMOGRAPHIC
TRANSITION**

**ВЫСОКИЕ, НО
ПАДАЮЩИЕ
ЕСТЕСТВЕННЫЕ
ТЕМПЫ ПРИРОСТА
НАСЕЛЕНИЯ
ХАРАКТЕРИЗУЮТ
УЗБЕКИСТАН
КАК СТРАНУ
ТРЕТЬЕГО ЭТАПА
ДЕМОГРАФИЧЕС-
КОГО ПЕРЕХОДА**

исходит в основном за счет низких показателей смертности и увеличения продолжительности жизни, а не высоких показателей рождаемости. Это особенно хорошо видно на больших временных отрезках. Например, с начала 1990-х годов общий коэффициент рождаемости в Узбекистане упал с 4,0 до 2,4 (данные Всемирного банка, 2020а). За тот же период ожидаемая продолжительность жизни в стране выросла с 66,5 до 72 лет (данные Всемирного банка, 2020б).

Помимо изменения возрастной структуры, существуют и другие фундаментальные факторы, определяющие демографическую траекторию Узбекистана в долгосрочной перспективе. Уровень урбанизации является одним из ключевых факторов определения темпов роста населения. Сельская среда значительно усиливает традиционные формы социальной организации с расширенными семьями и большим количеством детей, что производит сильный демографический эффект. 50,5% населения Узбекистана проживает в городских районах, что является вторым по величине уровнем урбанизации в Цен-

second-highest urbanization rate in Central Asia after Kazakhstan (58.8%) (World Bank data, 2020).

It is interesting to note that the current state of demography, and the age structure of the population of Uzbekistan are highly optimal from the economic point of view. With 10.5% of the population above the working age and 30.8% under the working age, Uzbekistan currently has a very large proportion of the working population of 58.7%, which is a factor that facilitates economic growth. A large and increasing number of youth combined with falling fertility rates create great potential for Uzbekistan to reap a demographic dividend.

The revealed demographic data on Uzbekistan includes the population permanently living on the territory of the country or temporarily absent by the moment the data was collected. Therefore, some proportion of nearly 2.6 million of Uzbek citizens in labor migration might not be included in the statistics. This is a very significant share of Uzbekistan's potential labor force that can

тральной Азии после Казахстана (58,8%) (данные Всемирного банка, 2020 год).

Интересно отметить, что современное состояние демографии и возрастная структура населения Узбекистана являются оптимальными с экономической точки зрения. В настоящее время в Узбекистане с 10,5% населения старше трудоспособного возраста, 30,8% младше трудоспособного возраста и очень большая доля населения (58,7%) в трудоспособном возрасте, что является фактором, способствующим экономическому росту. Большое и растущее число молодежи в сочетании с падающими показателями рождаемости создает для Узбекистана большой потенциал для получения демографического дивиденда.

Выявленные демографические данные по Узбекистану включают население, постоянно проживающее на территории страны или временно отсутствующее на момент сбора данных. Таким образом, некоторая доля почти 2,6 миллиона узбекских граждан в трудовой миграции может быть не включена в статистику. Это очень значительная часть потенциальной

make up to one-fifth of its economically active citizens. The government of Uzbekistan recently started to take steps towards retaining the labor emigrants and providing them jobs inside the country. By 2030, the number of labor migrants is projected to reduce to 1.96 million (uz.sputniknews.ru, 2019), which would be a great opportunity for Uzbekistan to take advantage of its demographics.

The current demographic profile of Uzbekistan characterizes it as an example of third demographic transition. In a longer timeframe, this condition provides Uzbekistan with a period of several decades with maximum share of working age population and minimum share of dependent population. In this light, a proper policymaking can turn abundant labor from being an economic burden into a valuable asset, opening new prospects of economic growth.

References:

1. Stat.uz (2020). Population of Uzbekistan. Retrieved from <https://stat.uz/ru/2-uncategorised/5222-o-zbekiston-aholisi-ru>. Accessed on 07.06.2020.
2. Uz.sputniknews.ru (2019). Uzbek government intends to reduce migration. Retrieved from <https://uz.sputniknews.ru/migration/20191008/12576233/Pravitelstvo-Uzbekistana-namereno-umenshit-migratsiyu.html>. Accessed on 10.06.2020.
3. UN (2019). Total Population - Both Sexes. De facto population in a country, area or region as of 1 July of the year indicated. Figures are presented in thousands. Retrieved from <https://population.un.org/wpp/Download/Standard/Population/>. Accessed on 10.06.2020.
4. World Bank data (2020a). Total fertility rate. Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.TFRT.IN>. Accessed on 10.06.2020.
5. World Bank data (2020b). Life expectancy at birth. Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN>. Accessed on 10.06.2020.
6. Worldometers.info (2020). Population: Central Asia Retrieved from <https://www.worldometers.info/population/asia/central-asia/>. Accessed on 10.06.2020.

WITH 10.5% OF THE POPULATION ABOVE THE WORKING AGE AND 30.8% UNDER THE WORKING AGE, UZBEKISTAN CURRENTLY HAS A VERY LARGE PROPORTION OF THE WORKING POPULATION OF 58.7%

В НАСТОЯЩЕЕ ВРЕМЯ В УЗБЕКИСТАНЕ С 10,5% НАСЕЛЕНИЯ СТАРШЕ ТРУДОСПОСОБНОГО ВОЗРАСТА, 30,8% МЛАДШЕ ТРУДОСПОСОБНОГО ВОЗРАСТА И ОЧЕНЬ БОЛЬШАЯ ДОЛЯ О НАСЕЛЕНИЯ ТРУДОСПОСОБНОМ ВОЗРАСТЕ

рабочей силы Узбекистана, которая может составлять до одной пятой его экономически активных граждан. Правительство Узбекистана недавно приняло меры для удержания трудовых эмигрантов и предоставления им рабочих мест внутри страны. По прогнозам, к 2030 году число трудовых мигрантов сократится до 1,96 миллиона (uz.sputniknews.ru, 2019), что даст Узбекистану прекрасную возможность воспользоваться своей демографией для достижения высокого экономического роста.

Нынешняя демографическая ситуация Узбекистана характеризует

его как пример третьего демографического перехода. В более долгосрочных перспективах это условие обеспечивает Узбекистану период в несколько десятилетий с максимальной долей населения трудоспособного возраста и минимальной долей зависимого населения. В этом свете правильное формирование политики может превратить изобилие рабочей силы из экономического бремени в ценный актив, который обеспечит новые перспективы экономического роста.

Источники:

1. Stat.uz (2020). Население Узбекистана. Доступен по адресу: <https://stat.uz/ru/2-uncategorised/5222-o-zbekiston-aholisi-ru>. Дата обращения: 07.06.2020.
2. Uz.sputniknews.ru (2019). Правительство Узбекистана намерено уменьшить миграцию.

Доступен по адресу: <https://uz.sputniknews.ru/migration/20191008/12576233/Pravitelstvo-Uzbekistana-namereno-umenshit-migratsiyu.html>. Дата обращения: 10.06.2020.

3. ООН (2019). Общая численность населения - обоих полов. Фактическое население в стране, районе или регионе по состоянию на 1 июля указанного года. Цифры представлены в тысячах. Доступен по адресу: <https://population.un.org/wpp/Download/Standard/Population/>. Дата обращения: 10.06.2020.
4. Данные Всемирного банка (2020a). Общий коэффициент рождаемости. Доступен по адресу: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.TFRT.IN>. Accessed on 10.06.2020.
5. Данные Всемирного банка (2020b). Ожидаемая продолжительность жизни при рождении. Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN>. Дата обращения: 10.06.2020.
6. Worldometers.info (2020). Population: Central Asia Retrieved from <https://www.worldometers.info/population/asia/central-asia/>. Дата обращения: 10.06.2020.

THE ROLE OF RELIGION IN TOUGH TIMES

PROF. GULNAR NADIROVA

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

РОЛЬ РЕЛИГИИ В ЭКСТРЕМАЛЬНЫХ ОБСТОЯТЕЛЬСТВАХ

When trouble comes into the house, all means are good to save your family, especially if the house is practically the whole world, and the family is all of humanity. One of such powerful tools in a global pandemic can be religion for those people in whose life it occupies an important place, but indirectly for those in whose life it is less significant. What would have been seditious during the period of domination of atheistic ideology, when religion was perceived only as "opium for the people," in today's independent Kazakhstani society, as well as in other countries of the world, is quite relevant, natural, and can play an effective role in calming down protection, positive attitude of people to action, struggle, victory, and cure. In a certain sense, each person chooses his path to salvation and healing, and we have no right to deprive him/her of hope for help, including the help of the Almighty.

While measures in the field of health care, economics, and politics aimed at combating COVID-19 are actively discussed, the sphere of religion stands apart from public debate, which limits the possibilities of using it as a resource in uniting people and

**ONE OF SUCH
POWERFUL TOOLS IN
A GLOBAL PANDEMIC
CAN BE RELIGION
FOR THOSE PEOPLE
IN WHOSE LIFE
IT OCCUPIES AN
IMPORTANT PLACE,
BUT INDIRECTLY FOR
THOSE IN WHOSE
LIFE IT IS LESS SIGNI-
FICANT**

**ОДНИМ ИЗ ТАКИХ
МОЩНЫХ СРЕДСТВ В
УСЛОВИЯХ МИРОВОЙ
ПАНДЕМИИ МОЖЕТ
СТАТЬ РЕЛИГИЯ
ДЛЯ ТЕХ ЛЮДЕЙ, В
ЖИЗНИ КОТОРЫХ
ОНА ЗАНИМАЕТ
ВАЖНОЕ МЕСТО,
НО КОСВЕННЫМ
ОБРАЗОМ И ДЛЯ ТЕХ,
В ЧЬЕЙ ЖИЗНИ ОНА
МЕНЕЕ ЗНАЧИМА**

Когда в дом приходит беда, все средства хороши, чтобы спасти свою семью, особенно если дом – это практически весь мир, а семья – все человечество. И одним из таких мощных средств в условиях мировой пандемии может стать религия для тех людей, в жизни которых она занимает важное место, но косвенным образом и для тех, в чьей жизни она менее значима. То, что прозвучало бы крамольно в период доминирования атеистической идеологии, когда религия воспринималась только как «опиум для народа», в сегодняшнем независимом казахстанском обществе, как впрочем и в других странах мира, вполне актуально, востребовано и может сыграть эффективную роль в деле успокоения, защиты, позитивного настроения людей на действия, борьбу, победу, излечение. В определенном смысле, каждый человек выбирает свою дорогу к спасению и исцелению, и мы не вправе лишать его надежды на помощь, в том числе помощь Всевышнего.

Если меры в области здравоохранения, экономики и политики, направленные на борьбу с COVID-19, активно обсуждаются, то сфера

uniting their efforts. It is today that all actions for the health of people are important, given that religiosity involves not only spiritual belonging to religion or belief, but also practice [Mathur, 2012].

It should be mentioned that there are many ways people interact with religion and faith depending on time and circumstances. Many people can identify with a religion, but do not participate in religious rites, do not show their religiosity either externally or internally. Other people may not openly identify with a religion, but still make use of religion in difficult times [Malone and Dadswell, 2018]. In the context of growing general anxiety, it is still not a question of strengthening the influence of religion on society, but of using its space for enlightenment, motivation, voluntary cooperation, that is, all those actions to which religion can give the character of a moral obligation while maintaining authority science, health care, government strategic programs, carrying out positive impulses and guidelines through their special algorithms and channels of communication with be-

религии стоит в стороне от общественных дебатов, что ограничивает возможности использовать ее как ресурс для сплочения людей и объединения их усилий. Именно сегодня все действия ради здоровья людей важны, ведь религиозность предполагает не просто принадлежность к религии и убеждения, но и деятельность [Матур, 2012].

Есть множество способов взаимодействия людей с религией и верой в зависимости от времени и обстоятельств. Многие люди могут отождествлять себя с религией, но не участвуют в религиозных обрядах, не проявляют своей религиозности ни внешне, ни внутренне. Другие люди могут открыто не объявлять о своей религиозности, но все же нуждаются в религиозной поддержке в трудные времена [Мэлоун и Дадсвелл, 2018].

В условиях нарастания всеобщей тревожности речь все-таки не идет об усилении влияния религии на общество, но об использовании ее пространства для просвещения, мотивирования, добровольного

asiasociety.org

lievers, increasing the level of mutual trust, which is extremely necessary for such difficult periods. Over the many centuries of its existence, religion has proven that it has universality, allowing it to establish links with other forms of social life and personal well-being. Studies are demonstrating that religious dogmatism, which implies the immutability, unambiguity, and divine predestination of the rules of life, coexists with such forms of religiosity that are largely flexible, associated with physical and mental health, tolerance, prosocial behavior, and positive interpersonal attitudes [Rusu and Turliuc, 2011].

Religiousness-based forms of social participation can sometimes be the simplest — providing support through spiritual advice, volunteering, or donating to specific, relevant purposes. It is indisputable that religion can be a very powerful factor in social life in many countries, psychologically, according to scientists, it can fulfill several important functions, and namely, it plays a key role in finding understanding and interpretation

THE SPHERE OF RELIGION STANDS APART FROM PUBLIC DEBATE, WHICH LIMITS THE POSSIBILITIES OF USING IT AS A RESOURCE IN UNITING PEOPLE AND UNITING THEIR EFFORT

СФЕРА РЕЛИГИИ СТОИТ В СТОРОНЕ ОТ ОБЩЕСТВЕННЫХ ДЕБАТОВ, ЧТО ОГРАНИЧИВАЕТ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАТЬ ЕЕ КАК РЕСУРС ДЛЯ СПЛОЧЕНИЯ ЛЮДЕЙ И ОБЪЕДИНЕНИЯ ИХ УСИЛИЙ

сотрудничества, то есть всех тех действий, которым в период кризиса религия может придать характер нравственного обязательства, поддерживая авторитет науки, здравоохранения, стратегических программ правительства, проводя по своим особым алгоритмам и каналам общения с верующими позитивные импульсы и ориентиры, повышая уровень взаимного доверия, что крайне необходимо в такие сложные периоды. За многие века существования религия доказала, что она обладает универсальностью, позволяющей ей устанавливать связи с другими формами общественной жизни и личного благополучия. Есть исследования, демонстрирующие, что религиозный догматизм, который предполагает неизменность, однозначность и божественную предопределенность правил жизни, сосуществует с такими формами религиозности, которые в значительной степени являются гибкими, связаны с физическим и психическим здоровьем, толерантностью, просоциальным поведением и позитивными меж-

in difficult life situations. Religion offers a bewildering person method of restoring a sense of power and control over him/her, reduces a person's anxiety in a world where disaster can happen at any time, and promotes the growth of social solidarity and social identity; offers spiritual support during a period of radical transformations, helps to find new meanings in life [Rusu and Turliuc, 2011].

In conditions where stress, depression, and anxiety have an adverse effect not only on the psychological state of the body but also on psychological systems that are vital for maintaining physical health and healing, increase susceptibility to worse outcomes, religion reduces negative emotions, increasing social support and positively influencing health behavior, having a beneficial effect on some physical diseases and the response of these diseases to treatment. Experts rightly believe that a motivated and enlightened population

личностными отношениями [Русу и Турлюк, 2011].

Формы социального участия на основе религиозности могут быть иногда самыми простыми - оказание поддержки посредством духовного совета, волонтерства или пожертвования на конкретные актуальные цели. Бесспорно, что религия может быть и на самом деле во многих странах является очень мощным фактором социальной жизни, психологически, по утверждению ученых, она может выполнить ряд важнейших функций, а именно играет ключевую роль в поиске понимания и толкования в трудных жизненных ситуациях. Религия предлагает растерявшемуся человеку методы восстановления чувства власти и контроля над собой, уменьшает беспокойство человека в мире, где бедствие может случиться в любое время, содействует росту социаль-

“OVER THE MANY CENTURIES OF ITS EXISTENCE, RELIGION HAS PROVEN THAT IT HAS UNIVERSALITY, ALLOWING IT TO ESTABLISH LINKS WITH OTHER FORMS OF SOCIAL LIFE AND PERSONAL WELL-BEING

ЗА МНОГИЕ ВЕКА СУЩЕСТВОВАНИЯ РЕЛИГИЯ ДОКАЗАЛА, ЧТО ОНА ОБЛАДАЕТ УНИВЕРСАЛЬНОСТЬЮ, ПОЗВОЛЯЮЩЕЙ ЕЙ УСТАНОВЛИВАТЬ СВЯЗИ С ДРУГИМИ ФОРМАМИ ОБЩЕСТВЕННОЙ ЖИЗНИ И ЛИЧНОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ”

usually fights the threat more cohesively and effectively than a coercive and ignorant community [Harari, 2020].

Also, one should not forget that the first hospitals in the history of mankind were built by religious organizations, and the clergy often acted as doctors, that is, religion and medicine often go hand in hand. If at a certain historical stage, science supplanted religion from this tandem, then perhaps the time has come to invite it again for cooperation to preserve the life and health of people [Koenig, 2012].

Religions can and do give an optimistic worldview. There are rules and norms of the crisis period that must be observed and which do not contradict religious norms and prohibitions. Strengthening public awareness, moral codes, getting comfort or guidance during a disaster are as important as taking preventative measures or providing medicines. Neglecting the potential of faith means losing a powerful humanitarian spiritual and practical resource in the struggle that we all must win.

→ ной солидарности и социальной идентичности; предлагает духовную поддержку в период радикальных трансформаций, помогает найти новые смыслы в жизни [Русу и Турлюк, 2011].

В условиях, когда стресс, депрессия и беспокойство оказывают неблагоприятное воздействие не только на психологическое состояние организма, но и на физиологические системы, жизненно важные для поддержания физического здоровья и исцеления, повышают восприимчивость к худшим исходам, религия снижает негативные эмоции, увеличивая социальную поддержку и положительно влияя на поведение в отношении здоровья, оказывая благоприятное воздействие на целый ряд физических заболеваний и реакцию этих заболеваний на лечение. Эксперты справедливо полагают, что мотивированное и просвещенное население обычно борется с угрозой более слаженно и эффективно, чем принуждаемое и невежественное [Харари, 2020].

Очевидно, что не следует приписывать

References:

1. Centralasia.media (2020). (2020). What will the world be like after coronavirus? - historian Yuval Noah Harari. Retrieved from <http://centralasia.media/news:1604930?from=mportal&place=nowread>. Accessed on 22.03.2020.
2. Koenig, Harold G. (2012). Religion, Spirituality, and Health: The Research and Clinical Implications. Retrieved from <https://www.hindawi.com/journals/isrn/2012/278730/>. Accessed on 17.03.2020.
3. Malone, Joanna, and Dadswell, Anna. (2018). The Role of Religion, Spirituality and/or Belief in Positive Ageing for Older Adults. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6319229/>. Accessed on 17.03.2020.
4. Mathur, Anil. (2012). Measurement and meaning of religiosity: A cross-cultural comparison of religiosity and charitable giving. Retrieved from <https://doi.org/10.1057/jt.2012.6> Accessed on 19.03.2020.
5. Rusu, Petruța-Paraschiva and Turliuc Maria-Nicoleta. (2011) Ways of Approaching Religiosity in Psychological Research. Retrieved from http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt4/sayi18_pdf/5_sosyoloji_psikoloji_felsefe/2_petruta_rusu.pdf. Accessed on 17.03.2020.

религии только положительное влияния. Как и многие явления и феномены она многогранна и иногда разрушительна. Известно, что она может, к сожалению, породить ненависть и агрессию, предрассудки и страх, а также другие негативные эмоции и действия. Однако не следует забывать, что первые больницы в истории человечества были построены религиозными организациями, а врачами часто выступали священнослужители, то есть религия и медицина часто шли рука об руку. И если на определенном историческом этапе наука вытеснила религию из этого тандема, то, возможно, сейчас наступило время вновь пригласить ее для сотрудничества на благо сохранения жизни и здоровья людей [Кениг, 2012].

Религии могут дать и дают опти-

STRENGTHENING PUBLIC AWARENESS, MORAL CODES, GETTING COMFORT OR GUIDANCE DURING A DISASTER ARE AS IMPORTANT AS TAKING PREVENTATIVE MEASURES OR PROVIDING MEDICINES

УКРЕПЛЕНИЕ ОБЩЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ, МОРАЛЬНЫЕ КОДЕКСЫ, ПОЛУЧЕНИЕ УТЕШЕНИЯ ИЛИ РУКОВОДСТВА ВО ВРЕМЯ БЕДСТВИЯ ТАКЖЕ ВАЖНО, КАК ПРОВЕДЕНИЕ ПРОФИЛАКТИЧЕСКИХ МЕР ИЛИ СНАБЖЕНИЕ ЛЕКАРСТВЕННЫМИ ПРЕПАРАТАМИ

мистическое мировоззрение. Есть правила и нормы кризисного периода, которые необходимо соблюдать и которые не противостоят религиозным нормам и запретам. Укрепление общественного сознания населения, моральные кодексы, получение утешения или руководства во время бедствия также важно, как проведение профилактических мер или снабжение лекарственными препаратами. Пренебрежение потенциалом веры означает потерю мощного гуманитарного духовного и практического ресурса в борьбе, в которой мы все должны победить.

Источники:

1. Centralasia.media (2020). Каким будет мир после коронавируса? - историк Юваль Ной Харари. Доступен по адресу: <http://centralasia.media/news:1604930?from=mportal&place=nowread>. Дата обращения: 22.03.2020.
2. Кениг, Гарольд Г. (2012). Религия, духовность и здоровье: исследования и клинические последствия. Доступен по адресу: <https://www.hindawi.com/journals/isrn/2012/278730/>. Дата обращения: 17.03.2020.
3. Мэлоун, Джоанна и Дадсвелл, Анна. (2018). Роль религии, духовности и / или веры в позитивное старение для пожилых людей. Доступен по адресу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6319229/>. Дата обращения: 17.03.2020.
4. Матур, Анил. (2012). Измерение и значение религиозности: кросс-культурное сравнение религиозности и благотворительности. Доступен по адресу: <https://doi.org/10.1057/jt.2012.6>. Дата обращения: 19.03.2020.
5. Русу, Петруца-Параскива и Турлюк, Мария-Николета. (2011) Пути подхода к религиозности в психологических исследованиях. Доступен по адресу: http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt4/sayi18_pdf/5_sosyoloji_psikoloji_felsefe/2_petruta_rusu.pdf. Дата обращения: 17.03.2020.

THE CAUSES OF CHILD LABOR IN BANGLADESH

ILANA DAUTOVA

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ПРИЧИНЫ ДЕТСКОГО ТРУДА В БАНГЛАДЕШЕ

Participation of children in activities such as helping their parents at home, assisting them at work, and earning pocket money during school holidays is considered to have a positive contribution to the acquisition of children's skills and experience and to help them to be productive in society in adulthood. However, child labor has often been associated with work that deprives human rights, harms both mental and physical health and has a negative impact on his development. Due to the fact that children are being violated and exposed to serious hazards and illnesses, child labor became one of the major problems around the world. This term is referred to as work at dangerous places, with dangerous for health machinery, equipment, and tools, in an unhealthy environment, and under difficult conditions for long hours or during the night hours. Child labor strips off the potential opportunities of children to have a usual childhood, a proper education, and mental and physical welfare. This issue is still pending in many countries of the third world.

According to UNICEF (2020), one of the four children in the poorest countries of the world is engaged in child

CHILD LABOR HAS OFTEN BEEN ASSOCIATED WITH WORK THAT DEPRIVES HUMAN RIGHTS, HARMS BOTH MENTAL AND PHYSICAL HEALTH OF CHILD AND HAS A NEGATIVE IMPACT ON HIS DEVELOPMENT

ДЕТСКИЙ ТРУД ЧАСТО АССОЦИИРУЕТСЯ С РАБОТОЙ, КОТОРАЯ ЛИШАЕТ ЧЕЛОВЕКА ПРАВ, НАНОСИТ ВРЕД ПСИХИЧЕСКОМУ И ФИЗИЧЕСКОМУ ЗДОРОВЬЮ РЕБЕНКА, ОТРИЦАТЕЛЬНО СКАЗЫВАЕТСЯ НА ЕГО РАЗВИТИИ

Считается, что участие детей в оказании помощи своим родителям дома и на работе, в зарабатывании карманных денег во время школьных каникул оказывает положительное влияние на приобретение необходимых навыков и накопление жизненного опыта, и в дальнейшем способны помочь им быть более продуктивными в обществе уже в зрелом возрасте. Однако детский труд часто ассоциируется с работой, которая лишает человека прав, наносит вред психическому и физическому здоровью, отрицательно сказывается на его развитии. В связи с тем, что дети поработают и подвергаются серьезным опасностям и болезням, детский труд стал одной из острых проблем во всем мире. Этот термин применим к работе в опасных местах, с опасными для здоровья механизмами, оборудованием и инструментами, в нездоровой среде или же в сложных для труда условиях в течение длительного времени, либо же в ночные часы. Детский труд лишает детей потенциальных возможностей иметь нормальное детство, получить надлежащее образование, психическое и физическое развитие. Проблема детского труда до сих пор не реше-

labor. Worldwide over 150 million children aged between 5 and 17 years are victims of child labor, almost half of children work in hazardous working conditions. Despite the UN Convention on the Rights of the Child (UN CRC) and Conventions by the International Labour Organization (ILO) address the issue of child labor, child labor is still prevalent in developing countries of Africa, South America, Asia, and the Middle East comparing with regions in Europe, North America, and Australia, where laws on child labor were promptly adopted.

Bangladesh is one of the developing countries that has the largest number of children, who work under difficult conditions. The country's most recent survey conducted by the International Labour Organization revealed that 3.45 million children aged 5-17 years were working, out of which 1.28 million children are engaged in hazardous work [International Labour Organization, 2013]. The govern-

на во многих странах третьего мира.

По данным ЮНИСЕФ (2020), один из четырех детей в самых бедных странах мира занимается детским трудом. Во всем мире более 150 миллионов детей в возрасте от 5 до 17 лет становятся жертвами эксплуатации детского труда, почти половина детей работает в опасных для жизни условиях. Несмотря на то, что Конвенция ООН о правах ребенка (КПР ООН) и Конвенции Международной организации труда (МОТ) обращают внимание на проблемы детского труда, он по-прежнему широко распространен в развивающихся странах Африки, Южной Америки, Азии и Ближнего Востока по сравнению с Европой, Северной Америкой и Австралией, где законы о детском труде были своевременно приняты.

Бангладеш – одна из развивающихся стран с огромным количеством детей, работающих в трудных условиях. Последнее исследование, проведенное Международной

ment of Bangladesh has developed and adopted a number of legislative measures to address the issue of child labor. The effective implementation of the UN CRC, the ILO Convention, the Bangladesh Labour Act 2006, the Children Act 2013 improved the situation of child labor in Bangladesh. By the Bangladesh Labour Act 2006, which determines the basic principles of employment of adults and children, an individual has to issue a particular certificate from a medical practitioner to be permitted the employment of maximum 42 hours a week, while children aged 12 years could be involved in a light work without any negative impacts to their health and education. If a child works more than 42 hours a week, it is considered to be hazardous child labor or working under hazardous conditions. In Bangladesh, over 1.2 million children work under hazardous working conditions. Despite the adoption of the National Labour Elimination Policies 2010 and 2012-2016, further measures should be taken to eliminate child labor more effectively since there are a number of socio-economic causes of child labor in Bangladesh.

Firstly, poverty is the main factor, which pushes children to work. The unemployment or low level of income of parents increase the likelihood of children being sent to work as children "have to" contribute to the family income. According to UNICEF (2010), 46% of working children in Bangladesh live below the poverty line with one quarter living in an extreme poverty. Living in poor and extremely poor households, these children are deprived of the basic needs – food, shelter, medical care, sanitation facilities, and drinking water. With the average wage less than \$5 a day, parents are forced to send their children to work to have additional financial

BANGLADESH IS ONE OF THE DEVELOPING COUNTRIES THAT HAS THE LARGEST NUMBER OF CHILDREN, WHO WORK UNDER DIFFICULT CONDITIONS

БАНГЛАДЕШ – ОДНА ИЗ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН С ОГРОМНЫМ КОЛИЧЕСТВОМ ДЕТЕЙ, РАБОТАЮЩИХ В ТРУДНЫХ УСЛОВИЯХ

организацией труда в стране, показало, что 3.45 миллиона детей в возрасте от 5 до 17 лет занимаются трудовой деятельностью, из которых 1.28 миллиона детей заняты на опасных работах [Международная организация труда, 2013]. Правительство Бангладеш разработало и приняло ряд законодательных мер, направленных на решение этой проблемы. Эффективная реализация КПР ООН, Конвенции МОТ, «Закона о труде» от 2006 года, «Закона о детях» от 2013 года улучшило ситуацию детского труда в Бангладеш. В соответствии с «Законом о труде» 2006 года, определявшим основные принципы трудоустройства взрослых и детей, человек должен предоставить свидетельство от врача для того, чтобы получить разрешение работать не более 42 часов в неделю, в то время как дети в возрасте 12 лет могут выполнять легкую работу без каких-либо отрицательных последствий для их здоровья и образования. Если ребенок работает более 42 часов в неделю, это считается опасным детским трудом или работой в опасных условиях. В Бангладеш более 1.2 миллиона детей работают в опасных трудовых условиях. Несмотря на разработку Национальной политики ликвидации детского труда 2010 и 2012-2016 годов, для более эффективной ликвидации детского труда необходимо принять дополнительные меры, поскольку имеется ряд социально-экономических причин существования детского труда.

Во-первых, бедность является основным фактором, побуждающим детей к работе. Безработица или низкий уровень доходов родителей увеличивают вероятность того, что детей отправят работать, так как дети «должны» вносить вклад

support to family income [Al Jazeera, 2020]. Children from poor families are more likely to be engaged in child labor than children from non-poor families. Thus, poor living standards and poverty stimulate the use of child labor in Bangladesh.

Secondly, the demographics have a considerable impact on the existence of child labor in Bangladesh. As stated by the World Bank (2018), almost 63% of Bangladesh's population lives in rural areas. People of Bangladesh historically and traditionally have been working in agriculture, growing crops like rice and jute, looking after livestock and fisheries. Agriculture is the most important economic sector of Bangladesh that provides workplaces for more than 70% of Bangladesh's population (World Bank, 2016). It is a custom in Bangladesh to assist parents in agricultural activities, thus, children are a substantial part of labor in rural areas. Due to the fact that the vast majority of rural households depend on income derived from agriculture, the concentration of child workers in rural areas is greater than in urban areas, which means that the demographic situation of Bangladesh impels the

в семейный доход. По данным ЮНИСЕФ (2010), 46% работающих детей в Бангладеш живут за чертой бедности, а четверть живет в крайней нищете. Проживая в бедных и крайне бедных домохозяйствах, эти дети лишены основных условий – продуктов питания, жилья, медицинской помощи, санитарного контроля и питьевой воды. При средней заработной плате менее 5 долларов в день родители вынуждены отправлять своих детей на работу, чтобы получить дополнительную финансовую поддержку семейного дохода [Аль Джазира, 2020]. Дети из бедных семей чаще заняты детским трудом, чем дети из менее бедных семей. Таким образом, низкий уровень жизни и бедность стимулируют использование детского труда в Бангладеш.

Во-вторых, демография оказывает существенное влияние на наличие детского труда в Бангладеш. По данным Всемирного банка (2018), почти 63% населения Бангладеш проживает в сельской местности. Народ Бангладеш исторически и традиционно работал в сельскохозяйственной отрасли, выращивая такие культуры, как рис и джут, ухаживая за домашним скотом

child labor.

Thirdly, education becomes a cost to poor families, although it is free and compulsory to grade eight. The majority of children do not complete primary school and begin working. According to the International Labour Organization (2013), only 28.6% of working children are attending school, which implies that the opportunity to attend a school is negatively correlated with child labor. Most working children are unable to bear educational expenses as education involves many indirect costs such as stationery, exam and tuition fees, transportation, and school uniforms. The survey by the ILO revealed that 28.9% of respondents could not afford the educational expenses necessary to attend school and continue education. Moreover, the low level of education of parents impacts on sending children to work. These parents do not consider education a vital part of the life of their children as parents are concerned only about the short-term result of earning money and survival rather than the potential opportunities of their child. Therefore, child labor is also provoked by the inaccessibility of education.

Overall, child labor has become one of the concerning issues for many governments all over the world. Working long hours with dangerous equipment and exploitation of employers at the workplace hinders the physical and mental development of the child as a child could not use his potential for his own to attend school and university, consequently, he cannot count on a well-paid job in the future. The utilization of underaged children in workplace abuses and harms their health. In Bangladesh, child labor is an important topic that is being debated as a serious issue of the country. Millions of children are being forced to

THE INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION REVEALED THAT 3.45 MILLION CHILDREN AGED 5-17 YEARS WERE WORKING, OUT OF WHICH 1.28 MILLION CHILDREN ARE ENGAGED IN HAZARDOUS WORK

ИССЛЕДОВАНИЕ, ПРОВЕДЕННОЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ ОРГАНИЗАЦИЕЙ ТРУДА В СТРАНЕ, ПОКАЗАЛО, ЧТО 3.45 МИЛЛИОНА ДЕТЕЙ В ВОЗРАСТЕ ОТ 5 ДО 17 ЛЕТ ЗАНИМАЮТСЯ ТРУДОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ, ИЗ КОТОРЫХ 1.28 МИЛЛИОНА ДЕТЕЙ ЗАНЯТЫ НА ОПАСНЫХ РАБОТАХ

и занимаясь рыболовством. Сельское хозяйство является наиболее важным экономическим сектором Бангладеш, обеспечивающий рабочие места для более чем 70% населения страны [Всемирный банк, 2016]. В Бангладеш исторически принято помогать родителям в сельскохозяйственной деятельности, поэтому дети являются рабочей силой в сельской местности. По причине того, что подавляющее большинство сельских домохозяйств зависят от доходов, получаемых от сельского хозяйства, концентрация работающих детей в сельской местности выше, чем в городских поселениях, что означает, что демографическая ситуация в Бангладеш влияет на детский труд.

В-третьих, образование является расходной статьей для бедных семей, хотя оно является бесплатным и обязательным до восьмого класса. Большинство детей не заканчивает начальную школу и начинает работать. По данным Международной организации труда (2013), только 28,6% работающих детей посещают школу, это указывает на то, что возможность посещать школу отрицательно коррелирует с детским трудом. Большая часть работающих детей не может себе позволить оплачивать расходы, связанные с образованием, так как оно требует таких расходов как приобретение канцелярских товаров, оплату за экзамены и обучение, транспорт и школьную форму. Опрос, проведенный МОТ, показал, что 28,9% респондентов не могут позволить себе расходы на образование, необходимые для посещения школы и продолжения учебы. Кроме того, низкий уровень образования родителей влияет на использование детского труда. Такие родители не считают

work under hazardous working conditions because of poverty, demographics, and the cost of education in Bangladesh. The government of Bangladesh should further promote the rights and interests of children by formulating legislative acts solving this issue. As children are the future of a nation, Bangladesh should pay close attention to the issue of child labor.

References:

1. Al Jazeera (2020). Bangladesh: One in five people live below poverty line. Retrieved from <https://www.aljazeera.com/news/2020/01/bangladesh-people-live-poverty-line-200126100532869.html>. Accessed on 19.06.2020.
2. International Labour Organization (2013). Bangladesh National Labour Survey 2013. Retrieved from https://www.ilo.org/ipec/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_28175/lang--en/index.htm. Accessed on 19.06.2020.
3. UNICEF (2010). Mitigating Socio-Economic Inequalities to Accelerate Poverty Reduction: Investing in Vulnerable Children. Retrieved from https://www.unicef.org/socialpolicy/files/Investing_in_children_Web.pdf. Accessed on 19.06.2020.

46% OF WORKING CHILDREN IN BANGLADESH LIVE BELOW THE POVERTY LINE WITH ONE QUARTER LIVING IN EXTREME POVERTY

46% РАБОТАЮЩИХ ДЕТЕЙ В БАНГЛАДЕШ ЖИВУТ ЗА ЧЕРТОЙ БЕДНОСТИ, А ЧЕТВЕРТЬ ЖИВЕТ В КРАЙНЕЙ НИЩЕТЕ

образование жизненно важной необходимостью своих детей, поскольку они заботятся только о краткосрочном получении заработка и возможности выживания, а не о потенциальных возможностях для своего ребенка. Поэтому использование детского труда также усугублено недоступностью получения образования.

В целом, детский труд стал одной из актуальных проблем для многих правительств во всем мире. Долгие часы работы с использованием опасного оборудования и эксплуатация трудящихся на рабочем месте препятствуют физическому и умственному развитию ребенка, так как он не может использовать свой потенциал для обучения в школе и университете, следовательно, не сможет в будущем рассчитывать на высокооплачиваемую работу. Использование несовершеннолетних детей на рабочем месте травмирует и наносит им вред их здоровью. В Бангладеш

4. UNICEF (2020). Child Labour. Retrieved from <https://data.unicef.org/topic/child-protection/child-labour/>. Accessed on 19.06.2020.
5. World Bank (2016). Bangladesh: Growing the Economy through Advances in Agriculture. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/results/2016/10/07/bangladesh-growing-economy-through-advances-in-agriculture>. Accessed on 19.06.2020.
6. World Bank (2018). Rural population – Bangladesh. Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/SP.RUR.TOTL.ZS?locations=BD>. Accessed on 19.06.2020.

детский труд является важной темой, которая обсуждается как серьезная проблема страны. Миллионы детей вынуждены работать в опасных условиях труда из-за бедности, демографии и стоимости образования в Бангладеш. Правительству Бангладеш следует и далее защищать права и интересы детей путем разработки соответствующих законодательных актов, направленных на разрешение данной проблемы. Поскольку дети являются будущим нации, Бангладеш следует обратить пристальное внимание на проблему детского труда.

Источники:

1. Аль Джазира (2020). Бангладеш: Каждый Пятый Человек Живет за Чертой Бедности. Доступен по адресу: <https://www.aljazeera.com/news/2020/01/bangladesh-people-live-poverty-line-200126100532869.html>. Дата обращения: 19.06.2020.
2. Всемирный банк (2016). Бангладеш: Рост Экономики за Счет Достижений в Сельском Хозяйстве. Доступен по адресу: <https://www.worldbank.org/en/results/2016/10/07/bangladesh-growing-economy-through-advances-in-agriculture>. Дата обращения: 19.06.2020.
3. Всемирный банк (2018). Сельское население – Бангладеш. Доступен по адресу: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.RUR.TOTL.ZS?locations=BD>. Дата обращения: 19.06.2020.
4. Международная организация труда (2013). Национальное Исследование 2013 Года Труда Бангладеша. Доступен по адресу: https://www.ilo.org/ipec/Informationresources/WCMS_IPEC_PUB_28175/lang-en/index.htm. Дата обновления: 19.06.2020.
5. ЮНИСЕФ (2010). Смягчение Социально-Экономического Неравенства для Ускорения Сокращения Бедности: Инвестирование в Уязвимых Детей. Доступен по адресу: https://www.unicef.org/socialpolicy/files/Investing_in_children_Web.pdf. Дата обращения: 19.06.2020.
6. ЮНИСЕФ (2020). Детский Труд. Доступен по адресу <https://data.unicef.org/topic/child-protection/child-labour/>. Дата обращения: 19.06.2020.

SARDOBA BARAJININ PATLAMASININ TÜRKİSTAN EYALETİNDEKİ SONUÇLARI

DAULET ZHAILEYBAYEV

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ,
UZMAN ARAŞTIRMACI

ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫ, АҒА ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕР

САРДОБА СУ ҚОЙМАСЫНЫҢ ЖАРЫЛУЫНЫҢ ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫНДАҒЫ САЛДАРЫ

27-29 Nisan 2020'de Özbekistan'ın bazı bölgelerinde yaşanan şiddetli yağışlar, Sirderya eyaletinde bulunan Sardoba barajının patlamasına yol açtı. Özbekistan-Kazakistan sınırında yer alan barajın patlaması nedeniyle Özbekistan'da 70,000'den fazla insan evsiz kalırken, 20'den fazla yerleşim alanı su altında kalmıştır [Informburo.kz, 2020].

Özbekistan'da meydana gelen sel baskını, 1 Mayıs 2020'de Kazakistan'ın sınır bölgesini, özellikle Türkistan eyaletinin Maktaaral ilçesini etkilemiştir. Çevre bölgelerde bulunan yerleşim alanları için barajdan akan sular oldukça büyük tehlike oluşturmuştur. Bu durum, her şeyden önce, bölge sakinlerinin evlerini kullanamaz hale getirerek, bölge ekonomisi açısından da büyük zararlara neden olmuştur.

Genel olarak, Kazakistan'ın doğa ve iklim koşullarına bağlı olarak, kış ve bahar aylarında sel, çığ ve çamur taşkını riskinin bulunduğu bir gerçektir. Her yıl değişik bölgelerde bu tür doğal afetler yaşanmaktadır. Ancak, ülkenin güney bölgelerinde taşkın riskinin, esas olarak sınır aşan nehirlerden kaynaklandığı bilinmektedir. Kazakis-

MAKTAARAL İLÇESİNDE 994 TARIMSAL YAPIYA AİT 5,695 HEKTARLIK EKİLEBİLİR ARAZİ SÖZ KONUSU TAŞKINDAN ZARAR GÖRMÜŞTÜR

MAKTAARAL АУДАНЫНДАҒЫ 994 АГРОҚҰРЫЛЫМҒА ТИЕСİLІ 5,695 ГЕКТАР ЕГІСТІК ЖЕР ТАСҚЫН СУДАН ЗАҚЫМДАНДЫ

2020 жылдың 27–29 сәуір аралығындағы Өзбекстанның кейбір аймақтарындағы ауа райының күрт өзгеріп, жауын-шашынның мол түсуі Сырдария облысында орналасқан Сардоба су қоймасының жарылуына негіз болды. Қазақстанмен шекаралас облыста орналасқан су қоймасының жарылуы Өзбекстанның 70 мыңнан астам тұрғынын баспанасыз қалдырып, 20-дан астам елді мекеннің су астында қалуына мәжбүрледі [Informburo.kz, 2020].

Өзбекстан территориясында орын алған су тасқыны Қазақстанның шекара аймағына, атап атсақ, Түркістан облысының Мақтаарал ауданына 1 мамыр күні келді. Іргелес аймақта орналасқан елді мекендер үшін су қоймасынан аққан судың қауіпі зор болды. Ол ең әуелі жергілікті халықтың баспанасы мен шаруашылығына үлкен шығындар алып келді.

Жалпы, Қазақстанның табиғи және климаттық жағдайына қарай, қыс, көктем айларында су тасқыны мен қар көшкіні, сел жүру қаупі қалыпты жағдай болып табылады. Жыл сайын жергілікті жерлерде осын-

тан'daki neredeyse бүтін büyük su kaynakları sınır aşan nehirlerdir. Bunlar arasında Іртиш, Ілі, Tobol, Sırderya ve Шу'yu örnek olarak verebiliriz. Söz konusu nehirler Kazakistan'ın komşu ülkelerle ilişkilerinde tarihsel öneme sahiptir. Ayrıca, bu nehirlerin Kazakistan sınırlarında kalan kısımlarının, ülkenin tarım sektörü için ana geçim kaynaklarından olduğu söylenebilir. Bu durum, Kazakistan'ın kurak bölgeleri için hem büyük hem de sınır aşan nehirlerin önemini göstermektedir. Adı geçen nehirlerin çoğunun ağızları Kazakistan topraklarına akmaktadır. Özellikle Sırderya nehri, doğal bir su kaynağı olarak ülke için büyük önem taşımaktadır. Kaynağını Kırgızistan'daki Narın nehrinden alan Sırderya nehri, Tacikistan ve Özbekistan topraklarından geçerek, Kazakistan'ın Kızılorda ve Türkistan eyaletlerine uzanmaktadır. Sırderya, Kazakistan'ın önemli tarım sektörünün bulunduğu bir bölgedir.

Sırderya ve Шу nehirleri, Türkistan eyaleti sınırları içerisinde yer alan 38 nehirден önemli 2 sınır aşan su özelliğini taşımaktadır. Bunlara, Özbekistan ve Kazakistan sınırlarından geçen Ögem ve Maydangöl gibi küçük nehirleri de

дай табиғи апаттар жиі кездесіп жатады. Алайда, еліміздің оңтүстік өңірлері үшін су тасқынының қауіптілігі ең әуелі трансшекаралық өзендерден болатыны жасырын емес. Дей тұрғанымен Қазақстанның ірі су көздерінің барлығы дерлік трансшекаралық өзендер болып табылады. Оның ішіне Ертіс, Іле, Тобыл, Сырдария, Шу және т.б. кіреді. Бұл өзендер Қазақстанның іргелес елдермен қарым-қатынасының орнауына тарихи негіз болған. Сонымен қатар, осы өзендердің Қазақстаннан өтетін сағасы еліміздің ауыл шаруашылық саласының басты тіршілік көзі екені де рас. Бұл Қазақстанның шөлейтті аймағы үшін трансшекаралық ірі және шағын өзендердің маңызы аса зор екенін көрсетеді. Аталмыш өзендердің көпшілігінің сағасы Қазақстан территориясына келіп құяды. Оның ішінде Сырдария өзенінің еліміздің табиғи су көзі ретінде маңызы зор. Сырдария өзені бастауын Қырғызстанның Нарын өзенінен бастау алып, Тәжікстан және Өзбекстан территорияларын басып өтіп, еліміздің Қызылорда және Түркістан облыстарын қамтиды. Сырдария өзені бойында Қа-

ekleyebiliriz. Sırderya Nehrinin kolları olan Arıs, Keles ve Kurkeles gibi nehirler Türkistan tarımı için ana su kaynaklarını oluşturmaktadır. Aynı zamanda, çiftlikler için de gerekli olan su, her zaman ekonomik ve sosyal çıkarların yanında birçok sorunu da gündeme getirmektedir. Bölge ülkelerinin tarım alanında bu nehirlerin kullanılmasından dolayı, çeşitli çıkar çatışmaları ortaya çıkmaktadır. Yaz aylarında Kırgızistan ve Özbekistan topraklarından geçen Sırderya nehrinin sularına yoğun bir talep gözlemlenmektedir. Nehrin ağzının bulunduğu Kazakistan'da tarım mevsiminin yoğun olduğu sezonlarda su kıtlığı yaşanmaktadır. Suya ihtiyaç duyulmadığı kış dönemlerinde ise Sırderya bölgesinde su baskınları meydana gelmektedir.

Belirtilen nedenlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan Sardoba barajının patlaması, Türkistan eyaletinin tarım sektörü üzerinde önemli etki yaratmıştır. Yaşanan taşkın nedeniyle Türkistan eyaletinin Maktaaral ilçesindeki ekilebilir tarım arazileri ile çok sayıda köy su altında kalmıştır. Özellikle, Janaturmis, Jenis, Jaylibay, Firdousi, Nurlı Jol, Jantaksay ve diğer köylerden 31.606 kişi tahliye edilmiş ve 14 yerleşim yeri su altında kalmıştır. Ayrıca, Maktaaral ilçesindeki 994 tarımsal yapıya ait 5,695 hektarlık ekilebilir arazi söz konusu taşkından zarar görmüştür. Bunların arasında; 3,939.4 hektar pamuk, 801.2 hektar kavun ve karpuz, 74.75 hektar mısır, 22.75 hektar kaba yonca, 4 hektar meyve ağacı (şeftali), 2.22 hektar lahana ve 850.64 hektar tarımsal-teknik önlemlerin alındığı ekilebilir araz yer almaktadır [Maktaaral.gov.kz, 2020]. Bazı yerlerde taşkın derinliği 2 metreye ulaşmıştır. Su basmış evlerin ve çiftliklerin çoğu kullanılamaz hale gelmiştir. Bu bağlamda, evcil hayvanlar ile çiftlik hayvanlarını kurtaran özel kurtarma ekipleri

**GENEL OLARAK,
ZARAR GÖREN
EKİLEBİLİR
ALANLARIN
YAKLAŞIK
%50'SİNDE SULAR
ÇEKİLMİŞ VE İŞLEME
ÇALIŞMALARI
YAPILMIŞTIR**

**ҚАЗІРГІ КЕЗДЕ
ЗАҚЫМДАЛҒАН
ЕГІСТІК ЖЕРЛЕРІНІҢ
50% ЖУЫҒЫНЫҢ
СУЫ ТАРТЫЛЫП,
ҚАЙТА ӨНДЕУ
ЖҰМЫСТАРЫ
ЖҰРГІЗІЛГЕН**

зақстанның маңызды аграрлық саласы орналасқан аймақ болып табылады.

Жалпы, Түркістан облысындағы орналасқан 38 өзеннің ішінде Сырдария және Шу өзендері трансшекаралық болып табылады. Сол сияқты Өгем және Майданкөл сияқты шағын өзендер де Өзбекстан мен Қазақстан аралығында ағып өтеді. Сырдария өзенінің салалары болып табылатын Арыс, Келес, Құркелес және т.б. осы сияқты көптеген өзендер облыс аумағындағы ауылшаруашылығының негізгі су көзі болып отыр. Сонымен қатар, шаруашылыққа қажетті су қашанда экономикалық, әлеуметтік мүдде мен көптеген күрделі мәселелерді туындатып келеді. Соның ішінде әрбір ел өзінің ауыл шаруашылық секторын осы өзендермен байланыстырғаннан кейін әртүрлі мүдде қайшылығы туындап отырады. Нәтижесінде, жаз мезгілінде Қырғызстан және Өзбекстан арқылы өтетін Сырдария өзенінің суына деген сұраныс күшейеді. Судың сағасында отырған Қазақстан үшін шаруашылық науқан кезінде су жетіспеушіліктер байқалады. Ал, суды қажет етпейтін қыс мезгілінде Сырдарияның салаларында әр түрлі тасқын болып, елдің әлеуметтік жағдайына нұқсан келтіріп жатады.

Осындай су апатының бірі ретінде Сардоба су қоймасының жарылуы Түркістан облысының агросекторына айтарлықтай ықпал етті. Бұл Түркістан облысы, Мақтаарал ауданындағы егісті алқаптар мен көптеген ауылдарды қамтыды. Оның ішінде Жаңатұрмыс, Жеңіс, Жайлыбай, Фирдоуси, Нұрлы жол, Жантақсай және т.б. ауылдардан 31 606 адам эвакуацияланып, 14 елді-мекен су астында қалды. Сонымен қатар, Мақтаарал ауданындағы 994

kurulmuştur. Ülkenin her bölgesinden Maktaaral ilçesine insani yardım gönderilmiştir. Buna ek olarak, bu yıl ülkede Gönüllüler Yılı olarak ilan edildiği için, bu felaketle mücadelede gönüllü kuruluşların çalışmaları da önemli bir yer tutmuştur. Evsiz kalan insanlar eyaletteki okul binalarına sığınmak zorunda kalmışlardır. Hâlen 24 geçici sığınaktan 19'u kullanılmaktadır. Taşkın sonrasında zarar gören ekilebilir araziler eski haline getirilmeye çalışılmaktadır. Bu kapsamda 3,083 hektarlık arazi işlenmiş ve 3,030.5 hektarlık alan ekilmiştir. Özellikle, belirlenen bölgelerde pamuk (2,528.4 hektar), kavun (146.25 hektar), mısır (13.8 hektar), pirinç (342.1 hektar) ekimi yapılmıştır. Genel olarak, zarar gören ekilebilir alanların yaklaşık %50'sinde sular çekilmiş ve işleme çalışmaları yapılmıştır [Maktaaral.gov.kz, 2020]. Özbek tarafının da, iyileştirme çalışmalarında destekleyici olarak, özel tarım ekipmanları sağladığını belirtmek gerekir. Beklenmedik bir şekilde meydana gelen bu kazada zarar görenlere

**ULUSAL BÜTÇEDEN
14 MİLYAR TENGE
(31,8 MİLYON DOLAR)
TAHSİS EDİLMİŞTİR**

**МАҚТААРАЛ АУДА-
НЫНА РЕСПУБЛИ-
КАЛЫҚ БЮДЖЕТТЕН
14 МЛРД ТЕҢГЕ (31,8
МЛН. ДОЛЛАР)
КӨЛЕМІНДЕ ҚАРЖЫ
БӨЛІНГЕН**

агроқұрылымға тиесілі 5695 гектар егістік жер тасқын судан зақымданды. Оның ішінде мақта – 3939,4 га, қауын-қарбыз – 801,2 га, жүгері – 74,75 га, жоңышқа 22,75 га, жеміс ағашы (шабдалы) – 4 га, қырыққабат – 2,22 га және агротехникалық шаралар атқарылған егістік жерлер – 850,64 га құраған [Maktaaral.gov.kz, 2020]. Судың тереңдігі кейбір жерлерде 2 метрге дейін жеткен. Ал, су астында қалған тұрғындардың үйлері мен шаруашылықтарының көпшілігі жарамсыз болып қалды. Тиісінше, тұрғындардың үй жануарлары мен малдарды құтқару жұмыстары жүргізіліп, арнайы құтқару топтары құрылды. Еліміздің әрбір аймағынан Мақтаарал ауданына гуманитарлық көмектер көрсетілді. Сонымен қатар, үстіміздегі жылдың елімізде еріктілер жылы деп аталуына орай, осы оқиға аясында еріктілер ұйымдарының да жұмысы жарқын көрінді. Үйсіз қалған тұрғындар облыс аумағында орналасқан мектеп

yassy-tur.kz

ülkenin çeşitli yerlerinden uzmanlar finansal destek ve gıda yardımı sağlamışlardır. Buna ek olarak, gönüllüler tarafından ve “Biz Birgemiz” (Biz Birlikteyiz) kampanyası kapsamında 40 tondan fazla gıda bölgeye gönderilmiştir. Ayrıca, ulusal bütçeden 14 milyar tenge (31,8 milyon dolar) tahsis edilmiştir [Tengrinews.kz, 2020]. Buna ek olarak, Kazakistanlı girişimciler tarafından 5 milyar tenge (12,2 milyon dolar) toplanmıştır. Bu fonların çoğu evsiz kalan insanlar için konut inşaatına, su basmış yerleşim alanlarının yeniden inşasına ve mağdurlara yiyecek ve giyecek sağlanmasına yönelik olmuştur. Bir kısım fonun da, hasarlı altyapıyı eski haline getirmek için tahsis edildiği bilinmektedir.

Sardoba barajının patlaması, Özbekistan’ı da etkilemiştir. Özbek hükümeti, Özbekistan’ın Sırderya eyaletinde zarar gören yerleşim alanlarına ek olarak, patlamadan zarar gören Türkistan eyaletindeki bölgelere de yardım sağlamıştır. Özbekistan hükümetinin ve iş dünyasının, bu iyileştirme çalışmalarına aktif olarak katıldığı bilinmektedir [Maktaaral.gov.kz, 2020].

Sonuç olarak, 2020 yılı için Türkistan eyale-

фимараттарын паналауға мәжбүр болды. Қазіргі кезде, уақытша пана болған 24 нысанның 19 жұмыс істеп тұр. Сонымен қатар, зақымдалған егістік алқаптарды қайта өңдеу жұмыстары жүргізілуде. Мысалы, 3083 гектар қайта өңделіп, 3030,5 гектар аумаққа түрлі ауыл шаруашылығы дақылдары егілген. Атап айтқанда, мақта – 2528,4 га, қауын – 146,25 га, жүгері – 13,8 га, күріш – 342,1 га және т.б. Жалпы, осы уақытқа шейін зақымдалған егістік жерлерінің 50 % жуығының суы тартылып, қайта өңдеу жұмыстары жүргізілген [Maktaaral.gov.kz, 2020]. Қайта қалпына келтіру жұмыстарына Өзбекстан тарапы барынша қолдау көрсетіп, арнай агротехникамен қамтамасыз етіп отыр. Тосыннан келген апатқа ел ішінен әртүрлі сала мамандарынан қаржылай және азық-түлікпен көмек көрсетті. Сонымен қатар, еріктілер тарапынан және «Біз біргеміз» акциясы аясында 40 тоннадан астам азық-түлік жеткізілді жеткізілді. Сонымен қатар, республикалық бюджеттен 14 млрд теңге көлемінде қаржы бөлінген [Tengrinews.kz, 2020]. Аталмыш қаржының басым бөлігі баспанасыз қалған тұрғындарға баспана салуға,

tinin kalkınma planında Maktaaral ilçesinin tarımsal üretimde ilk sırada olacağı beklenirken söz konusu baraj patlaması sebebiyle bu hedefin tutturulamayacağı ve tarım sektöründe bir takım zorlukların yaşanacağı düşünülmektedir. Bunlardan birincisi, küresel korona virüs salgınına bağlı olarak ülkede ilan edilen olağanüstü hâl nedeniyle güneydeki çiftçilerin ürünlerini zamanında pazarlayamamaları ile ilgilidir. Ayrıca, 2017 yılında işletmeye alınan Sardoba rezervuarının bozulması, Özbekistan ve Kazakistan arasındaki sınır aşan nehirler konusunun tekrar gözden geçirilmesine duyulan ihtiyacı göstermektedir [Fergana.news, 2020]. Bu durum, selden kaynaklanan sorunların iki ülkenin ortak sorunu çerçevesinde ele alınmasını gerektirmektedir. Bunun yanı sıra, Kazakistan ve Özbekistan'ın tarım ve çevre koruma alanında özel anlaşmalar yapma ihtiyacını da gündeme getirmektedir. Kuşkusuz bu, iki ülkenin olağanüstü hâl durumlarında birlikte hareket etmeleri bağlamında olumlu bir etki yaratacaktır. Özetle, eyalette meydana gelen felaketin sosyal etkileri hâlâ devam etmektedir. Bu, Türkistan eyaletindeki doğal çevre, su koruma ve sulama sistemlerinin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Kaynakça:

1. Fergana.news (2020). Sardoba'dan kim sorumlu? Alınan yer: <https://fergana.news/articles/117832/>. Erişim tarihi: 19.06.2020.
2. Informburo.kz (2020) Maktaaral ilçesindeki acil durum: su altında kalan pamuk tarlaları. Alınan yer: <https://informburo.kz/kaz/maktaaral-audanynday-tehnogend-ttenshe-zhaday-su-astynday-a-altyn-alaby-oiany-toly-hronikasy.html>. Erişim tarihi: 18.06.2020.
3. Maktaaral.gov.kz (2020). Maktaaral: Zarar gören alanların %50'sinden fazlası eski haline getirildi. Alınan yer: <https://maktaaral.gov.kz/2020/06/09/maktaaral-zakymdagan-egistiktin-50-paiyzdan-ashtamy-kalpyna-keltirildi/>. Erişim tarihi: 17.06.2020.

**2017 YILINDA
İŞLETMEYE
ALINAN SARDOBA
REZERVUARININ
BOZULMASI,
ÖZBEKİSTAN VE
KAZAKİSTAN
ARASINDAKİ SINIR
AŞAN NEHİRLER
KONUSUNUN
TEKRAR GÖZDEN
GEÇİRİLMESİNE
DUYULAN İHTİYACI
GÖSTERMEKTEDİR**

**2017 ЖЫЛЫ
ПАЙДАЛАНУҒА
БЕРІЛГЕН САРДОБА
СУ ҚОЙМАСЫНЫҢ
ТОЗУЫ ӨЗБЕКСТАН
МЕН ҚАЗАҚСТАН
АРАСЫНДАҒЫ
ТРАНСШЕКАРАЛЫҚ
ӨЗЕНДЕРДІ
ҚАЙТА ҚАРАУ
ҚАЖЕТТІЛІГІН
КӨРСЕТЕДІ**

су астында қалған елді мекендерді қайта қалпына келтіру жұмыстарына және зардап шеккен азаматтардың азық-түлік пен киім-кешекпен қамтамасыз етуге бағытталды. Сондай-ақ, бұзылған инфрақұрылымды қалпына келтіру жұмыстарына бағытталатын болады. Оның сыртында қазақстандық кәсіпкерлер тарапынан 5 млрд теңге қосымша қаржы жиналды.

Сардоба су қоймасының жарылуына негізгі фактор ретінде қарастырылған табиғи себептер Өзбекстан үкіметі үшін де өз әсерін тигізбей қоймады. Өзбекстанның Сырдария облысында зардап шеккен елді-мекендермен қатар, Түркістан облысы территориясындағы зардап шеккен аймақтарға да өз көмектерін көрсетті. Бұл тұрғы да Өзбекстан үкіметі мен ірі кәсіпкерлері қаржы бөліп, су тарту, ауылдарды қалпына келтіру жұмыстарына барынша атсалысып отыр [Maktaaral.gov.kz, 2020].

Қорытындылай келе, Түркістан облысының 2020 жылға арналған даму жоспарында Мақтаарал ауданының ауыл шаруашылық өнімдерін өндіруде алғашқы орында болатындығы көрсетілген. Алайда, 2020 жылдың көктемінен бастап Түркістан облысының агро секторы бірқатар қиындықтарды өткізуде. Оның алғашқысы әлемдегі корона-вирус пандемиясына сәйкес елдегі төтенше жағдайдың орын алуы оңтүстіктегі шаруалардың өнімдерін дер кезінде тиісті нарыққа шығара алмауымен сипатталады. Сондай-ақ, 2017 жылы ғана пайдалануға берілген Сардоба су қоймасының сыр беруі қазіргі таңда Өзбекстан мен Қазақстанның арасындағы трансшекаралық өзендер мәселесін қайта қарау қажеттігін көрсетіп отыр [Fergana.news, 2020]. Бұл су тасқыны салдарынан туын-

4. Maktaaral.gov.kz (2020). Kazakistan ve Özbekistan Sendikalar Federasyonu, 66 milyon tenge değerinde yardım sağlamıştır. Alınan yer: <https://maktaaral.gov.kz/2020/06/18/kazakistan-zhane-ozbekistan-kasipodaktar-federaciya-maktaaraldyktarga-66-million-tengege-kaiyrymdylyk-komek-korsetti/>. Erişim tarihi: 18.06.2020.
5. Tengrinews.kz (2020). Baybek, Maktaaral ilçesinde yaşayanlara yardım hakkında konuştu Alınan yer: https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/baybek-rasskazal-o-pomoschi-jitelyam-maktaaralskogo-rayona-402181/. Erişim tarihi: 17.06.2020.

даған мәселелердің екі елдің ортақ мәселесі деңгейінде түсінуді қажет етеді. Сондай-ақ, Қазақстан мен Өзбекстан ауылшаруашылық және табиғат қорғау салалары бойынша арнайы келісімдер жасасу қажеттігі туындап отыр. Бұл екі елдің төтенше жағдай кезеңінде біріге қимыл әрекет етуіне оң ықпалын тигізетін болады. Жалпы, облыс аумағында орын алған су тасқынының әлеуметтік салдары әлі де болса жалғасып отыр. Оның сыртында Түркістан облысы Төлеби ауданында да жойқын селдің жүруінен жергілікті жерлерде су тасып, біраз шығындар болды. Бұл Түркістан об-

лысындағы табиғи экологиялық, су қорғау және ирригациялық жүйелерді қайта қарастыру қажеттігін түсіндіреді.

Дереккөз:

1. Informburo.kz (2020) Мақтаарал ауданындағы төтенше жағдай: су астындағы ақ алтын алқабы. Оқиғаның толық хроникасы. Сілтеме: <https://informburo.kz/kaz/maktaaral-audanynday-tehnogend-ttenshe-zhaday-su-astynday-a-altynalaby-oiany-toly-hronikasy.html>. Қаралған уақыты: 18.06.2020.
2. Maktaaral.gov.kz (2020). Мақтаарал: зақымдаған егістіктің 50 пайыздан астамы қалпына келтірілді. Сілтеме: <https://maktaaral.gov.kz/2020/06/09/maktaaral-zakymdagan-egistiktin-50-paiyzdan-astamy-kalpyna-keltirildi/>. Қаралған уақыты: 17.06.2020.
3. Tengrinews.kz (2020). Байбек рассказал о помощи жителям Мактааральского района https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/baybek-rasskazal-o-pomoschi-jitelyam-maktaaralskogo-rayona-402181/. Қаралған уақыты: 17.06.2020.
4. Maktaaral.gov.kz (2020). Қазақстан және Өзбекстан кәсіподақтар федерациясы мақтааралдықтарға 66 миллион теңгеге қайырымдылық көмек көрсетті. Сілтеме: <https://maktaaral.gov.kz/2020/06/18/kazakistan-zhane-ozbekistan-kasipodaktar-federaciya-maktaaraldyktarga-66-million-tengege-kaiyrymdylyk-komek-korsetti/>. Қаралған уақыты: 18.06.2020.

**04 HAZİRAN 2020 TARİHİNDE
ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM
ÜYESİ PROF. DR. ALİ MERTHAN
DÜNDAR AVRASYA ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ'NÜN ETKİNLİĞİ
ÇERÇEVESİNDE "UZAK DOĞU VE
ORTA ASYA İLİŞKİLERİ" BAŞLIKLİ BİR
SEMİNER VERDİ.**

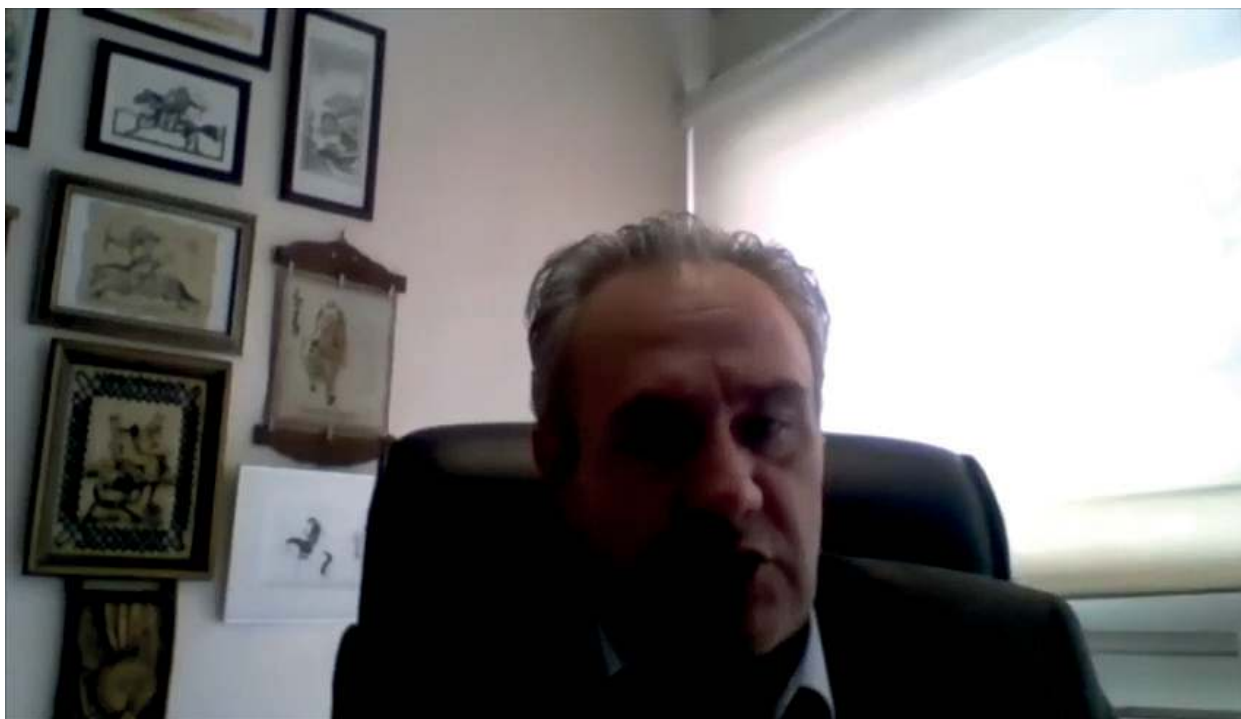
2020 ЖЫЛДЫҢ 4 МАУСЫМЫНДА
АНКАРА УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ПРОФЕССОРЫ, ДОКТОР АЛИ
МЕРТХАН ДҮНДАР ЕУАЗИЯ
ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ
ІС-ШАРАЛАРЫ АЯСЫНДА «ҚИЫР
ШЫҒЫС ЖӘНЕ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ
БАЙЛАНЫСТАРЫ» АТТЫ ТАҚЫРЫПТА
СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Prof. Dr. Ali Merthan Dünder seminerinde koronavirus (bilimsel ifadesiyle "COVID-19") salgınının Çin'de ortaya çıktığını hatırlatarak, tüm dünyada

Профессор, доктор Али Мертхан Дүндар семинарында коронавирус (ғылыми атауы «COVID-19») індетінің Қытайда пайда болғанын еске салып, оның бүкіл әлемдегі тепе-теңдікті өзгерткенін атап өтті. Бұл індеттің халық тығыз орналасқан аймақтарда пайда болу ықтималдығы жоғары екендігін баса айтқан профессор, доктор Али Мертхан Дүндар бұл індет Қытайға саяси және экономикалық тұрғыдан айтарлықтай зиян келтіргенін мәлімдеді. Ол Қытайдың мықты ел болғанына қарамастан, мұндай вирусты жеңе алмағандығы Қытайдың күші мен әлемнің бұл елдің күшін қалай қабылдайтындығына қатысты сұрақ туындатынын айтты.

Семинар жалғасында профессор, доктор Али Мертхан Дүндар АҚШ Қытайдың сыртқы әлемге ашылуға бағытталған әскери саясатына кедергі келтіретін іс-шаралар жүргізетінін айтты, бірақ АҚШ-тың бұл әрекеттерді тікелей жасамайтынын мәлімдеді. АҚШ-тың бұл шараларды өзіне жақтас үкіметтер арқылы жүзеге асыратындығын атап өткен профессор, доктор Али Мертхан Дүндар Үндістанды мысал ретінде келтіріп, АҚШ Үндістан арқылы Қытайдың көшбасшылығын тоқтатқысы келетінін

dengeleri değiştirdiğini dile getirdi. Yoğun nüfusa sahip olan yerlerde bu tip salgınların ortaya çıkma şansının yüksek olduğunun altını çizen Prof. Dr. Ali Merthan Dündar, bu salgının Çin'e siyasi ve ekonomik anlamda çok ciddi zararlar verdiğini belirtti. Çin'in güçlü bir ülke olmasına rağmen böyle bir virüsle baş edememiş olmasının, şüphesiz Çin'in gücü hakkında, dışarıdan bu ülkenin gücünün nasıl algılandığı hususunda soru işareti uyandırdığını ifade etti.

Seminerin devamında Prof. Dr. Ali Merthan Dündar, Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Çin'in dışarıya açılmaya dönük askeri siyasetini engellemek için faaliyetlerinin olduğunu açıkladı, ancak ABD'nin bu faaliyetleri doğrudan yapmayacağını dile getirdi. ABD'nin bu faaliyetleri kendine yandaş hükümetler aracılığıyla yapacağını dile getiren Prof. Dr. Ali Merthan Dündar, Hindistan'ı örnek olarak göstererek ABD'nin Hindistan aracılığı ile, Çin'in liderliğini durdurmak isteyeceğini belirtti. Büyük bir çatışma olacağını öngörmenin zor olduğunu dile getiren sunucu, ABD'nin bu konuda tüm ülke "vekillerini" kullanacağını belirtti.

Seminerin sonunda Prof. Dr. Ali Merthan Dündar, "COVID-19" salgınında Türkiye ile Orta Asya ülke-

mәлімдеді. Үлкен қақтығыс болатынын болжау қиын екенін айтқан баяндамашы бұл бағытта АҚШ бүкіл ел «өкілдерін» қолданатынын тілге тиек етті.

Семинар соңында профессор, доктор Али Мертхан Дүндар COVID-19 індеті кезіндегі Түркия мен Орталық Азия елдерінің экономикалық жағдайы туралы мәлімет беріп, «Белдеу және жол» жобасына жан-жақты тоқталды. Профессор, доктор Али Мертхан Дүндар «Белдеу және жол» жобасының артықшылықтары мен кемшіліктерін түсіндірді және COVID-19 індеті жалғасқан жағдайда Түркия мен Орталық Азия елдері тарапынан қабылданатын қажетті шаралар туралы айтып, өз сөзін аяқтады.

lerinin ekonomik durumunu genel olarak anlatacak, "Kuşak ve Yol" projesine yakından değindi. Prof. Dr. Ali Merthan Dündar, "Kuşak ve Yol" projesinin avantaj ve dezavantajlı yönlerini anlattı ve "COVID-19" salgınının devam etmesi durumunda Türkiye ile Orta Asya ülkelerinin alması gereken tedbirleri dile getirerek sözlerini tamamladı.

4 HAZİRAN 2020 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ, "COVID-19 ETKİSİNDE YENİ KÜRESEL EKOPOLİTİK GÜNDEM" BAŞLIKLİ PANEL DÜZENLEDİ.

2020 ЖЫЛДЫҢ 4 МАУСЫМЫНДА ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ «COVID-19 ИНДЕТІ КЕЗІНДЕГІ ЖАҢА ЖАҢАНДЫҚ ЭКО-САЯСИ КҮН ТӘРТІБІ» ТАҚЫРЫБЫНДА ҒЫЛЫМИ ТАЛҚЫ ҰЙЫМДАСТЫРДЫ.

Panelci; Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Harun Öztürkler "COVID-19 Krizi Sonrasında Uzun ve Kısa Küreselleşme", Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer "Pandemi Sonrası Süreçte Yeni Küresel Güç Dengeleri Üzerine", TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Uluslararası Girişimcilik

Кырыккале университетінің Экономика және мемлекеттік басқару факультетінің профессоры, доктор Харун Өзтүріклер «COVID-19 дағдарысынан кейінгі ұзақ және қысқа жаһандану», Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер «Пандемиядан кейінгі кезеңде жаңа ғаламдық күш тепе-теңдіктері туралы», Түркия палаталар және биржалар одағы Экономика және технология университеті Халықаралық кәсіпкерлік кафедрасының оқытушысы, доктор Али Дириөз «Ресурстармен алмасу және ұлттық егемендік», Еуразия ғылыми-зерттеу институты директорының орынбасары Женгизхан Жаналтай «COVID-19-дың көші-қон және ақша аударымдары тұрғысынан Орталық Азияға әсері» тақырыбында баяндама жасап, онлайн режимде ғылыми талқыға қатысты. Ғылыми талқы институттың YouTube арнасында көрермен назарына ұсынылды.

Кырыккале университетінің Экономика және мемлекеттік басқару факультетінің профессоры, доктор Харун Өзтүріклер «COVID-19 дағдарысынан кейінгі ұзақ және қысқа жаһандану» атты баяндамасында жаһандану бұрыннан басталған тарихи үдеріс екенін және бүгінде адамдар бір-біріне неғұрлым тәуелді екенін айтты. Профес-

Бөлімү Öğretim Üyesi Dr. Ali Diriöz “Kaynak Değişimi ve Milli Egemenlik”, Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdür Yardımcısı Cengizhan Canaltay “COVID-19’un Göç ve Para Havaleleri Bağlamında Orta Asya’ya Etkisi” konulu bildirimlerini sunmak üzere online panele katılımda bulundular. Panel, Enstitü YouTube kanalı üzerinden izleyicilere sunulmuştur.

Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Harun Öztürkler “COVID-19 Krizi Sonrasında Uzun ve Kısa Küreselleşme” başlıklı sunumunda küreselleşmenin kökenleri eskiye giden tarihsel bir süreç olduğunu açıklayarak, bugünlerde insanların birbirine daha fazla bağımlı olduğunu belirtti. Daha önceki dönemlerde refahı artırma odaklı ekonomik süreçlere değinen Prof. Dr. Harun Öztürkler, “COVID-19” salgınının yeni bir etki olduğunu dile getirdi. Kendi hipotezlerini beş aşamaya bölerek anlatan Öztürkler, sunumunun sonunda piyasada malların ve hizmetlerin ve tüm piyasa aktörlerin “COVID-19” salgınındaki durumunu anlatarak sözlerini tamamladı.

Panelin moderatörlüğünü yürüten Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer sunumunda “COVID-19” salgınında beş önemli güç merkezinin durumunu ele alarak anlattı. Avrupa Birliği’ni anlatarak sunumuna başlayan Doç. Dr. Vakur Sümer, bu bölgenin

сор, доктор Харун Өзтүріклер өткен кезеңдердегі әл-ауқаттың өсуіне бағытталған экономикалық үдерістерге тоқтала отырып, COVID-19 індеті жаңа мәселе болып табылатынын тілге тиек етті. Гипотезаларын бес кезеңге бөліп түсіндірген Өзтүріклер баяндама соңында нарықтағы тауарлар мен қызметтердің және нарықтағы барлық қатысушылардың COVID-19 індеті кезіндегі жағдайын түсіндіріп, өз сөзін аяқтады.

Ғылыми талқыда модератор болған Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер баяндамасында COVID-19 індеті кезіндегі бес маңызды державаның жағдайын қарастырды. Еуропа одағының жағдайынан бастаған доцент, доктор Вакур Сүмер бұл аймақтың COVID-19 індетінен ең қатты зардап шеккенін айтты. Сөзінің жалғасында доцент, доктор Вакур Сүмер АҚШ-қа тоқтала отырып, АҚШ-та орын алып жатқан ішкі мәселелермен айналысу Қытайға қарсы күресті де қиындататынын айтты. Ресейдегі мұнай дағдарысынан кейін бірден пайда болған COVID-19 індеті елге қатты әсер еткенін, аталған кезеңде ел экономикасы шамамен 28%-ға қысқарғанын мәлімдеді. Доцент, доктор Вакур Сүмер Үндістан бұл үдерістен салыстырмалы түрде аз зақымдалғанын және жақын арада Үндістан халық саны бойынша Қытайдан

“COVID-19” salgınından en olumsuz etkilenen güç merkezlerinden birisi olduğunu belirtti. Sözlerinin devamında Amerika Birleşik Devletleri’ne değinen Doç. Dr. Vakur Sümer, ABD’de kendi içinde yaşanan sıkıntılar ile ilgilenmesinin Çin’e karşı olan mücadelesini de güçleştireceğini dile getirdi. Rusya’da yaşanan petrol krizinden hemen sonra gelen “COVID-19” salgınının, bu ülkeyi çok etkilediğini dile getiren sunucu, ülke ekonomisinin söz konusu süreçte yüzde 28 civarında küçüldüğünü belirtti. Sunumunun devamında Hindistan’ın bu süreci nispeten daha az hasarlı geçiren bir ülke olduğunu dile getiren Doç. Dr. Vakur Sümer, yakında Hindistan’ın nüfus olarak Çin’i geçeceğini altını çizdi. Son olarak pandemi sürecinde doğada yaşanan kısa süreli iyileşme, tüm dünyaya doğal kaynaklarının değerini ve önemini anlattı diyerek sözlerini tamamladı.

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Uluslararası Girişimcilik Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Ali Diriöz, “Kaynak Değişimi ve Milli Egemenlik” başlıklı sunumunda insanlık tarihi boyunca virüs salgınları olduğunu dile getirerek, bugünlerde yaşanan “COVID-19” salgını nedeniyle dünyada yaklaşık 383 bin kişinin hayatını kaybettiğini belirtti. “COVID-19” salgınının can kaybı bakımından domuz gribi virüsü krizini geçtiğini belirten Dr. Ali Diriöz, “COVID-19”

P

асып түсетінін атап өтті. Пандемия кезінде табиғаттың сәл де болсын жақсаруы бүкіл әлемге табиғи ресурстардың құндылығы мен маңыздылығын түсіндірді деп өз сөзін тәмамдады.

Түркия палаталар және биржалар одағы Экономика және технология университетінің халықаралық кәсіпкерлік бөлімінің профессоры, доктор Али Дириөз «Ресурстармен алмасу және ұлттық егемендік» атты баяндамасында адамзат тарихында вирустық індеттер болғанын атап өтті және қазіргі таңда орын алып жатқан COVID-19 індетінен әлемде шамамен 383 мың адам қайтыс болғанын мәлімдеді. Доктор Али Дириөз COVID-19 індеті өлім-жітім деңгейі тұрғысынан шошқа тұмауы дағдарысынан асып түскенін айтып, COVID-19 індетінің кейбір үрдістері жайлы мағлұмат берді. Олардың әрқайсысына жеке-жеке тоқталған баяндамашы әлемдегі күшті денсаулық сақтау жүйесінің маңыздылығын атап өтіп, өз сөзін аяқтады.

Еуразия ғылыми-зерттеу институты директорының орынбасары Женгизхан Жаналтай «COVID-19-дың көші-қон және ақша аударымдары тұрғысынан Орталық Азияға әсері» атты баяндамасында 2019 жылы

salgınıнда жаңаланан базі trendlere деғинді. Her birisi үзеринде айры айры дуран сунуцу, дүняда сағлык сислеминин гүчлү олмасинин өненин аналатарак сөзлерини тамамлади.

Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdür Yardımcısı Cengizhan Canaltay "COVID-19'un Göç ve Para Havaleleri Bağlamında Orta Asya'ya Etkisi" başlıklı sunumunda, 2019 yılı itibariyle Bağımsız Devletler Topluluğu'na (BDT) üye bazı ülkelerin vatandaşlarının Rusya'ya vizesiz giriş yapabildiklerini iletти. Canaltay, Rusya'nın özellikle Orta Asya ülkeleri işçi göçmenleri açısından en popüler ülke olduğunu bildirdi. 2019'da Rusya'dan BDT ülkelere gönderilen işçi dövizlerinin miktarının 6 milyar doları bulduğunu açıklayan Cengizhan Canaltay, bunun 4,5 milyar dolarının Orta Asyalı işçi göçmenlere ait olduğunu belirtti. 2018 ve 2019 yıllarındaki döviz transfer rakamlarını karşılaştıran sunucu, Rusya'nın çalışma sistemine yakından değinerek çeşitli bilgiler sundu ve sözlerini tamamladı.

Panelin sonunda Dış Politika Enstitüsü Başkanı ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hüseyin Bağcı, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mariam Hakim, TÜBİTAK Yöneticisi Fatih Mehmet Şahin, Türk Hava Yolları Almatı Şubesi Müdürü Hasan Savaş Erden ve diğer panel katılımcıları soru ve yorumlarla görüş alışverişinde bulundular.

Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына (ТМД) мүше болып табылатын кейбір елдердің азаматтары Ресейге визасыз кіре алғанын мәлімдеді. Жаналтай Ресей әсіресе Орталық Азия елдерінің еңбек мигранттары үшін ең танымал ел екенін айтты. Женгизхан Жаналтай 2019 жылы Ресейден ТМД елдеріне жіберілген еңбек мигранттары ақша аударымдарының көлемі 6 млрд. долларды құрағанын, оның 4,5 млрд. доллары Орталық Азияның еңбек мигранттарына тиесілі екенін мәлімдеді. 2018 және 2019 жылдардағы ақша аударымдары көрсеткіштерін салыстырған баяндамашы Ресейдің жұмыс жүйесі туралы егжей-тегжейлі ақпарат беріп, өз сөзін аяқтады.

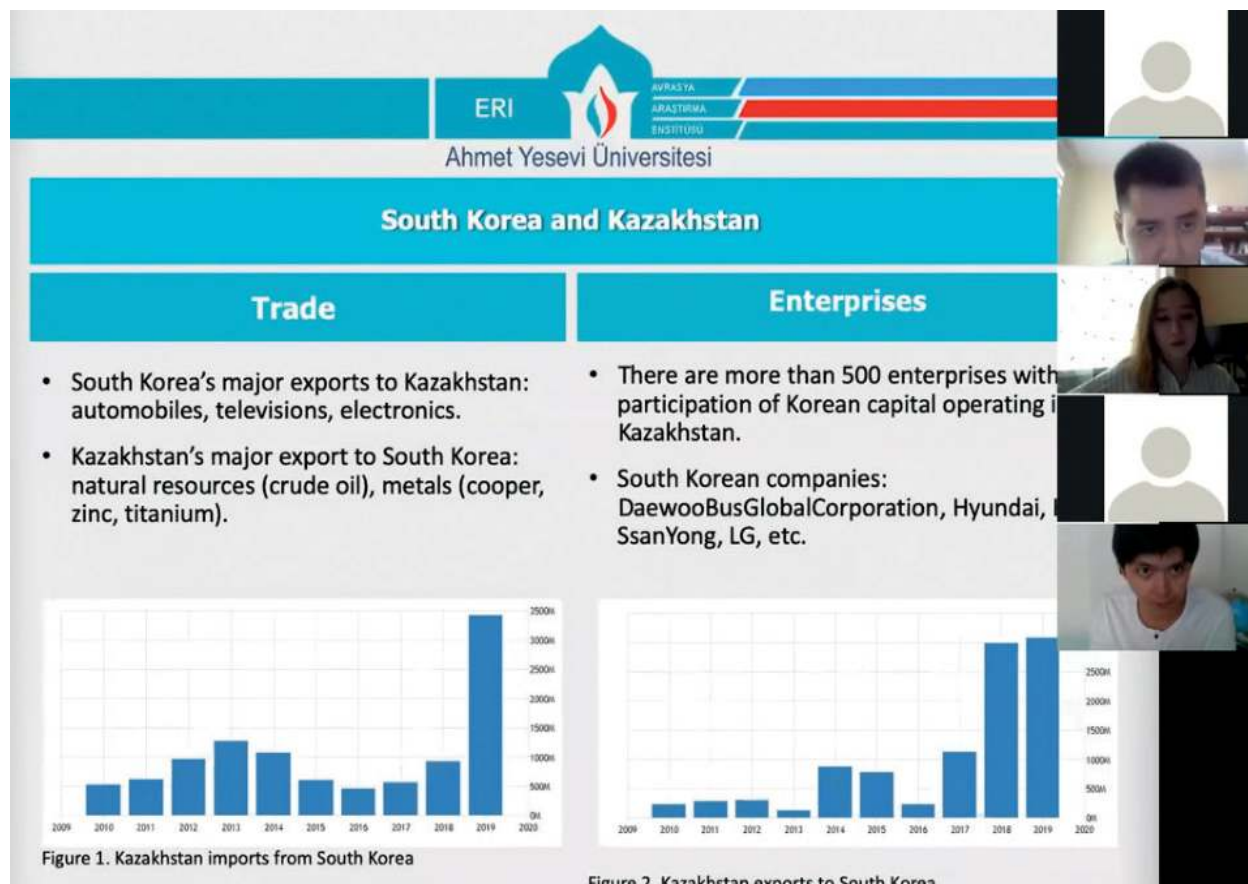
Ғылыми талқы соңында Сыртқы саясат институтының төрағасы және Таяу Шығыс техникалық университетінің профессоры, доктор Хусейн Бағжы, Анкара Әлеуметтік ғылымдар университетінің профессоры, доктор Мариам Хаким, TÜBİTAK басқарушысы Фатих Мехмет Шахин, Turkish Airlines Алматы филиалының директоры Хасан Саваш Эрден және басқа топ мүшелері сұрақ қойып, өзара пікір алмасты.

04 HAZİRAN 2020 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜN ARAŞTIRMACISI İLANA DAUTOVA, "GÜNEY KORE VE ORTA ASYA ÜLKELERİ ARASINDAKİ GÜNCEL EKONOMİK İLİŞKİLER" BAŞLIKLİ SEMİNER VERDİ.

2020 ЖЫЛЫ 4 МАУСЫМДА ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕРІ ИЛАНА ДАУТОВА «ОҢТҮСТІК КОРЕЯ МЕН ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІ АРАСЫНДАҒЫ ҚАЗІРГІ ЭКОНОМИКАЛЫҚ БАЙЛАНЫСТАР» ТАҚЫРЫБЫНДА СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Илана Даутова семинарында Орталық Азияның Оңтүстік Корея үшін экономикалық тұрғыдан тартымды аймақ екенін түсіндіре келе, аймақ елдерінің жер асты қазба байлықтары тұрғысынан бай ресурстарға ие екендігін атап өтті. Баяндамашы 1992 жылдан 2010 жылға дейін Оңтүстік Корея мен Орталық Азия елдері арасындағы жалпы сауда көлемі 180 есеге артқанын атап өтіп, Оңтүстік Кореяның Орталық Азияның барлық елдерімен экономикалық байланыстары туралы ақпарат берді. Илана Даутова аталмыш елдер арасындағы экспорт және импорт көлемдерінің статистикалық мәліметтеріне тоқтала отырып, Орталық Азияда жалпы қанша Оңтүстік Кореялық компания жұмыс істейтіндігін баяндады.

Семинар барысында Илана Даутова Қазақстан мен Өзбекстанның Оңтүстік Кореяның аймақтағы негізгі экономикалық серіктестері екенін тілге тиек етіп, осы елдердегі мұнай және газ өндірісіне байла-

ERI

AVRASYA
ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ

Ahmet Yesevi Üniversitesi

South Korea and Kazakhstan

- Kazakhstan is the main economic partner of South Korea in CA.
- Diplomatic relations were established on January 28, 1992.
- Since independence, South Korea and Kazakhstan have witnessed deepening economic ties, as Kazakhstan has become South Korea's most important trading partner in CA.

ERI

AVRASYA
ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ

Ahmet Yesevi Üniversitesi

South Korea and Uzbekistan

- South Korea recognized Uzbekistan's independence in December 1991 and diplomatic relations between the countries were established within a month.
- 15 meetings have been held at the level of heads of states.
- South Korea is one of the leading trade, economic and investment partners of Uzbekistan.

Ilana Dautova seminerinde, Orta Asya bölgesinin Güney Kore için ekonomik olarak cazip bir bölge olduğunu açıklayarak, bölge ülkelerinin yeraltı mineralleri açısından zengin kaynaklara sahip olduklarının altını çizdi. Güney Kore ile Orta Asya ülkeleri arasındaki ticaret hacminin 1992'den 2010'a kadar 180 kat arttığını belirten sunucu, Güney Kore'nin tüm Orta Asya ülkeleri ile ekonomik bağları hakkında bilgiler sundu. Ülkeler arasındaki ihracat ve ithalat hacimlerinin istatistikî bilgilerine değinen Ilana Dautova, Orta Asya'da toplam ne kadar Güney Koreli şirketi faaliyet gösterdiğini dile getirdi.

Seminerin devamında Ilana Dautova, Kazakistan ve Özbekistan'ın, Güney Kore'nin bu bölgede ana ekonomik ortakları olduğunu belirterek, Güney Kore tarafından bu ülkelerde petrol ve gaz üretimi ile ilgili birçok projeye yatırım yapıldığını dile getirdi. Ilana Dautova, Türkmenistan, Tacikistan ve Kırgızistan'a ise diğer iki ülkeye göre Güney Kore tarafından daha az yatırım yapıldığını dile getirerek, gün geçtikçe bu ülkelerin Güney Kore ile daha aktif ekonomik ilişkiler geliştirdiğini belirtti.

Seminerin sonunda Ilana Dautova, Güney Kore ile Orta Asya ülkeleri arasındaki ekonomik ilişkilerin önemine dikkat çekerek, Orta Asya'daki

нысты көптеген жобаларға Оңтүстік Корея тарапынан инвестиция салынғанын мәлімдеді. Аталмыш екі елге қарағанда Түрікменстан, Тәжікстан және Қырғызстанға Оңтүстік Корея тапырынан аз инвестиция салынғандығын сөз еткен Илана Даутова, бұл елдердің де күн сайын Оңтүстік Кореямен белсенді экономикалық байланыстарды дамытып келе жатқанын баяндады.

Семинар соңында Илада Даутова Оңтүстік Корея мен Орталық Азия елдері арасындағы экономикалық байланыстардың маңыздылығына назар аударта отырып, Орталық Азиядағы бес мемлекет бұл қатынастардан үлкен пайда көретіндігін айтты. Илана Даутова, Оңтүстік Корея мен Орталық Азия елдері арасындағы қатынастар аймақтар арасындағы экономикалық ынтымақтастықтың үлгісі екендігін атап өтіп баяндамасын аяқтады.

beş ülkenin bu ilişkilerden büyük fayda sağladığını belirtti. Ilana Dautova, Güney Kore ile Orta Asya ülkeleri arasındaki ilişkilerin bölgeler arası ekonomik işbirliğinin bir örneği olduğunu dile getirerek sözlerini tamamladı.

**11 HAZİRAN 2020 TARİHİNDE
AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
ARAŞTIRMACISI ALMAS
JUNİSBAYEV, "II. DÜNYA SAVAŞI
YILLARINDA KAZAKİSTAN'IN
ASKERİ BİRLİKLERİ (1941-1945)"
BAŞLIKLİ SEMİNER VERDİ.**

2020 ЖЫЛДЫҢ 11 МАУСЫМЫНДА
ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚ-ТҮРІК
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ЕУРАЗИЯ
ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ
ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕРІ ЖҮНІСБАЕВ
АЛМАС «СОҒЫС ЖЫЛДАРЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚСТАННЫҢ АТТЫ ӘСКЕР
ДИВИЗИЯЛАРЫ (1941-1945 ЖЖ.)»
АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Семинар отандық тарих ғылымындағы өзекті де мейлінше аз зерттелген мәселеге – Ұлы Отан соғысы жылдарында Қазақстан территориясында құрылған атты әскер дивизияларының тарихына арналды. А. Жүнісбаев Қазақстанның және Ресей архивтерінен алынған тың тарихи деректер мен фотоқұжаттардың негізінде 1941-1942 жылдары қазақ жерінде жасақталған 4 атты әскери құраманың – 81-ші жеке, 96-шы қазақ, 105-ші қазақ және 106-шы қазақ атты әскер дивизияларының құрылу тарихы мен майдандағы жолы туралы жан-жақты баяндап берді.

Семинарға алғысөз ретінде баяндамашы соғыс қарсаңында Қазақстанның әкімшілік және демографиялық тұстарына тоқталып өтіп, соғыс жылдары Қазақстаннан аттанған әскери дивизиялар мен мобилизацияланған адамдардың саны туралы статистикалық мәліметтерді келтірді. А. Жүнісбаев семинар барысында атты әскер дивизиялардың құру, жасақтау, дайындау кезінде туындаған

**ДЖУНИСБАЕВ АЛМАС
ИСТОРИК, НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК**

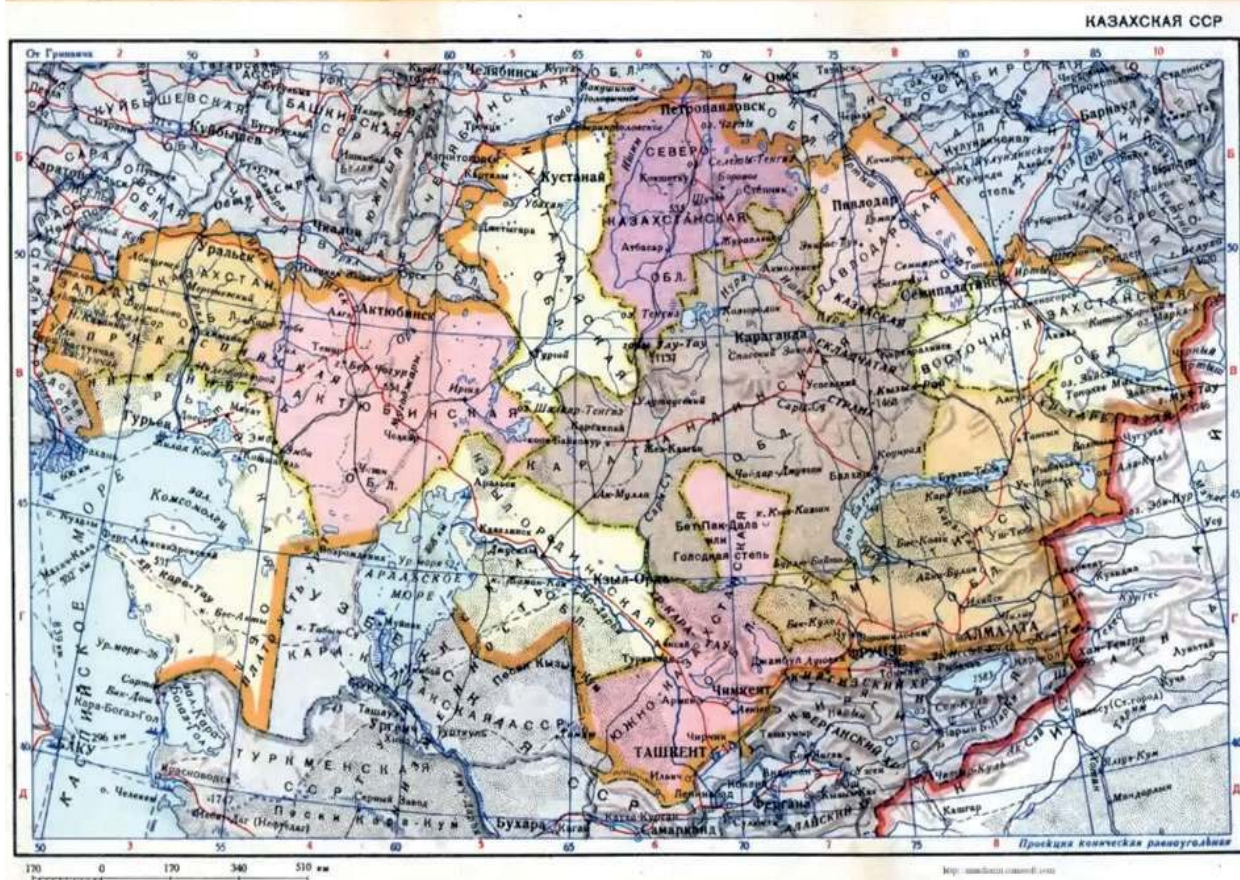
**КАВАЛЕРИЙСКИЕ ВОИНСКИЕ ФОРМИРОВАНИЯ
КАЗАХСТАНА В ГОДЫ ВОЙНЫ
1941-1945**

Almas Junisbayev, ана hatlarıyla II. Dünya Savaşı döneminde Sovyetler Birliği'ne bağlı cumhuriyetlerin Naziler'in idaresindeki Almanya'ya karşı "Büyük Vatanseverlik Savaşı" adı verilen bir savunma gerçekleştirdiklerini aktardı. Junisbayev, seminerinde, Kazakistan topraklarında oluşturulan süvari birliklerinin tarihine odaklandı. Öncelikle söz konusu Kazak süvari birliklerinin tarihinin Kazakistan için çok önemli ve fakat en az çalışılan konulardan biri olduğunu belirten Almas Junisbayev, Kazakistan ve Rusya arşivlerinden bulunan yeni tarihi belge ve fotoğraflar temelinde sunumunu gerçekleştirdi.

Seminerin devamında Almas Junisbayev, Kazakistan'nın o dönemdeki idari ve demografik yönlerine değinerek, süvari niteliğinde askeri bölüklerin oluşumunda birçok ekonomik sorunun ortaya çıktığını da aktardı. Savaş yıllarında Kazakistan'dan gönderilen insanların ve askeri

kөптеген әскери-экономикалық мәселелерге талдау жүргізді. Сонымен қатар, баяндамашы Жамбыл, Ақмола мен Шығыс Қазақстан облыстарында құрылған бұл әскери құрылымдардың басшылық құрамын схемалық түрде ұсынып, олардың ішіндегі ең танымалдарына жеке-жеке тоқталып өтті.

А. Жүнісбаевтың 81-дивизия Сталинград, 106-дивизия Харьков, 105-дивизия Курск шайқастарына қатысқандығы туралы баяндап берді. Егер, 81-дивизия Сталинград түбіне опатқа ұшыраған болса, 106-дивизия Харьков түбінде жау тұтқынына түсіп, мыңдаған қазақ жауынгерлері жау тұтқынын азабын тартқан болатын. А. Жүнісбаев семинар кезінде әскери құрамалардың майдандағы жолын баяндау барысында көрнекі құралдар ретінде түрлі архив құжаттарымен, әскери карталарды қолданып,

bölüklerin sayısına ilişkin istatistiki bilgilerden bahseden Junisbayev, söz konusu askeri birliklerin Kazakistan'ın hangi bölgelerinde kurulduğu ve birliklerin asker sayıları hakkında ilgi çekici bilgiler sundu. Buna ek olarak Junisbayev, Akmola ve Doğu Kazakistan bölgelerinde oluşturulan askeri grupların yönetim kadrosunu anlatarak, en bilinenlerine detaylı olarak değindi. Ayrıca, Stalingrad, Kursk, Harkov muharebelerine bu askeri bölüklerin katıldığını aktaran sunucu, Kazak askerlerinin savaşta çok büyük cesaret gösterdiğini, ve bunun kayıtlara geçirildiğini ifade etti.

Seminerin sonunda Almas Junisbayev, yakın bir gelecekte gerçekleştireceği akademik çalışmalarda, II. Dünya Savaşı öncesinde ve savaş

askeri kıymetler туралы жан-жақты айтып шықты.

Семинардың соңында баяндамашы, болашақта Қазақстанда соғысқа дейін және соғыс кезінде қазақ ұлттық атты әскер құрамаларының тарихы кешенді түрде зерттелініп, олардың тарихы ғылыми еңбек ретінде қалың оқырманға жол тартатындығына үміт артып отырғанын білдірді.

сıрасында, Kazakistan'daki ulusal süvari birliklerinin gelişimini kapsamlı bir şekilde inceleyeceğini ve bu çalışmasını bir kitap olarak da yayımlayacağını dile getirdi.

НАСЕЛЕНИЕ СССР В 1940 ГОДУ

СССР	194 077
РСФСР	110 098
Украинская ССР	41 340
Белорусская ССР	9 046
Узбекская ССР	6 551
Казахская ССР	6 148
Грузинская ССР	3 612
Азербайджанская ССР	3 274
Литовская ССР	2 925
Молдавская ССР	2 468
Латвийская ССР	1 886
Киргизская ССР	1 528
Таджикская ССР	1 525
Армянская ССР	1 320
Туркменская ССР	1 302

**11 HAZİRAN 2020 TARİHİNDE
AVRASYA ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ DOÇ. DR.
VAKUR SÜMER, KAZAKİSTAN
CUMHURBAŞKANI KASIM
COMART TOKAYEV'İN BİRİNCİ
GÖREV YILI MÜNASEBETİYLE
DÜZENLENEN "KÜRESEL
VE BÖLGESEL DÜZEYDE
KAZAKİSTAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ"
BAŞLIKLİ PANELE KATILMIŞTIR.**

2020 ЖЫЛДЫҢ 11-МАУСЫМЫНДА
ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ
ДОЦЕНТ, ДОКТОР ВАКУР СÜМЕР
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ПРЕЗИДЕНТІ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ
ТОҚАЕВТЫҢ САЙЛАНҒАНЫНА БІР
ЖЫЛ ТОЛУЫНА ОРАЙ ӨТКІЗІЛГЕН
«ЖАҺАНДЫҚ ЖӘНЕ АЙМАҚТЫҚ
ДЕҢГЕЙДЕГІ ҚАЗАҚСТАН-ТҮРКІЯ
ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТАРЫ» АТТЫ
ҒЫЛЫМИ ТАЛҚЫҒА ҚАТЫСТЫ.

2020 жылы 11-маусымда Қазақстан Республикасының Түркиядағы Төтенше және өкілетті елшілігі, Түркия саяси және стратегиялық зерттеулер қоры (TÜRPAV), Ұлттық саясаттар институты (MPE), Анкара Хажы Байрам Вели университеті Азия зерттеулері қолдану және зерттеу орталығы (ASYAM) тарапынан Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың сайланғанына бір жыл толуына орай «Жаһандық және аймақтық деңгейдегі Қазақстан-Түркия қарым-қатынастары» атты ғылыми талқы ұйымдастырылды.

Іс-шараға Қазақстанның Түркиядағы Төтенше және өкілетті елшісі Абзал Сапарбекұлы, Ұлттық саясаттар институты басшысы доктор Синан Демиртүрк, Түркия саяси және стратегиялық зерттеулер қоры Өкілетті кеңес мүшесі және қор директорының орынбасары доктор, профессор Суат Колукырык, Анкара Хаджы Байрам Вели университеті атынан ашылу сөзін сөйлеген ректор орынбасары доктор, профессор Орхан Куртоғлу, Азия зерттеулері қолдану және зерттеу орталығының директоры доктор, профессор Варис Чакан, Бозок университеті Экономика және басқару ғылымдары факультетінің деканы профессор Күршад Зорлу, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті ректор орынбасары доктор, профессор Мехмет

11 Haziran 2020 tarihinde Kazakistan'ın Ankara Büyükelçiliği, Türkiye Politik ve Stratejik Araştırmalar Vakfı (TÜRPAV), Milli Politikalar Enstitüsü (MPE), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Asya Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASYAM) tarafından "Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Comart Tokayev'in Birinci Görev Yılı Münasebetiyle "Küresel ve Bölgesel Düzeyde Kazakistan-Türkiye İlişkileri" başlıklı panel düzenlendi.

Etkinliğe Kazakistan'ın Ankara Büyükelçisi Abzal Saparbekuly, MPE Başkanı Dr. Sinan Demirtürk, TÜRPAV Mütevelli Heyet Üyesi ve Vakıf Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Suat Kolkurk, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (AHBVÜ) adına açılış konuşmasını yapan Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Orhan Kurtoğlu, ASYAM Müdürü Prof. Dr. Vâris Çakan, Bozok Üniversitesi İİBF Dekanı Prof. Dr. Kürşad Zorlu, Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Arslan ve Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer katıldılar.

Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi'ne bağlı Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer sözlerinde Kazakistan'daki istikrar ve değişimin arasındaki uyuma değindi. 1991 ile 2020 yılları arasındaki istatistik verilerini kıyaslayan Doç. Dr. Vakur Sümer, bölgede bir

Арслан және Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің Еуразия Ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер қатысты.

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің Еуразия Ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер өз сөзінде Қазақстандағы тұрақтылық пен өзгерістің арасындағы үйлесімділікті атап өтті. 1991 жыл мен 2020 жылдары арасындағы статистикалық мәліметтерді салыстырып өткен доцент, доктор Вакур Сүмер, аймақта «қазақ ғажайыбы» орын алғанын айтты. Қазақстанда ғана емес, бүкіл әлемдік деңгейде дағдарыс кезеңінде қызметке келген құрметті Тұңғыш Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың салып кеткен жолы тұрақтылық пен жетістікке толы екеніне назар аударды. Доцент, доктор Вакур Сүмер, Қазақстанның Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың басшылығының бірінші жылында Қазақстанның жеткен жетістіктеріне тоқталды. Әсіресе «Doing Business» есебіндегі мәлімет бойынша, Қазақстанның әлемде 25-орында екенін және аймақ бойынша ең көп инвестиция тарта-тын мемлекет екеніне мән берді. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың дағдарысты шебер басқару әдісін де тілге тиек ет-

“Kazak Mucizesi” yaşandığını belirtti. Sadece Kazakistan’da değil, tüm dünya çapında kritik bir zamanda göreve gelen Sayın Devlet Kurucusu, Elbaşı Nursultan Nazarbayev’in çizdiği yolun istikrar ve başarılarla dolu olduğunu ifade etti. Doç. Dr. Vakur Sümer, Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Kasım Comart Tokayev’in birinci görev yılında da, Kazakistan’ın kazandığı başarılarla değindi. Özellikle “Doing Business” raporuna göre, Kazakistan’ın dünyada 25. sırada olduğunu ve bölgede en çok yatırım çeken ülke konumunu koruduğunu belirtti. Cumhurbaşkanı Sayın Kasım Comart Tokayev’in başarılı kriz yönetimine de değinen Doç. Dr. Vakur Sümer, “COVID-19” ve “petrol şoku” krizlerini ülkenin az hasarla atlattığını dile getirdi. 2019 ve 2020 yıllarında Kazakistan’da “Al-Farabi’nin 1150. Yıldönümü”, “Altın Orda Devleti’nin Kuruluşunun 750. Yıldönümü”, “Abay Kunanbayev’in 175. Yıldönümü” gibi önemli etkinliklerin düzenlendiği açıklayan Doç. Dr. Vakur Sümer, Sayın Kasım Comart Tokayev’in bu bağlamda ulusal değerlere çok önem verdiğinin altını çizdi.

Panele katılan bilim adamları ve siyasetçiler, Kazakistan’ın Kurucu Cumhurbaşkanı, Elbaşı Sayın Nursultan Nazarbayev döneminden başlayan başarı dolu gelişimin Sayın Kasım Comart Tokayev’in döneminde de devam

ken doçent, doktor Vakur Sümer, «COVID-19» және «мұнай соққысы» дағдарыстарын елдің аз шығынмен өткеріп жатқанын қозғadı. 2019 және 2020 жылдар Қазақстанда «Әл-Фарабидің туғанына 1150 жыл», «Алтын Орда мемлекетінің құрылғанына 750 жыл», «Абай Құнанбаевтың 175 жылдығы» сияқты маңызды шаралардың өткізіліп жатқанын атап өткен Vakur Sümer, құрметті Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың осы орайда ұлттық құндылықтарға аса маңыз беретінін баса айтты.

Жиынға қатысқан ғалымдар мен саясатшылар, Қазақстанның Тұңғыш Президенті, Елбасы құрметті Нұрсұлтан Назарбаев дәуірінен бастау алған жетістікке толы даму жолының құрметті Қасым-Жомарт Тоқаевтың кезеңінде де жалғасын табатыны, сондай-ақ Түркия мен Қазақстан арасындағы жан-жақты қарым-қатынастардың арта түсетінін және белгіленген мақсаттарға қысқа мерзім аралығында жететініне қатысты сенімдерінің нық екенін білдірді.

edeceğini, ayrıca Türkiye - Kazakistan arasındaki çok yönlü ilişkilerin katlanarak artacağını ve belirlenen hedeflere kısa zaman içinde ulaşılabileceğine dair inancın tam olduğunu dile getirdiler.

**12 HAZİRAN 2020 TARİHİNDE
“HAZRET SULTAN” DEVLET
TARİH KÜLTÜREL REZERV-
MÜZESİ MÜDÜRÜ NURBOLAT
AHMETJANOV, AVRASYA
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
TARAFINDAN YAYINLANAN
“SOHBET” PROGRAMININ
KONUĞU OLMUŞTUR.**

2020 ЖЫЛЫ 12 МАУСЫМДА
«ӘЗІРЕТ СҰЛТАН» МЕМЛЕКЕТТІК
ТАРИХИ-МӘДЕНИ ҚОРЫҚ-МУЗЕЙІ»
РМҚК ДИРЕКТОРЫ НҰРБОЛАТ
АХМЕТЖАНОВ ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-
ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ ТАРАПЫНАН
ШЫҒАРЫЛАТЫН «СҰХБАТ»
БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ ҚОНАҒЫ
БОЛДЫ.

Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün internet üzeri-
rinden yayın yapan televizyonu ERI TV'nin
“Sohbet” programına konuk olan Nurbolat
Ahmetjanov, sözlerine, kısaca kendini tanıta-
rak başladı.

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының ин-
тернет арқылы хабар тарататын ERI TV арна-
сының «Сұхбат» бағдарламасының қонағы –
Нұрболат Ахметжанов сөзін бастамас бұрын
өзін қысқаша таныстырып өтті.

Нұрболат Ахметжанов музейдің 1978 жылы
«Республикалық Қожа Ахмет Ясауи кесенесі
сәулет ғимараты музейі» болып ашылғаны-
на және сол кезден бергі тарихи дамуына
тоқталып өтіп, «Әзірет Сұлтан» мемлекеттік
тарихи-мәдени қорық-музейінде жүргізіліп
жатқан іс-шаралар туралы ақпарат берді.

Нұрболат Ахметжанов «Әзірет Сұлтан»
мемлекеттік тарихи-мәдени қорық-музейі-
не қарасты Қожа Ахмет Ясауи кесенесіне
халықаралық деңгейде көптеген мемле-
кет басшылары мен маңызды тұлғалардың
арнайы сапармен келгенін айтты. Ол мем-
лекет басшылары ішінде Түркияның соңғы
бес президенті де болғанын тілге тиек етті.
Бұл тұрғыда 1992-2015 жылдар аралығын-
да Түркия Республикасының Президент-
тері Тұрғыт Өзал (1992), Сүлейман Демирел
(1995), Ахмет Неждет Сезер (2000), Абдуллаһ
Гүл (2010) және Режеп Тайып Ердоған (2015)
Қожа Ахмет Ясауи кесенесін зиярат еткенін
атап өтті.

Нұрболат Ахметжанов Түркістан қаласы об-
лыс орталығына айналғаннан кейін «Әзірет

Мүзенin 1978’де “Hoca Ahmet Yesevi Türbesi Mimarî Müzesi” olarak kurulduğunu, o tarihten bu yana geçirdiği tarihî gelişimini anlatan Nurbolat Ahmetjanov, “Hazret Sultan” Devlet Tarihi-Kültürel Rezerv Müzesi’nin bünyesinde yapılan faaliyetleri hakkında bilgiler sundu.

Nurbolat Ahmetjanov, “Hazret Sultan” Devlet Tarihi-Kültürel Rezerv Müzesi’ne bağlı Hoca Ahmet Yesevi Türbesi’ne, uluslararası seviyede birçok ülkenin devlet başkanlarının ve önemli yetkililerinin özel ziyarette bulunduğunu aktardı. Bu devlet başkanlarının arasında Türkiye’nin son beş Cumhurbaşkanı da bulunmaktadır. Bu çerçevede, 1992-2015 yılları aralığında, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Turgut Özal (1992), Süleyman Demirel (1995), Ahmet Necdet Sezer (2000), Abdullah Gül (2010), ve Recep Tayyip Erdoğan’ın (2015), Hoca Ahmet Yesevi Türbesi’ni ziyaret ettiğini belirtti.

Türkistan şehri eyalet merkezi olduktan sonra, “Hazret Sultan” Devlet Tarihi-Kültürel Rezerv Müzesi’ne son üç yılda gelen ziyaretçilerin sayısının yıl geçtikçe arttığını dile getiren Nurbolat Ahmetjanov, 2017’de - 1,090,755 kişi, 2018’de - 1,095,533 kişi, 2019’da - 1,099,542 kişi ziyarette bulunduğunu aktardı.

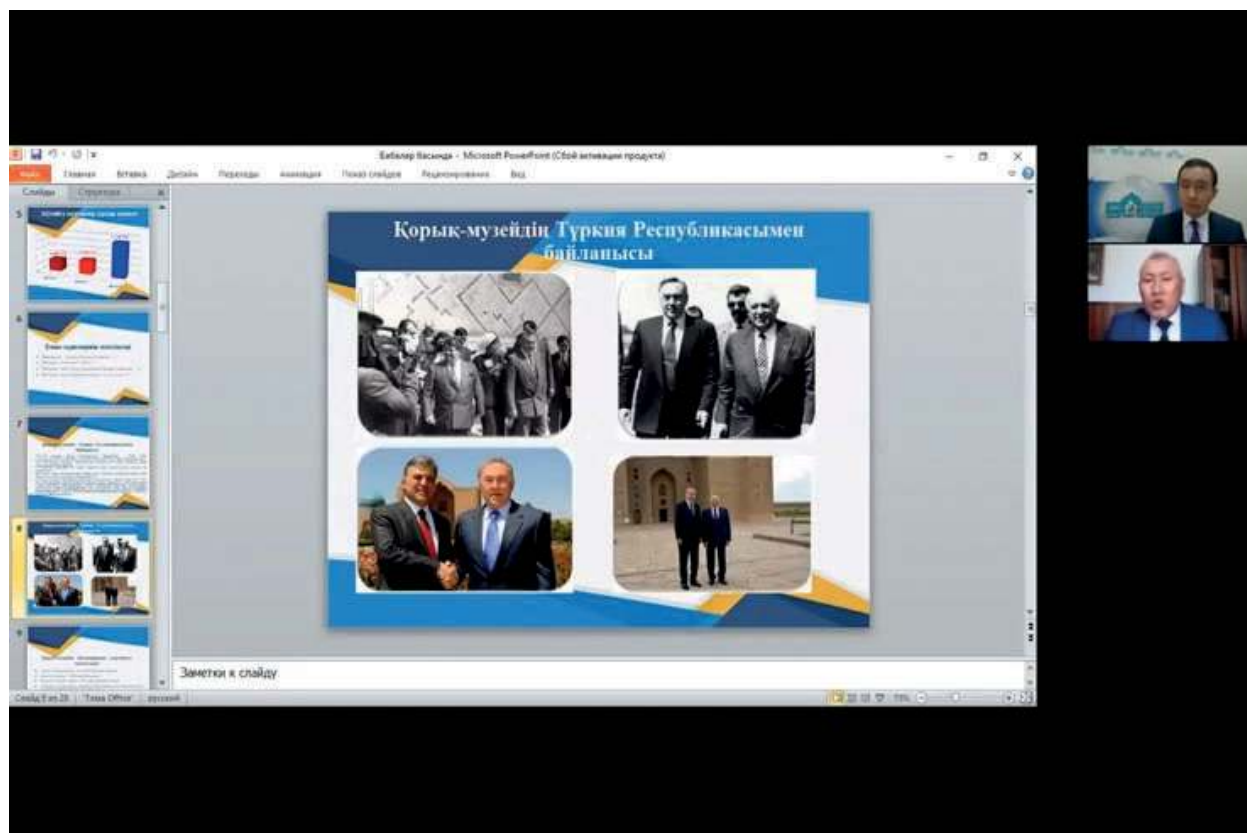
Mülakat sonunda Nurbolat Ahmetjanov, “Hazret Sultan” Devlet Tarihi-Kültürel Rezerv Müzesi’nde yerel ve uluslararası seviyede faaliyetler yapıldığını dile getirdi. Ahmetjanov’un aktardığı bilgilere göre, 2015 yılında Milletlerarası Müzeler Konseyi (ICOM) tarafından “Yılın Müzesi” ödülüne layık bulunan

Сұлтан» мемлекеттік тарихи-мәдени қорық-музейіне келушілердің саны соңғы үш жыл ішінде барған сайын артқанын, атап айтқанда 2017 жылы – 1,090,755 адам, 2018 жылы – 1,095,533 адам және 2019 жылы – 1,099,542 адам келгенін айтты.

Сұхбат соңында Нұрболат Ахметжанов «Әзірет Сұлтан» мемлекеттік тарихи-мәдени қорық-музейінде жергілікті және халықаралық деңгейде іс-шаралар жүргізілгенін тілге тиек етті. Ахметжановтың берген ақпараты бойынша, 2015 жылы Халықаралық музейлер кеңесінің (ICOM) «Жыл музейі» дипломына ие болған бұл музей 2016 жылы Қазақстан музейлері арасында «Сала көшбасшысы» атағын жеңіп алды. Сонымен бірге «Алтын» рейтингіне ие болып, арнайы «Алтын қыран» медалімен марапатталды. «Әзірет Сұлтан» мемлекеттік тарихи-мәдени қорық-музейі 2018 жылы Түркияның Анкара, Бурса, Кастамону қалаларында «Қожа Ахмет Ясауи» және «Түркістан» атты көрмелер өткізгенін айтып, өз сөзін аяқтады.

bu müze, 2016 yılında Kazakistan müzeleri arasında “Saha Lideri” unvanını da kazandı. Aynı zamanda “Altın” ve “Özel Altın Kartal” madalyalarını kazanan “Hazret Sultan” Devlet Tarihi-Kültürel Rezerv Müzesi’nin, 2018 yılında Türkiye’nin Ankara, Bursa, Kastamonu şehirlerinde “Hoca Ahmet Yesevi” ve “Türkistan” adlı sergileri gerçekleştirdiğini de belirterek sözlerini tamamladı.

**17 HAZİRAN 2020 TARİHİNDE,
AHMET YESEVİ ÜNİVERSİTESİ
MÜTEVELLİ HEYET BAŞKANI PROF.
DR. MUHİTTİN ŞİMŞEK, AVRASYA
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜN
PERSONELLERİ İLE ÇEVİRİMİÇİ BİR
TOPLANTI GERÇEKLEŞTİRDİ.**

2020 ЖЫЛЫ 17 МАУСЫМДА
АХМЕТ ЯСАУИ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ӨКІЛЕТТІ КЕҢЕС ТӨРАҒАСЫ
ПРОФЕССОР, ДОКТОР МУХИТТИН
ШИМШЕК ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-
ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ
ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІМЕН ОНЛАЙН-
КЕЗДЕСУ ӨТКІЗДІ.

Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Muhittin Şimşek toplantıya herkesi sevgi ile selamlayarak başladı. Gönülün Kazakistan'da toplantıyı yüz yüze gerçek-

Ахмет Ясауи университеті Өкілетті кеңес төрағасы, профессор, доктор Мухиттин Шимшек өз сөзін сәлемдесуден бастады. Профессор, доктор Мухиттин Шимшек кездесуді Қазақстанда жүзбе-жүз өткізгісі келгенін, алайда бүкіл әлемге әсер еткен «COVID-19» індетіне байланысты жиналысты онлайн режимде өткізуге тура келгенін мәлімдеді. Профессор, доктор Мухиттин Шимшек «COVID-19» індеті Түркия мен Қазақстан арасын алыстатқанын, Еуразия ғылыми-зерттеу институтына мүмкіндігінше тезірек баратынына үміт білдірді.

2020 жылы 22 мамырда Түркия Республикасы Президентінің Жарлығымен тағайындалған Өкілетті кеңес төрағасы профессор, доктор Мухиттин Шимшек көптеген жылдар бойы Ахмет Ясауи университеті Өкілетті кеңесінің мүшесі ретінде қызмет етіп, университет жұмысымен жақсы екенін және бұл жағынан жаңа қызметінде ешқандай жаңалық болмағанын сөз етті.

Еуразия ғылыми-зерттеу институты «COVID-19» індетіне қарамастан жұмысын тоқтатпағанын атап өткен профессор,

leştirmek istediğini dile getiren Prof. Dr. Muhittin Şimşek, tüm dünyayı etkileyen “COVID-19” salgını nedeniyle toplantının bu biçimde yapılmasının gerektiğini aktardı. “COVID-19” salgınının Türkiye ile Kazakistan arasında mekan koyarak ayırdığını açıklayan Prof. Dr. Muhittin Şimşek, en kısa sürede Avrasya Araştırma Enstitüsü’nü ziyaret edeceğini belirtti.

22 Mayıs 2020 tarihinde Türkiye Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Mütevelli Heyet Başkanlığı görevine atandığını dile getiren Prof. Dr. Muhittin Şimşek, uzun yıllardır Ahmet Yesevi Üniversitesi’nin Mütevelli Heyet Üyesi olarak görev yürüttüğünü ve Üniversite’yi yakından tanıdığını hatırlatarak, yeni görevinde bu anlamda bir yenilik olmadığını belirtti.

Avrasya Araştırma Enstitüsü’nün “COVID-19” salgını olmasına rağmen faaliyetlerini durdurmadığını belirten Prof. Dr. Muhittin Şimşek, söz konusu faaliyetlerin Mütevelli Heyet Başkanlığı’nı memnun ettiğini belirterek, Enstitü’nün yüklenmiş olduğu misyonu her ortamda yapabileceğini kanıtladığının altını çizdi. Avrasya Araştırma Enstitüsü’nden beklentinin çok yüksek olduğunu açıklayan Prof.

доктор Мухиттин Шимшек Өкілетті кеңес төрағалығы институт жұмысына риза екенін және бұл институттың өз міндетін кез келген ортада орындай алатынына дәлел екенін баса айтты. Профессор, доктор Мухиттин Шимшек Еуразия ғылыми-зерттеу институтына үлкен үміт артылғанын, сондықтан Ахмет Ясауи Университеті Өкілетті кеңес төрағалығы институтқа барлық жағынан қолдау көрсететінін мәлімдеді.

Кездесуге қатысқан Ахмет Ясауи университетінің Бас хатшысы Ахмет Шевки Зенгин өз сөзін Өкілетті кеңес төрағасына алғыс білдіруден бастады. Ол Еуразия ғылыми-зерттеу институтына өткен басқару кезеңінде өз жұмыстарын ешқандай қиындықсыз түсіністікпен жүргізіп жатқандықтары үшін ризашылығын білдірді. Ахмет Шевки Зенгин Еуразия ғылыми-зерттеу институтының қызметін мұқият қадағалайтынын білдіре отырып, институт қызметіне сәттілік тіледі.

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер өз сөзінде Өкілетті кеңес төрағасы профессор, доктор Мухиттин Шимшек пен Өкілетті

Dr. Muhittin Şimşek, Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı'nın bu çerçevede her konuda Enstitü'ye destek vereceğini dile getirdi.

Toplantıda bulunan Ahmet Yesevi Üniversitesi Genel Sekreteri Ahmet Şevki Zengin, konuşmasına, Mütevelli Heyet Başkanı'na teşekkür ederek başladı. Geçmiş dönemdeki yönetim sürecinde sorun yaşanmadan, anlayış içerisinde işlerini yürüttüklerini açıklayarak Avrasya Araştırma Enstitüsü'ne teşekkürlerini sundu. Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün yaptığı faaliyetleri yakından takip ettiğini dile getiren Ahmet Şevki Zengin, başarıların devam etmesini diledi.

Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer konuşmasında, Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Muhittin Şimşek ve Mütevelli Heyet Başkanlığı'nın yeni yönetimini kalbî dileklerle tebrik etti. Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı'nın çizdiği doğrultuda gerek Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin daha iyi yerlere gelebilmesi adına, gerek ise Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün basamakları daha hızlı tırmanabilmesi adına, ellerinden gelen gayreti giderek artırarak şekilde göstermek ve bu hedefe doğru yürümek kararında olduklarını belirtti.

кеңес төрағалығының жаңа басшылығын шын жүректен құттықтады. Ахмет Ясауи университеті Өкілетті кеңес төрағалығының көрсеткен бағыты бойынша Ахмет Ясауи университеті мен Еуразия ғылыми-зерттеу институтының бұдан да биік белестерден көрінуі үшін бар күшін салып, осы мақсатқа қарай табандылықпен ілгерілей беретіндерін мәлімдеді.

Еуразия ғылыми-зерттеу институты директорының орынбасарлары доктор Суат Бейлур мен Жәңгізхан Жаналтай да өз сөздерінде Өкілетті кеңес төрағасы болып тағайындалуына байланысты профессор, доктор Мухиттин Шимшекті құттықтай отырып, болашақта Еуразия ғылыми-зерттеу институты алдына қойған міндеттерін сапалы әрі жоғары деңгейде орындау үшін бар күш-жігерін сала жұмыс істейтіндерін білдірді.

Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün Müdür Yardımcıları Dr. Suat Beylur ve Cengizhan Canalatay da konuşmalarında, Mütevelli Heyet Başkanlığı görevinden dolayı Prof. Dr. Muhittin Şimşek'i tebrik ederek, gelecekte de, bugüne kadar olduğu gibi Avrasya Araştırma Enstitüsü'ne düşen görevi en iyi ve kaliteli şekilde yürüteceklerini belirttiler.

18 HAZİRAN 2020 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜN ARAŞTIRMACISI DR. AZİMZHAN KHİTAKHUNOV "KÜRESEL VE AVRASYA TARIMININ GELECEK PERSPEKTİFLERİ" BAŞLIKLİ SEMİNER VERDİ.

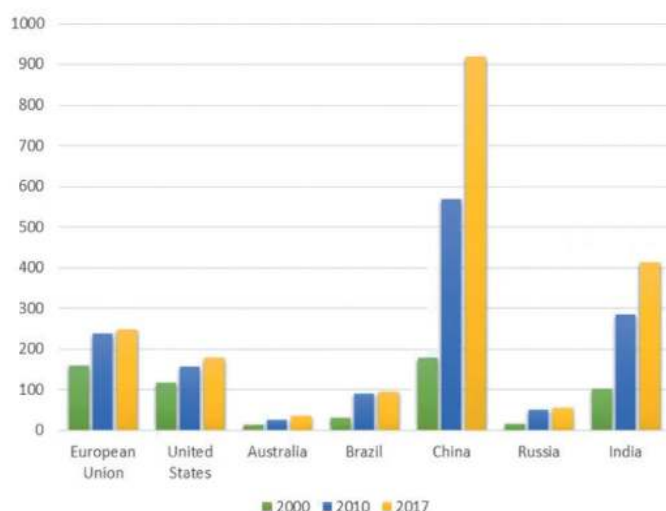
2020 ЖЫЛЫ 18 МАУСЫМДА ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕРІ ДОКТОР АЗИМЖАН ХИТАХУНОВ «ӘЛЕМДІК ЖӘНЕ ЕУРАЗИЯЛЫҚ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНЫҢ БОЛАШАҚ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ» АТТЫ ТАҚЫРЫПТА СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Dr. Azimzhan Khitakhunov seminerinde, tarımdaki küresel eğilimlere dikkat çekerek, tarım sektöründe dünya çapındaki üretime ve ticarete yakından değindi. Dünya değer zincirinin bu alandaki önemini anlatan sunucu, ge-

Доктор Азимжан Хитахунов семинарында ауыл шаруашылығының жаһандық үрдістеріне назар аудара отырып, ауыл шаруашылығы саласындағы әлемдік өндіріс пен саудаға тоқталды. Баяндамашы әлемдік құндылықтар тізбегінің осы саладағы маңыздылығын түсіндіре отырып, дамушы елдердің ауылшаруашылық өндірісінде де, әлемдік саудада да рөлі артқанын мәлімдеді. Бұл әсіресе Қытай мен Үндістанға қатысты, дегенмен, дамыған елдердің әлемдік агробизнесітегі көшбасшылығы сөзсіз. Хитахунов АҚШ-тың ауыл шаруашылығы саласында жетекші өндірушілер мен экспорттаушылардың бірі екенін еске сала отырып, Польша және Беларусь сияқты елдерде де ауыл шаруашылығы секторын дамытуда айтарлықтай жетістіктерге қол жеткізілгенін атап өтті.

Семинар барысында доктор Азимжан Хитахунов Еуразия аймағында ауыл шаруашылығының дамуы, оның негізгі бағыттары мен мақсаттары туралы егжей-тегжейлі айтып берді. Ол Еуразиялық экономикалық одақ елдері үшін ауыл шаруашылығы өндірісімен қатар, өндірістің және ішкі сауданың ерекшеліктерін түсіндіріп, Ресейдегі ірі ауылшаруашылық кәсіпорындары ауыл

TOP PRODUCERS

Agricultural production, billion \$ (current prices)

	2000	2010	2017
European Union	160	237	249
United States	118	156	179
Australia	13	25	36
Brazil	31	91	95
China	178	568	919
Russia	15	51	56
India	101	285	414

Source: The Author's compilation based on the WB data, 2020

лішmekte olan ülkelerin hem tarımsal üretimde hem de dünya ticaretindeki rolünün arttığını belirtti. Bu özellikle Çin ve Hindistan için geçerlidir, ancak, gelişmiş ülkelerin dünya tarım ticaretinde liderliği kuşkusuzdur. Amerika Birleşik Devletleri'nin tarım ürünlerinin önde gelen üreticilerinden ve ihracatçılarından biri olduğunu hatırlatan sunucu, Polonya ve Belarus gibi ülkelerde de tarım sektörünün gelişmesinde önemli ilerlemeler kaydedildiğini belirtti.

Seminerin devamında Dr. Azimzhan Khitakhunov, Avrasya tarımının gelişimi, ana yönleri ve hedeflerine yakından değindi. Avrasya Ekonomik Birliği ülkeleri için tarımsal üretimin yanı sıra üretim ve iç ticaretin özelliklerini anlatan Dr. Azimzhan Khitakhunov, Rusya'daki büyük tarımsal işletmelerin tarımda egemen olmaya başladığını belirtti. Avrasya Ekonomik Birliği'nin kurulmasının, Belarus tarımını olumlu etkilediğini aktaran sunucu, net tarım ürünleri ihracatının önemli bir büyüme gösterdiğini dile getirdi. Belarus'un, tarımsal sanayi komplekslerinde faaliyet gösteren teknolojik girişimlerinin dünyanın birçok ülkesinde hizmet verdiklerini ifade etti.

Seminerin sonunda Dr. Azimzhan Khitakhunov, tarım politikası ile ilgili önerilerde bulundu. Bunlar arasında özel sektör yatırımlarını çekme, politika önlemlerini koordine etme, bölgesel kalkınma kurumlarının kaynaklarını kullanma, tarım ürünlerinin geçişini sağlama ve küçük çiftçileri destekleme gibi öneriler yer almıştır. Tarım ürünlerinin ihracat yasağının olumsuz sosyo-ekonomik sonuçları olduğunun altını çizen Dr. Azimzhan Khitakhunov,

шаруашылығында үстемдік ете бастағанын тілге тиек етті. Баяндамашы Еуразиялық экономикалық одақтың құрылуы Беларусь агроөнеркәсіптік кешеніне оң әсерін тигізетінін айта келе, таза ауылшаруашылық өнімдерінің экспорты айтарлықтай өскенін айтты. Ол Беларусь елінің агроөнеркәсіптік кешендерінде жұмыс істейтін технологиялық кәсіпорындар әлемнің көптеген елдерінде қызмет ететіндігін айтты.

Семинар соңында доктор Азимжан Хитахунов аграрлық саясат бойынша ұсыныстар жасады. Бұл жеке секторға инвестициялар тарту, саясат шараларын үйлестіру, аймақтық даму институттарының ресурстарын пайдалану, ауыл шаруашылығы өнімдерінің өткізілуін қамтамасыз ету және ұсақ фермерлерді қолдау сияқты ұсыныстарды қамтыды. Доктор Азимжан Хитахунов ауыл шаруашылығы өнімдерін экспорттауға тыйым салудың теріс әлеуметтік-экономикалық салдары бар екенін баса айтып, ауыл шаруашылығын дамыту саясатындағы экологиялық факторларға да назар аударды. Доктор Азимжан Хитахунов «осы факторлардың үйлесуі ауыл шаруашылығы саласының дамуына айтарлықтай әсер етуі мүмкін» деп қорытындылады.

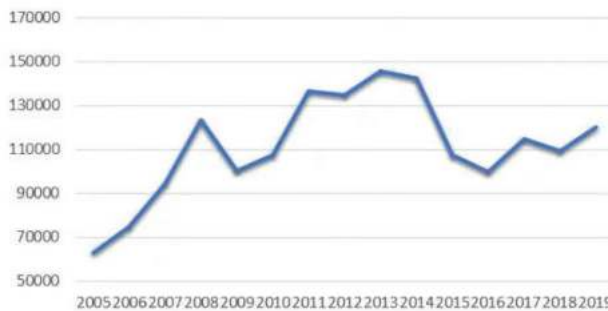
тарımsal kalkınma politikasında çevresel faktörlere de dikkat çekti. Dr. Azimzhan Khitakhunov, "bu faktörlerin kombinasyonu tarım sektörünün gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir", diyerek sözlerini tamamladı.

FUTURE PERSPECTIVES OF THE GLOBAL AND EURASIAN AGRICULTURE

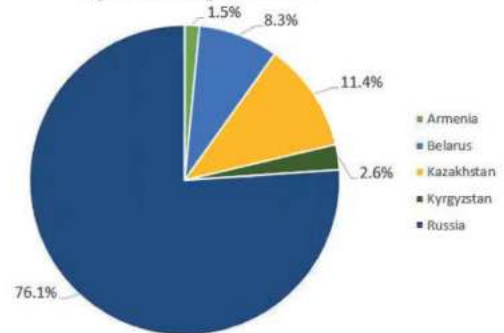
Khitakhunov Azimzhan, Ph.D.

EURASIAN AGRICULTURAL PRODUCTION

Agricultural production of the EAEU countries, current prices, million \$US.

Shares of the EAEU countries in total agricultural production

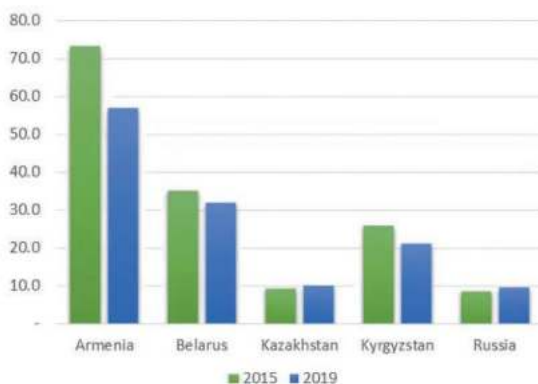

In 2019, agricultural production of the EAEU was \$120 billion (in current prices) and this level did not exceed its pre-crisis indicators. The highest pre-crisis levels were in 2008 and 2013 and equaled \$123 and \$145 billion, respectively. In 2016, the value of agricultural production decreased to \$99.6 billion

The author's compilation based on the EEC (2020)

TRADE IN AGRICULTURAL PRODUCTS IN THE EURASIAN ECONOMIC UNION

Share of agricultural trade in total intra-EAEU trade by countries, %

Trade in agricultural products in the EAEU increased from \$7 billion in 2015 to more than \$9.5 billion in 2019. However, the share of agricultural trade in total EAEU trade increased insignificantly from 15.5% to 15.6% for the same period.

Up to 2010 Belarus also had negative net export. However, since the formation of the Customs Union in 2010 this indicator has been only positive. If in 2005 its net export equaled -\$458 million, in 2010 it reached \$409 million. In 2018, net earnings of Belarus from agricultural export was equal to record \$818 million.

The author's compilation based on the EEC (2020)

18 HAZİRAN 2020 TARİHİNDE ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ'NDEN PROF. DR. GÜLJANAT KURMANGALİYEVA ERCİLASUN "SÖZLÜ TARİH VERİLERİNE GÖRE KIRGIZİSTAN TARİHİNDE 20. YÜZYIL: ÖNEMLİ DÖNÜŞÜM NOKTALARI" KONULU SEMİNER VERDİ.

2020 ЖЫЛЫ 18 МАУСЫМДА АНКАРА ХАЖЫ БАЙРАМ ВЕЛИ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ПРОФЕССОРЫ, ДОКТОР ГҮЛЖАНАТ ҚҰРМАНҒАЛИЕВА ЭРЖИЛАСУН «АУЫЗША ТАРИХ ДЕРЕКТЕРІ БОЙЫНША ҚЫРҒЫЗСТАН ТАРИХЫНДАҒЫ XX ҒАСЫР: МАҢЫЗДЫ ӨТПЕЛІ КЕЗЕҢДЕР» АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer'in takdim konuşmasıyla başlayan

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмердің алғысөзімен басталған семинарда профессор, доктор Гүлжанат Құрманғалиева Эржиласун Қырғызстанда XX ғасырда қандай маңызды өзгерістер болғанын ауызша тарих деректері мен мысалдар келтіре отырып түсіндірді. Құрманғалиева Эржиласун Қырғызстанның бүгінгі жағдайын түсіну үшін XX ғасырды түсіну өте маңызды екенін айтты. Профессор, доктор Гүлжанат Құрманғалиева Эржиласун ауызша тарих деректерінен білдіретінін түсіндіргісі келетінін айтып, 2007 жылдан бері Қырғызстанда екі ауызша деректер жобасы жүзеге асырылғанын мәлімдеді. Олардың бірі Манас университеті, Малтепе университеті, ТИКА, ТРТ сияқты мекемелермен бірігіп ұйымдастырылған пәнаралық жоба екенін, ал екіншісі Жапонияның университеттерімен жүзеге асырылған жоба екенін айтты. Ауызша тарихты зерттеу жобаларының екеуінде де 70 жастан асқан адамдармен кездескенін және олардың XX ғасырдың алғашқы жылдарынан бастап өмір сүргендерін айтты.

Семинар жалғасында профессор, доктор

seminerde Prof. Dr. Güljanat Kurmangaliyeva Ercilasun, Kırgızistan'da 20. yüzyılda hangi önemli dönüşümlerin yaşandığını sözlü tarih verileri ve örneklerle anlattı. Kurmangaliyeva Ercilasun, Kırgızistan'ın bugünkü durumunu anlamak için 20. yüzyılı anlamının çok önemli olduğunu dile getirdi. Daha çok sözlü tarih kaynaklarının ifade ettiklerini anlatmak istediğini belirten Prof. Dr. Güljanat Kurmangaliyeva Ercilasun, 2007 yılından itibaren Kırgızistan'da iki tane sözlü kaynak projesi gerçekleştirdiğini belirtti. Bunların bir tanesi "Manas Üniversitesi", "Maltepe Üniversitesi", "TİKA", "TRT" gibi kurumların bir araya gelmesi ile ortak disiplinlerarası bir proje, diğerinin ise Japonya'daki üniversiteler ile birlikte yürüttüğü bir proje olduğunu aktardı. Her iki sözlü tarih inceleme projesinde 70 yaş üzerindeki insanlar ile görüşmelerini anlatarak, bu kişilerin 20. yüzyıl ilk dönemlerinden itibaren yaşadıklarını dile getirdi.

Seminerin devamında Prof. Dr. Güljanat Kurmangaliyeva Ercilasun, görüştüğü 70 yaş üzerindeki kişilerin hepsinin Stalin dönemini hatırladıklarını dile getirdi. Kırgızistan tarihinde 1916 yılında yaşanan "Ürkün" olaylarının çok önemli olduğunu anlatan sunucu, genel itibarıyla Kırgızistan'da yaşanan olumsuz olaylara değindi. Kırgızistan'ın yazılı tarihinde çok fazla yer almayan konulardan bir tanesinin açlık konusu olduğunu dile getiren Kurmangaliyeva Ercilasun, bu konuyu incelerken Kırgızistan'ın yedi ilinde görüşmeler yaptıklarını açıkladı.

Seminerin sonunda Prof. Dr. Güljanat Kurmangaliyeva, 1941-1945 yılları arasında, tüm dünyayı etkileyen İkinci Dünya Savaşı'nın Kırgızistan için de çok önemli bir tarihi olay olduğunu hatırlatarak, görüşmeleri sırasında insanların anlattıkları olaylardan ilginç örnekler aktardı.

Seminerin sonunda Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, Prof. Dr.

Гүлжанат Құрманғалиева Эржиласун сұхбаттасқан 70 жастан асқан адамдардың барлығы Сталин кезеңін ұмытпағандарын тілге тиек етті. Баяндамашы 1916 жылы Қырғызстан тарихында болған «Үркүн» оқиғалары өте маңызды екенін түсіндіріп, жалпы Қырғызстанда орын алған жағымсыз оқиғаларға тоқталып өтті. Құрманғалиева Эржиласун Қырғызстанның жазбаша тарихында көп кездесе бермейтін тақырыптардың бірі – аштық тақырыбы екенін және бұл мәселені қарастыру барысында Қырғызстанның жеті провинциясында сұхбат жүргізгендерін айтты.

Семинар соңына қарай профессор, доктор Гүлжанат Құрманғалиева Эржиласун 1941-1945 жылдар аралығында бүкіл әлемге әсер еткен Екінші дүниежүзілік соғыс Қырғызстан үшін де аса маңызды тарихи оқиға екенін еске салып, сұхбат кезінде айтылған қызықты оқиғалармен бөлісті.

Семинар соңында Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмер профессор, доктор Гүлжанат Құрманғалиева Эржиласунға баяндама жасағаны үшін алғыс білдіріп, XX ғасырда Қырғызстанның да Орталық Азияның басқа бөлігіндегі сияқты үлкен мәселелерге душар болғанын түсінгенін жеткізді. Семинар сұрақ-жауап пен пікір алмасумен қорытындыланды.

Гүлжанат Курмangaliyeva Ercilasun'a сунум ішін теşеккүр ederek, 20. yüzyılda Kırgızistan'da yaşıyan insanların da, Orta Asya'nın diğer bölgelerinde yaşıyan insanlar gibi büyük sıkıntılar çektiklerinin anlaşıldığını vurguladı. Seminer, soru-cevap bölümü ve görüş alışverişi ile sona erdi.

**19 HAZİRAN 2020 TARİHİNDE
“SILKWAY (İPEK YOLU)
ULUSLARARASI ÜNİVERSİTESİ”
REKTÖR YARDIMCISI DR.
NURLİBEK JUMATAYEV, AVRASYA
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ’NÜN
YOUTUBE KANALINDA
YAYINLANAN “SOHBET”
PROGRAMININ KONUĞU
OLMUŞTUR.**

19 МАУСЫМДА ЕУАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ YOUTUBE АРНАСЫНДАҒЫ «СҰХБАТ» БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ КЕЗЕКТІ САНЫ ЖАРИЯЛАНДЫ. ОҢДА SILKWAY (ЖІБЕК ЖОЛЫ) ХАЛЫҚАРАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛАР ЖӨНІНДЕГІ ПРОРЕКТОРЫ, PhD НҰРЛЫБЕК ЖҰМАТАЕВ СҰХБАТ БЕРДІ.

SILKWAY халықаралық университетінің про- ректоры PhD Н.Жұматаев Еуразия ғылы- ми-зерттеу институты басшылығына «Сұх- бат» бағдарламасына қатысуға мүмкіндік бергені үшін алғысын білдірді. Өзі Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік универ- ситетінің 2003 жылғы түлегі екенін атап өт- кен PhD Н.Жұматаев, университетте алған білім жақсы өмір жолын қалыптастыру мүм- кіндік бергені үшін Қ.А.Ясауи атындағы Ха- лықаралық қазақ-түрік университетіне алғас айтты.

PhD Н.Жұматаев тәуелсіздік алғаннан кейін Қазақстанда жекеменшік университеттер ашуға рұқсат берілгенін тілге тиек етті. Со- ның арқасында, 1992 жылы республика бой- ынша екінші болып жекеменшік оқу орны сертификатын алған SILKWAY халықаралық университетінің 28 жылдық тарихының әр кезеңінен әңгімеледі. Алғашында Х.А.Ясауи атындағы колледж болып құрылған жоға- ры оқу орны кейін Шығыстану институты болғанын, 2000 жылы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті ретінде аталса, 2018 жылы SILKWAY халықаралық универ-

Silkway Uluslararası Üniversitesi Rektör Yardımcısı Dr. Nurlybek Zhumatayev, ilk olarak, Sohbet programına katılma fırsatı sunduğu için Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün Başkanlığı'na teşekkürlerini sundu. Dr. Nurlybek Zhumatayev, 2003 yılında Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'nden mezun olduğunu bildirdi. Üniversite'de aldığı iyi bir eğitim fırsatı için de Hoca Ahmet Yesevi'nin adını taşıyan Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'ne de ayrıca teşekkür etti.

Dr. Nurlybek Zhumatayev, bağımsızlık kazandıktan sonra Kazakistan'da özel üniversitelerin açılmasına onay verildiğini açıkladı. 1992 yılında ülkedeki ikinci özel üniversite olarak açılan Silkway Uluslararası Üniversitesi'nin 28 yıllık tarihçesini özetledi. Üniversite'nin ilk açılışında Hoca Ahmet Yesevi adını taşıdığı bir üniversite olarak kurulduğunu açıklayan Dr. Nurlybek Zhumatayev, üniversitenin daha sonra sırasıyla kolej olarak, 2000 yılında ise Doğu Araştırmaları Enstitüsü, Güney Kazakistan Pedagoji Üniversitesi ve nihayet 2018'de Silkway Uluslararası Üniversitesi olarak yeniden adlandırıldığını belirtti.

ситеті атауын алағанын атап өтті.

Семинардың жалғасында PhD Н.Жұматаев SILKWAY халықаралық университеті құрылған күннен бастап негізінен педагогикалық мамандықтар бойынша білім беріп келе жатқанын баяндады. Соңғы 20 жылдың ішінде 22 мыңнан астам түлекке білім берген жоғарғы оқу орнының түлектері Қазақстанның әр аймағында табысты қызмет етіп келе жатқанына тоқталған PhD Н.Жұматаев, Түркістан облысы мен Шымкент қаласындағы мектептердегі педагог мамандардың 40%-ы университеттің түлектері екенінен хабардар етті. Университеттің негізін қалаушы, ғалым, профессор Юнусов Бақтияр Сайдұлы болғанын атап өткен PhD Н.Жұматаев, оқу орнының көптеген халықаралық сыйлықтар мен марапаттарға қол жеткізгенін баяндады. Атап айтқанда білім саласы бойынша Халықаралық «Сократ» ордені, «ТМД ең үздік компаниясы» бойынша «Ынтымақтастық құрмет жұлдызы» халықаралық сыйлығы және Европа интеграциясының дамуына қосқан ерекше үлесі үшін «Бірлескен Европа» халықаралық пре-

Форум тюркской мировой литературы с участием ученых из тюркских стран

Programın devamında Dr. Nurlybek Zhumatayev, Üniversite'nin kurulduğu günden bu yana ağırlıklı olarak pedagojik uzmanlık dersleri verdiğini dile getirdi. Son yirmi yıllık süre içerisinde üniversite 22,000'den fazla mezun vermiştir. Üniversite mezunlarının Kazakistan'ın her bölgesinde başarılı bir şekilde çalıştıklarını açıklayan Dr. Nurlybek Zhumatayev, Türkistan Bölgesi ve Çimkent'teki okullardaki öğretmenlerin %40'ının bu üniversite mezunlarından oluştuğunu aktardı. Üniversite'nin ilk rektörünün Prof. Dr. Bakhtiyar Yunusov olduğunu dile getiren Dr. Nurlybek Zhumatayev, Üniversite'nin birçok uluslararası başarıları bulunduğunu belirtti. Bunların arasında, eğitim alanında uluslararası "Socrates" Ödülü, "BDT'deki En

миyasын иеленген университет, сондай-ақ, «Сала көшбасшысы-14» ұлттық сертификатымен, Сократ комитеті мен Еуропалық Бизнес Ассамблеясынан 5 жыл мерзімге «Ең үздік университет» Сауда белгісінің 5 жылға лицензисымен және «Ең үздік университет» халықаралық сертификатымен марапатталғанын жеткізді.

İyi Üniversite" Ödülü, "İşbirliği Yıldızı" Ödülü, Avrupa entegrasyonunun gelişimine olağanüstü katkısı için de Uluslararası "Birleşik Avrupa" Ödülü bunlardan yalnızca birkaçıdır. Bunlara ek olarak Üniversite'ye 5 yıl boyunca "Endüstri Lideri-14" ve yine 5 yıl boyunca "En iyi Üniversite" ödülleri verildiğinin altını çizdi.

**AVRASYA ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ'NÜN 23 HAZİRAN
2020 TARİHİNDE DÜZENLEDİĞİ
SEMİNERDE AVUSTRALYA'NIN
MELBOURNE ÜNİVERSİTESİ'NDEN
DR. TOBIAS IDE "ASYA VE ORTA
DOĞU'DA COVID-19 SALGINI VE
SİLAHLI ÇATIŞMA" KONULU BİR
KONUŞMA YAPTI.**

2020 ЖЫЛҒЫ 23 МАУСЫМДА
ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫНЫҢ ҰЙЫМДАСТЫ-
РУМЕН АВСТРАЛИЯНЫҢ МЕЛЬБУРН
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ДОКТОРЫ
ТОБИАС ИДЭ «АЗІЯ МЕН ТАЯУ
ШЫҒЫСТАҒЫ COVID-19 ПАНДЕМИЯ-
СЫ ЖӘНЕ ҚАРУЛЫ ҚАҚТЫҒЫСТАР»
ТАҚЫРЫБЫНДА БАЯНДАМА
ЖАСАДЫ.

Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer'in takdim konuşmasından sonra söz alan Dr. Tobias Ide, bu imkan dolayısıyla

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, доцент, доктор Вакур Сүмердің кіріспе сөзінен кейін сөз алған доктор Тобиас Идэ осындай мүмкіндіктер үшін институтқа алғыс айтты. Доктор Тобиас Идэ баяндамасында әлемді дүрліктірген COVID-19 індетінің Азия мен Таяу Шығыстағы қазіргі жағдайы мен ықтимал әсерлері туралы сөз қозғады. Алдымен, доктор Тобиас Идэ, әлемде COVID-19 індетінен зардап шеккендердің саны 8,8 миллионға жеткендігі туралы мәлімет бере отырып, індеттен қайтыс болғандардың саны 466 мыңнан асқандығын айтты. Тобиас Идэ пандемияға байланысты карантиндік шаралар қазірдің өзінде барлық елдердің экономикасына өте жағымсыз әсерін тигізгендігін, болжамдарға сәйкес 2020 жылғы әлемдік ЖІӨ-нің шамамен 3%-ға құлдырайтындығын атап өтті. Сондай-ақ, Халықаралық валюта қорының мәліметіне сәйкес, 2020 жылғы рецессия 1945 жылдан бері ең терең және ең ауыр болатындығы туралы болжам бар екендігін тілге тиек етті.

Семинар барысында доктор Тобиас Идэ COVID-19 індетінің тікелей экономикалық салдарымен қатар, сөзсіз бүкіл әлемдегі қауіпсіздікке әсер ететіндігін және әсер етіп жатқандығын айта келіп, БҰҰ-ның Бас хатшысы Антонио Гутерреш індеттің жаһандық

Enstitü'ye teşekkürlerini sundu. Dr. Tobias Ide seminerinde ana hatlarıyla tüm dünyayı sarsan COVID-19 salgınının Азия ve Орта Доғу'daki mevcut durumu ve оласы etkilerinden bahsetti. Dr. Tobias Ide öncelikle дүныада COVID-19 салғынандан etkilenen insan sayısının 8,8 milyonа ulaştığını bildirerek, toplam kaydedilmiş ölüm sayısının 466 bini аştığını vurguladı. COVID-19 ile ilgili karantina önlemlerinin tüm ülkelerin ekonomileri üzerinde çok olumsuz bir etki yaratmakta olduğunu ifade eden Dr. Tobias Ide, 2020'da küresel GSYİH'nin yaklaşık %3 oranında düşebileceğine yönelik tahminlerin de bulunduğunu söyledi. Ayrıca, Uluslararası Para Fonu'na göre 1945'ten beri gerçekleşen en derin ve en ağır durgunluğun 2020'de ortaya çıkabileceğinin tahmin edildiğini açıkladı.

Seminerin devamında Dr. Tobias Ide, COVID-19 salgınının olumsuz ekonomik sonuçlarının yanı sıra, kaçınılmaz olarak dünya güvenliğini de etkilediğini ve etkilemeye devam edeceğini belirterek, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres'in salgının küresel barış ve güvenlik için ciddi bir tehdit oluşturduğunu söylediğini de aktardı. Bu bağlamda Dr. Tobias Ide, salgının mevcut çatışmaların artmasına ve çeşitli ülkelerde yeni gerilim kaynaklarının ortaya çıkmasına yol аaçтığını vurguladı. Aynı zamanda, herhangi bir yerde silahlı çatışmanın varlığını, yetkililerin salgınla mücadele yeteneğini doğrudan азaltma riskini taşıdığı-

бейбітшілік пен қауіпсіздікке айтарлықтай қауіп төндіретінін мәлімдегенін де жеткізді. Осы тұрғыда Тобиас Идэнің COVID-19 індеті қазіргі қақтығыстардың өсуіне және әр түрлі елдерде шиеленістің жаңа ошақтарының пайда болуына әкеліп соқтырғанын атап өтті. Сонымен қатар, кез-келген жерде қарулы қақтығыстың болуы биліктің COVID-19 індетімен күресуін төмендететіндігін тілге тиек еткен Тобес Идэ, қарулы қақтығыс пен індет белгілі бір дәрежеде байланысты екенін баяндады. Қазіргі уақытта қарулы қақтығыстардан зардап шеккен елдерде вируспен күресуге қажетті экономикалық, технологиялық, медициналық және басқа да ресурстардың жетіспеушілігі болуы мүмкін екенін атап өткен Тобиас Идэ, ұзаққа созылған қарулы қақтығыс халықтың мемлекетке деген сенімін азайтуы және бұл вирустың таралуына ықпал етуі мүмкін екендігін жеткізді.

Семинар соңында Тобиас Идэ өз зерттеуінің қорытындысы бойынша індеттің әртүрлі елдердегі қарулы қақтығыстарға әртүрлі әсер еткенін көрсеткенін баяндады. Мәселен, Ауғанстандағы қарулы топтардың белсенділігі COVID-19 індетінің таралуымен байланысты төмендегенін мәлімдеген зерттеуші, бұл фактіні АҚШ-тың 2020 жылдың басында Талибанмен келіссөздер жүргізіп, келісім жасасуымен байланыстырады. Сонымен бірге, Таиланд және Колумбия сияқты ел-

The COVID-19 Pandemic and Armed Conflict

in Asia and the Middle East

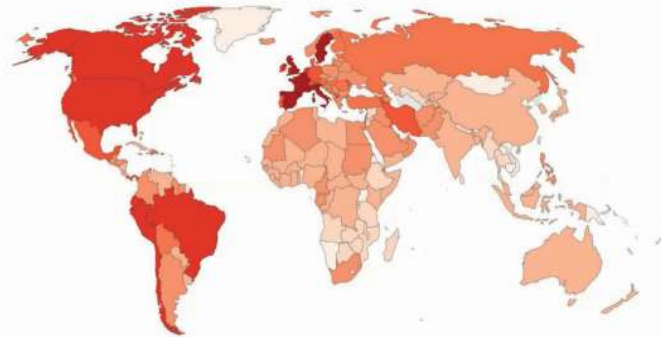
Dr Tobias Ide
ARC DECRA Fellow

nı ifade eden Dr. Tobias Ide, silahlı çatışma ve salgının bir düzeyde birbiriyle ilişkili olduğunu dile getirdi. Halihazırda silahlı çatışmalardan etkilenen ülkelerde virüsle mücadele için gerekli ekonomik, teknolojik, tıbbi ve diğer kaynaklar yönünden de eksiklikler olabileceğini aktaran Dr. Tobias Ide, uzun süreli silahlı çatışmaların halkın devlete olan güvenini zayıflatabileceğini ve bunun da virüsün yayılmasına katkıda bulunabileceğini söyledi.

Seminerin sonunda Dr. Tobias Ide, kendi araştırmasının salgının farklı ülkelerdeki silahlı çatışmalar üzerinde farklı bir etkiye sahip olduğunu gösterdiğini belirtti. Örnek olarak Afganistan'da COVID-19 salgınının yayılmasıyla beraber ülkedeki silahlı grupların faaliyetlerinin azaldığını ifade eden konuşmacı, bu gerçeği, ABD'nin 2020'nin başlarında Taliban ile müzakerelerde bulunması ve bir anlaşmaya varmasına bağladı. Buna ek olarak, sıkı ve başarılı karantina önlemleriyle ilişkili olarak Tayland ve Kolombiya gibi ülkelerde silahlı çatışmaların azaldığından bahseden Dr. Tobias Ide, aksine Hindistan, Pakistan, Filipinler ve Libya gibi ülkelere ise COVID-19 salgınının yayılması ve ülke yetkilileri tarafından alınan tedbirlerle yakından bağlantılı bir silahlı çatışma yoğunluğu artışının söz konusu olduğunu da açıkladı. Dr. Tobias Ide, diğer birçok duruma ek olarak, ülkelerin salgın durumunda silahlı çatışmaları önlemek için başarılarının sağlık diplomasisine bağlı olduğunu ifade etti.

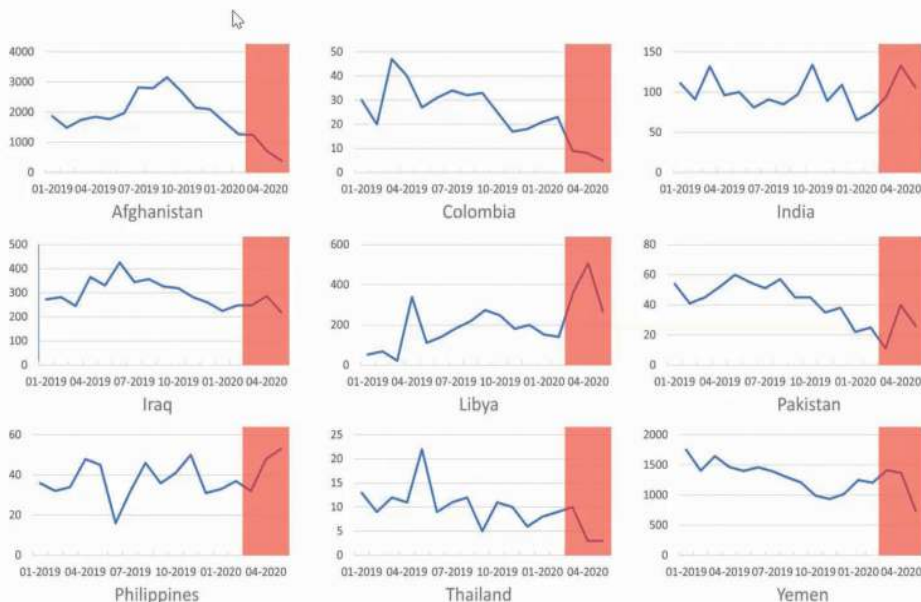
Total confirmed COVID-19 deaths per million people, Jun 21, 2020
Limited testing and challenges in the attribution of the cause of death means that the number of confirmed deaths may not be an accurate count of the true total number of deaths from COVID-19.

Source: European CDC – Situation Update Worldwide – Last updated 21st June, 11:30 (London time) OurWorldInData.org/coronavirus • CC BY

дердегі қатаң және сәтті карантин шараларына байланысты қарулы қақтығыстардың азая бастағанын атап өткен зерттеуші Тобиас Идэ, керісінше Үндістан, Пәкістан, Филиппин және Ливия сияқты елдерде COVID-19 індетінің өршуі мен ел билігінің қабылдаған шараларына байланысты қарулы қақтығыстардың күшеюі байқалғанын айтты. Тобиас Идэ көптеген басқа жағдайлармен қатар, індет кезінде елдердің қарулы қақтығыстардың алдын алу жолындағы табысы құлшыныстары денсаулық сақтау дипломатиясына байланысты екенін атап өтті.

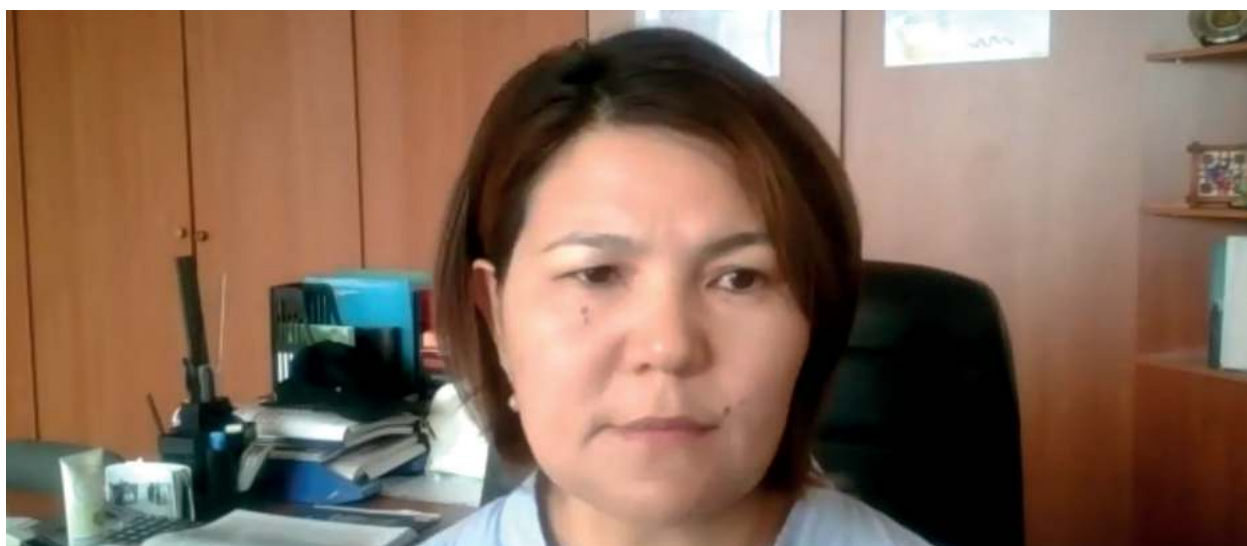

26 HAZİRAN 2020 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ İLE AL-FARABİ KAZAK ULUSAL ÜNİVERSİTESİ TARİH, ARKEOLOJİ VE ETNOLOJİ FAKÜLTESİ TARAFINDAN PROF. DR. NURLAN KENZHEAKHMET'İN "THE TŪQMĀQ (GOLDEN HORDE), THE QAZAQ KHANATE, THE SHĪBĀNID DYNASTY, RŪM (OTTOMAN EMPIRE), AND MOGHŪLISTAN IN THE XIV-XVI CENTURIES: FROM ORIGINAL SOURCES" KİTABININ ÇEVİRİMİÇİ TANITIMI YAPILDI.

2020 ЖЫЛЫ 26 МАУСЫМДА ЕУАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ МЕН ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ТАРИХ, АРХЕОЛОГИЯ ЖӘНЕ ЭТНОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТІНІҢ ҰЙЫМДАСТЫРУЫМЕН Т.Ғ.Д., ПРОФЕССОР НҰРЛАН КЕНЖЕАХМЕТТІҢ «XIV-XVI ҒАСЫРЛАРДАҒЫ ТОКМАҚ (АЛТЫН ОРДА), ҚАЗАҚ ХАНДЫҒЫ, ШАЙБАНИ ӘУЛЕТІ, ОСМАН ИМПЕРИЯСЫ ЖӘНЕ МОҒОЛСТАН: ТҮПНҰСҚА МҰРАҒАТТАРДАН» АТТЫ МОНОГРАФИЯСЫНЫҢ ОНЛАЙН ТҰСАУКЕСЕРІ ӨТТІ.

Т.ғ.д., профессор Нұрлан Кенжеахметтың кітабының тұсаукесеріне Қазақстанның тарих саласындағы белгілі ғалымдары мен осы тақырыпқа қызығушылық танытқан Түркия мен бірқатар Еуропа елдерінің сарапшылары қатысты. Ғылыми талқы барысында модератор болған әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Тарих, археология және этнология факультетінің деканы, т.ғ.к., доцент Ноғайбаева Меңдігүл Сағатқызы алғашқы сөзді Германиядағы Бонн университетінің оқытушысы, т.ғ.д., профессор Нұрлан Кенжеахметке берді. Ұзақ жылдар бойы қазақ тарихын зерттеумен айналысып жүрген білікті ғалым Нұрлан Кенжеахмет кітаптың мазмұны мен тарихына қысқаша сипаттама бере отырып, көптеген тың деректердің маңыздылығын атап өтті. Сондай-ақ, бұл зерттеу оның Қазақстан, Қытай, Жапония, Тайвань және Германиядағы бірнеше жылдық ғылыми зерттеулерінің нәтижесі екенін айтып, зерттеуге көрсеткен қолдауы үшін Еуразия ғылыми-зерттеу институтына ризашылығын білдірді.

Кітаптың тұсаукесеріне қатысқан қазақстандық тарих ғылымының жетекші ғалымдарының бірі әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің оқытушысы, т.ғ.д., профессор Набижан Мұхаметханұлы кітаптың академиялық ерекшеліктеріне назар аударып, бұл Қазақстандағы тарихи зерттеулер үшін өте құнды әрі маңызды еңбек екендігін тілге

Prof. Dr. Nurlan Kenzheakhmet tarafından kaleme alınan kitabın tanıtım programına tarih alanında Kazakistan'ın tanınan akademisyenleri ile konuya ilgi duyan Türkiye ve bazı Avrupa ülkelerinden uzmanlar katıldı. Panelin moderatörlüğünü yürüten Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi Tarih, Arkeoloji ve Etnoloji Fakültesi dekanı Doç. Dr. Mendigul Sagatkyzy, kitabı hakkında konuşması için ilk sözü Almanya'nın Bonn Üniversitesi öğretim üyesi Nurlan Kenzheakhmet'e verdi. Uzun yıllardır Kazak tarihini inceleyen deneyimli bir tarihçi olan Nurlan Kenzheakhmet, kitabın içeriğinin ve tarihinin kısa bir açıklamasını yaparak, keşfedilmemiş birçok kaynağın kendileri için önem taşıdığını vurguladı. Ayrıca bu çalışmanın, Kazakistan, Çin, Japonya, Tayvan ve Almanya'daki tarih araştırmalarıyla bilinen birkaç yıllık araştırmasının sonucu olduğunu ifade ederek söz konusu çalışmaya sağladığı desteklerden ötürü Avrasya Araştırma Enstitüsü'ne teşekkürlerini iletti.

Kitabın sunumunda yer alan Kazakistan tarih biliminin önde gelen bilim adamlarından Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi öğretim üyesi Nabizhan Mukamethanuly, kitabın akademik özelliklerine dikkat çekerek Kazakis-

тиек етті. Тұсаукесер барысында сөз сөйлеген Жошы ұлысы бойынша сарапшы әрі тарихшы т.ғ.к. Қанат Өскенбай мен Қазақ хандығының тарихы бойынша сарапшы т.ғ.к., профессор Нұрлан Атығаев кітап мазмұнына қатысты пікірлерімен бөлісті. Тарих саласында мұндай еңбектер көбейе беріп, жас ғалымдарға үлгі болуына тілектестік білдірді.

Келесі кезекте сөз алған Еуразия ғылыми-зерттеу институты директорының орынбасары Женгизхан Жаналтай бұрын жарияланбаған батыс және шығыс тарихи мұрағаттарын, оның ішінде көбінесе Қытай деректерін пайдалана отырып жазылған бұл еңбектің ағылшын тілінде басылып шығуы аса маңызды екенін айтты. Өз кезегінде Нұрлан Кенжеахмет құнды ой-пікірлерімен бөліскен мамандарға алғысын білдіріп, кітабы туралы мәлімет берді. Сондай-ақ, кітап жазу барысында кездескен кейбір мәселелермен бөлісті. Сөзінің соңында Кенжеахмет қатысушыларға және Еуразия ғылыми-зерттеу институтына кітаптың жарық көруіне қолдау көрсеткендері үшін тағы да ризашылығын білдірді.

tan'daki tarih arařtırmaları literatürü adına oldukça deęerli ve kapsamlı bir arařtırma olduğunu dile getirdi. Tanıtım sırasında söz alan Cuci Ulusu uzmanı tarihçi Kanat Uskenbay ve Kazak Hanlığı tarihi uzmanı Nurlan Atybayev ise kitabın içerięi konusunda kendi görüşlerini paylařtıktan sonra tarih alanındaki bu tür çalışmaların artarak özellikle genç akademisyenlere örnek olması gerektiğini vurguladı.

Avrasya Arařtırma Enstitüsü Müdür Yardımcısı Cengizhan Canaltay ise çoęunluęu Çin kay-

naklarından oluřan ve daha önce yayımlanmamıř çok sayıda kaynaktan yararlanan bu çalışmanın aynı zamanda batılı kaynaklardan desteklenerek İngilizce yayımlanmasının önemli olduğunu ifade etti. Nurlan Kenzheakmet ise deęerli yorum ve düşünceleri için söz alan uzmanlara teřekkür ederek kitabı hakkında bilgiler vererek yazım sürecinde karřılařtıęı bazı sorunları katılımcılarla paylařtı. Konuşmasının sonunda Kenzheakmet, katılımcılara ve kitabın yayınlanmasına sundukları destekten de ötürü Avrasya Arařtırma Enstitüsü'ne tekrar teřekkürlerini ifade etti.

NURLAN KENZHEAKHMET

**The Tūqmāq (Golden Horde), the Qazaq Khanate,
the Shībānīd Dynasty, Rūm (Ottoman Empire),
and Moghūlistan in the XIV-XVI Centuries:
from Original Sources**

ERI Infographic No. 30

ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ COVID-19 ПАНДЕМИЯСЫ ORTA ASYA'DA COVID-19 SALGINI COVID-19 PANDEMIC IN CENTRAL ASIA

COVID-19 with deaths (21.06.2020)

Confirmed Cases of COVID-19

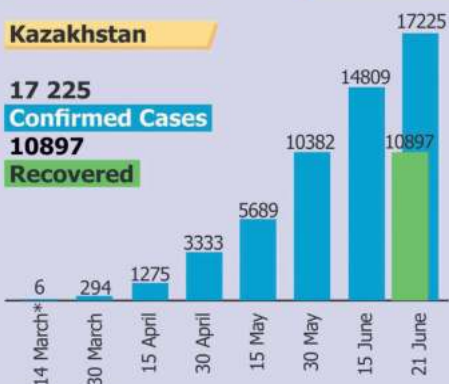
Kazakhstan

17 225

Confirmed Cases

10897

Recovered

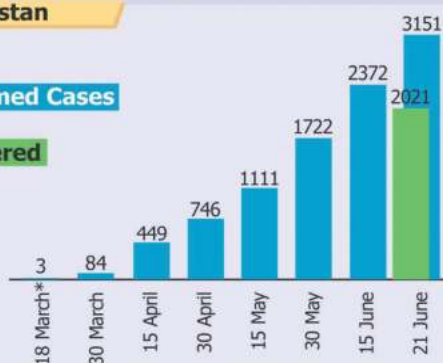
Kyrgyzstan

3 151

Confirmed Cases

2021

Recovered

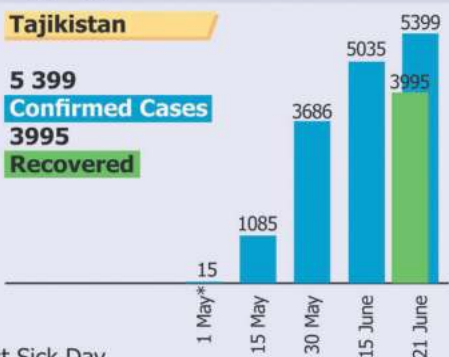
Tajikistan

5 399

Confirmed Cases

3995

Recovered

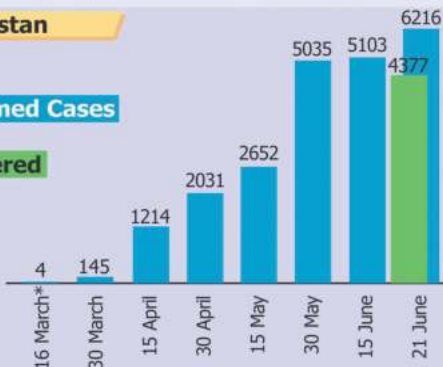
Uzbekistan

6 216

Confirmed Cases

4377

Recovered

* - First Sick Day

Source: www.covid19.who.intwww.ecdc.europa.eu/en/covid-19-pandemic

How to Cite: Eurasian Research Institute, (2020). COVID-19 Pandemic in Central Asia. ERI Infographics No. 30

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Temmuz 2020 Sayı: 53
Шілде 2020 жыл №53